

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Województwo
Śląskie

Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Województwa Śląskiego

Karty kierunków działań adaptacyjnych

Katowice 2025

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ

Województwo
Śląskie

IP LIFE dla Adaptacji Terenów Pogómiczych
LIFE20 IPC/CZ/000004 - LIFE-IP COALA

Zespół autorski

dr Agnieszka Kuśmierz – kierownik zespołu,
koordynatorka
mgr Małgorzata Hajto – kierowniczka merytoryczna
mgr inż. Małgorzata Bidłasik
dr inż. Anna Dubel
inż. Natalia Horak
dr Bożena Kornatowska
dr Paulina Legutko-Kobus
dr inż. Sylwia Łaba
mgr Michał Marcinkowski
mgr inż. Izabela Potapowicz
dr Agnieszka Rzeńca
dr inż. Ewelina Siwiec
dr inż. Krzysztof Skotak
dr Agnieszka Sobol
mgr Mateusz Szymczycha
mgr inż. Piotr Zacharski

Spis treści

Cel strategiczny 1	Województwo śląskie regionem bezpiecznym w obliczu zmian klimatu	5
Cel operacyjny 1.1	Wysoka jakość usług ochrony zdrowia	5
Kierunek działań 1.1.1	Wspieranie profilaktyki zdrowotnej w obliczu zmieniającego się klimatu, w tym tworzenie programów profilaktyki chorób klimatozależnych	5
Kierunek działań 1.1.2	Rozwój usług zdrowotnych, w tym poprawa jakości i lepsze dopasowanie usług zdrowotnych do potrzeb wynikających ze zmian klimatu	8
Kierunek działań 1.1.3	Promowanie i koordynowanie wolontariatu na rzecz osób potrzebujących wsparcia w sytuacjach występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych	10
Kierunek działań 1.1.4	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych	13
Cel operacyjny 1.2	Sprawne reagowanie w sytuacjach kryzysowych	16
Kierunek działań 1.2.1	Wspieranie systemowej współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie informowania i reagowania na zagrożenia klimatyczne	16
Kierunek działań 1.2.2	Wspieranie systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych i reagowanie mieszkańców w sytuacjach kryzysowych	19
Kierunek działań 1.2.3	Wspieranie przygotowania służb zarządzania kryzysowego	22
Cel operacyjny 1.3	Stabilne dostawy wody i energii	25
Kierunek działań 1.3.1	Wspieranie działań na rzecz stabilnego dostępu do usług w zakresie zaopatrzenia w wodę w obliczu zagrożenia suszą oraz powodzią, a także w związku z prognozowanymi zmianami w zapotrzebowaniu na wodę	25
Kierunek działań 1.3.2	Promowanie efektywności energetycznej oraz rozwoju odnawialnych i rozproszonych źródeł energii, z uwzględnieniem ich odporności na skutki zmian klimatu	27
Kierunek działań 1.3.3	Podejmowanie działań promujących modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych	30
Cel operacyjny 1.4	Świadomy mieszkaniec wzmacniający społeczną odporność klimatyczną	32
Kierunek działań 1.4.1	Budowanie i wzmacnianie świadomości klimatycznej różnych grup interesariuszy wspomagające partycypację obywatelską w przystosowywaniu się do zmian klimatu	32
Kierunek działań 1.4.2	Prowadzenie działań edukacyjnych i organizacja kampanii informacyjnych nt. zagrożeń wynikających ze zmian klimatu i reagowania w sytuacjach kryzysowych	34
Kierunek działań 1.4.3	Wsparcie inicjatyw oddolnych wzmacniających odporność społeczną na zagrożenia klimatyczne	37
Cel strategiczny 2	Województwo śląskie regionem chroniącym kapitał naturalny jako podstawę adaptacji do zmian klimatu	39
Cel operacyjny 2.1	Zdrowe i sprawnie funkcjonujące ekosystemy	39
Kierunek działań 2.1.1	Wzmocnienie systemu obszarów chronionych, w tym poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody obejmujących cenne ekosystemy i siedliska gatunków, a także z uwzględnieniem potrzeb społecznych	39
Kierunek działań 2.1.2	Przywracanie ekosystemów do dobrego stanu i promowanie prawa odbudowy zasobów przyrodniczych	43
Kierunek działań 2.1.3	Zapewnienie ciągłości regionalnej sieci powiązań przyrodniczych niezbędnych dla odporności różnorodności biologicznej i przeciwdziałania jej spadkowi w warunkach zmian klimatu	46
Kierunek działań 2.1.4	Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych	49
Kierunek działań 2.1.5	Wspieranie zarządzania zielenią objętą ochroną na mocy ustawy o zabytkach i opiece na zabytkach	51
Cel operacyjny 2.2	Odpowiedzialna adaptacja poprzez błękitno-zieloną infrastrukturę	54
Kierunek działań 2.2.1	Wdrażanie działań spowalniających odpływ ze zlewni poprzez retencję krajobrazową, retencję korytową, zalesianie	54

Kierunek działań 2.2.2	Wspieranie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych	56
Kierunek działań 2.2.3	Współpraca z zarządcami rekultywowanych, rewitalizowanych i rewaloryzowanych terenów zdegradowanych na rzecz wykorzystania tych terenów dla wzmocnienia i kształtowania błękitno-zielonej infrastruktury.....	60
Kierunek działań 2.2.4	Promowanie błękitno-zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich	63
Cel operacyjny 2.3	Skuteczne zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą	65
Kierunek działań 2.3.1	Rozwój systemu wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa oraz monitorowanie zagrożeń klimatycznych dla przyrody regionu	65
Kierunek działań 2.3.2	Wykorzystanie narzędzi planowania przestrzennego i podejmowania decyzji dla tworzenia spójnego systemu błękitno-zielonej infrastruktury	68
Kierunek działań 2.3.3	Wzmacnianie potencjału województwa w zarządzaniu błękitno-zieloną infrastrukturą	71
Cel strategiczny 3	Województwo śląskie regionem współdziałania na rzecz adaptacji do zmian klimatu .	73
Cel operacyjny 3.1	Niezawodna koalicja samorządów lokalnych i regionalnego	73
Kierunek działań 3.1.1	Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie budowania potencjału adaptacyjnego regionu	73
Kierunek działań 3.1.2	Współprojektowanie przedsięwzięć związanych z adaptacją do zmian klimatu	76
Cel operacyjny 3.2	Silna lokalna przedsiębiorczość regionu w sektorach rolnictwa i turystyki uwzględniająca zmiany klimatu	79
Kierunek działań 3.2.1	Wspieranie przedsiębiorców w sektorze rolnictwa mające na celu adaptację przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych.....	79
Kierunek działań 3.2.2	Promowanie i wspieranie adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą	82
Kierunek działań 3.2.3	Wspieranie współpracy samorządów i integracji działań w zakresie oferty turystycznej w warunkach zmian klimatu	85
Kierunek działań 3.2.4	Wspieranie przedsiębiorców w sektorze turystyki w celu adaptacji przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych.....	88
Kierunek działań 3.2.5	Promowanie i wspieranie turystyki przyjaznej środowisku w warunkach zmian klimatu	92
Cel operacyjny 3.3	Zgodna współpraca na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom klimatycznym	96
Kierunek działań 3.3.1	Wzmacnianie współpracy samorządów w zakresie gospodarowania wodą.....	96
Kierunek działań 3.3.2	Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną i leśną na rzecz adaptacji poprzez ochronę ekosystemów	98
Kierunek działań 3.3.3	Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych w celu ograniczania ryzyka klimatycznego i zwiększenia skuteczności reakcji na zagrożenia	100
Kierunek działań 3.3.4	Wzmacnianie współpracy ze środowiskiem naukowym w celu budowania wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie i adaptacji.....	103
Kierunek działań 3.3.5	Zwiększenie skuteczności partnerstwa społecznego i współudziału mieszkańców w kreowaniu polityki rozwoju i procesach decyzyjnych samorząd	105
HARMONOGRAM	108	

Cel strategiczny 1 Województwo śląskie regionem bezpiecznym w obliczu zmian klimatu

Cel operacyjny 1.1 Wysoka jakość usług ochrony zdrowia

Kierunek działań 1.1.1 Wspieranie profilaktyki zdrowotnej w obliczu zmieniającego się klimatu, w tym tworzenie programów profilaktyki chorób klimatozależnych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.1.1. Wspieranie profilaktyki zdrowotnej w obliczu zmieniającego się klimatu, w tym tworzenie programów profilaktyki chorób klimatozależnych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody i powodzie. Ryzyko jest związane z rozwojem wektorów oraz pojawieniem się nowych patogenów. Ryzyko dotyczy zdrowia ludzi.
Opis działań	Działania wpisują się w profilaktykę zdrowotną chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób klimatozależnych (chorób przenoszonych wektorowo, wodozależnych, odzwierzęcych oraz związanych z ekstremami termicznymi). Działania mają charakter prewencyjny, zapobiegający ryzyku wystąpienia chorób klimatozależnych oraz zmniejszający podatność populacji na te choroby. W przypadku pierwotnej profilaktyki zdrowotnej (I fazy), celem realizacji działań jest zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka chorób klimatozależnych oraz poprawa dobrego samopoczucia człowieka. Działania koncentrują się na ludziach zdrowych i ich środowisku życia, głównie poprzez zwiększenie świadomości o klimatycznych zagrożeniach zdrowia oraz zmiany zachowań na takie, które zmniejszają ryzyko zachorowania. Działania w zakresie klimatycznej profilaktyki zdrowotnej obejmują: – rozwijanie sprawnego i wiarygodnego systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych w kontekście ryzyka dla zdrowia oraz o rekomendowanych zachowaniach, funkcjonującego w trakcie trwania zagrożenia (np. upałów, problemów z dostępnością i jakością wody przeznaczonej do spożycia dla mieszkańców czy wystąpienia zagrożenia chorobami wektorowymi), – podnoszenie poziomu świadomości pracowników administracji publicznej w zakresie ryzyka zdrowotnego mieszkańców zamieszkujących dane terytorium i możliwość zastosowania określonych dobrych praktyk, dostosowanych do warunków lokalnych danej gminy lub powiatu, – podnoszenie poziomu świadomości w zakresie zdrowotnego ryzyka klimatycznego mieszkańców poprzez promowanie postaw i zachowań sprzyjających ograniczeniu klimatycznego ryzyka zdrowotnego (wymaga to opracowania specyficznych dla danego terytorium propozycji działań, które na danym terenie mogą być uruchamiane i wdrażane),

	– podnoszenie poziomu świadomości w zakresie zdrowotnego ryzyka klimatycznego pracowników ochrony zdrowia, w tym przede wszystkim lekarzy specjalistów w zakresie chorób klimatozależnych oraz pracowników poradni i lekarzy POZ oraz udzielających porad, – włączenie problematyki wpływu zmian klimatu na zdrowie człowieka w programy edukacji formalnej (wymaga to wdrożenia i zatwierdzenia określonych założeń programowych, ale może być również realizowane w ramach zajęć dodatkowych), – wdrożenie sprawnego systemu szczepień ochronnych na choroby klimatozależne oraz identyfikacja osób niezaszczepionych. W przypadku wtórnej profilaktyki zdrowotnej (II fazy), celem realizacji działań jest wczesne wykrywanie ognisk chorób klimatozależnych oraz pojawienia się nowych lub mutowanych patogenów, głównie odzwierzęcych, wodozależnych i przenoszonych wektorowo. Działania koncentrują przede wszystkim na osobach najbardziej narażonych oraz wrażliwych (o wysokiej podatności lub ekspozycji na zagrożenia klimatyczne), poprzez: – wdrożenie procedur skutecznej identyfikacji czynników ryzyka i ich szybkiego eliminowania, – wzmocnienie nadzoru epidemiologicznego, w tym ciągłego i systematycznego zbierania oraz analizy (interpretacji) i udostępniania danych dotyczących zdrowia ludzi, które są podstawą planowania i wdrażania odpowiednich działań z dziedziny zdrowia publicznego. Podstawowym działaniem na szczeblu województwa w zakresie wspierania profilaktyki zdrowotnej jest: – stworzenie i wprowadzenie sprawnego systemu pozyskania niezbędnych informacji, – opracowywanie stosownych powiadomień o przewidywanym wystąpieniu zagrożenia dla zdrowia związanego ze zmianami klimatu lub ryzyku jego wystąpienia na danym obszarze województwa przez odpowiednie służby (np. wojewódzkie centra zarządzania kryzysowego). Działanie to powinno być ściśle powiązane ze sprawnym przestaniem spersonalizowanych powiadomień do każdej zagrożonej gminy lub powiatu. Komunikaty takie powinny zawierać informację o typie zagrożenia, przyczynie jego wystąpienia oraz skali zagrożenia (poziomie), wielkości populacji zagrożonej, wskazanych grupach ryzyka (wrażliwych) oraz potencjalnych skutkach i wystąpieniu ogólnych negatywnych symptomów zdrowotnych. Powinny również zawierać ogólny katalog zaleceń i rekomendacji odnośnie postępowania w celu obniżenia indywidualnego ryzyka dla zdrowia. Taka informacja powinna być uzupełniona o dane dotyczące konkretnej gminy lub powiatu, w tym zawierać wskazanie podmiotów, w których mieszkańcy danego obszaru mogą szukać dodatkowych informacji, porad i w przypadkach newralgicznych również pomocy. By taki system był sprawny i efektywny oraz zapewniał szybkie dotarcie z informacją do społeczeństwa, wymagany jest odpowiedni poziom edukacji
--	---

	pracowników WCZK, wdrożone procedury postępowania oraz sprawny system informowania przez jednostki medyczne o ryzyku zagrożeń epidemiologicznych (np. Wojewódzkie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne) w zakresie ognisk chorób klimatozależnych. Opracowanie odpowiednich procedur postępowania w zakresie informowania, ostrzegania oraz rekomendacji właściwych zachowań, zapewnienie jednolitego poziomu świadomości decydentów powiatów i gmin oraz odpowiednich szkoleń i oceny ich skuteczności w tym zakresie (w szczególności dotyczy to WCZK oraz gmin wiejskich i miejsko-wiejskich oraz małych miast, gdzie nie istnieją odpowiednie oddziały ukierunkowane na ryzyko zdrowotne związane ze zmianami klimatu), powinno być przygotowane i przeprowadzone przez zarząd województwa w porozumieniu z jednostkami naukowymi i kluczowymi jednostkami zdrowia publicznego (np. szpitalami specjalistycznymi). Działania wpisują się w „Regionalną Politykę Zdrowia Województwa Śląskiego 2030”
Lokalizacja działań	Teren całego województwa, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki zagrożeń na poziomie gminnych
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości ryzyka zdrowotnego związanego z zagrożeniami klimatycznymi – zwiększenie bezpieczeństwa osób – poprawa zarządzania ryzykiem
Warunki realizacji działań	– współpraca z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego – współpraca z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną – współpraca z Wojewódzką Inspekcją Weterynaryjną – współpraca z podmiotami leczniczymi świadczącymi usługi zdrowotne, w szczególności z placówkami będącymi pod nadzorem Województwa Śląskiego – współpraca z instytucjami pomocy społecznej
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Wydział Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego – izby i organizacje zawodów medycznych – Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna – wszystkie gminy i powiaty województwa śląskiego Współpraca: – wojewódzkie centra zarządzania kryzysowego – Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” w Katowicach
Składniki kosztowe działań	– koszty edukacji i zatrudnienia specjalistów (doradców, lekarzy, diagnostów, analityków) w zakresie chorób klimatozależnych – koszty opracowania (weryfikacji) procedur informowania i ostrzegania o klimatycznych zagrożeniach zdrowia – koszty opracowania materiałów edukacyjnych i informacyjnych – koszty prowadzenia badań epidemiologicznych
Szacowany koszt działań	133,50 mln zł

Potencjalne źródła finansowania	Fundusz Medyczny Ministerstwa Zdrowia – Subfundusz Rozwoju Profilaktyki Cel: Wsparcie działań zmierzających do poprawy zdrowia i jakości życia poprzez zapewnienie dodatkowych źródeł finansowania profilaktyki, wczesnego wykrywania, diagnostyki i leczenia chorób cywilizacyjnych. Beneficjenci: Jednostki Samorządu Terytorialnego
Harmonogram wdrożenia	2026 – opracowanie (weryfikacji) procedur informowania i ostrzegania o klimatycznych zagrożeniach zdrowia 2027 – opracowanie koncepcji działań edukacyjnych na temat klimatycznych zagrożeń zdrowia Od 2027 – prowadzenie działań edukacyjnych na temat klimatycznych zagrożeń zdrowia Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 1.1.2 Rozwój usług zdrowotnych, w tym poprawa jakości i lepsze dopasowanie usług zdrowotnych do potrzeb wynikających ze zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	1.1.2. Rozwój usług zdrowotnych, w tym poprawa jakości i lepsze dopasowanie usług zdrowotnych do potrzeb wynikających ze zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, powódzie. Ryzyko jest związane z rozwojem wektorów oraz pojawieniem się nowych patogenów. Ryzyko dotyczy zdrowia ludzi.
Opis działań	Działania dotyczą leczenia oraz rehabilitacji podejmowanych w czasie, gdy dana choroba klimatozależna jest już w pełni zdiagnozowana, ukierunkowane na osoby najbardziej wrażliwe i chore (faza III). W zakresie rozwoju usług zdrowotnych oraz ich odpowiedniego dopasowania do zagrożeń związanych ze zmianami klimatu planuje się: – zapewnienie odpowiedniego poziomu wykształcenia pracowników służby zdrowia, w tym przede wszystkim kadry medycznej w zakresie diagnozy chorób klimatozależnych (pracowników szpitali specjalistycznych oraz lekarzy POZ), – zaplanowanie odpowiedniego procesu leczenia chorób klimatozależnych, – zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w szpitalach specjalistycznych (w tym odpowiedniej aparatury medycznej) w przypadku wystąpienia istotnych zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, w tym przede wszystkim możliwych skutków zdrowotnych dotyczących chorób przenoszonych wektorowo, wodozależnych i odzwierzęcych, – zapewnienie odpowiedniej liczby osób udzielających porad i kierujących potencjalnych pacjentów w odpowiednie miejsca i do specjalistów,

	– przeprowadzenie modernizacji szpitali (zapewnienie stabilnych dostaw energii i wody), minimalizującej ryzyko problemów w funkcjonowaniu jednostki w przypadku wystąpienia długotrwałych termicznych zagrożeń klimatycznych oraz ognisk chorób klimatozależnych. Działania wpisują się w Regionalną Politykę Zdrowia Województwa Śląskiego 2030.
Lokalizacja działań	– placówki ochrony zdrowia nadzorowane przez Województwo Śląskie (18 podmiotów spośród 36 istniejących w województwie) – obszar wyznaczony przez zasięg oddziaływania podmiotów ochrony zdrowia
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – poprawa zarządzania ryzykiem
Warunki realizacji działań	– współpraca z podmiotami ochrony zdrowia w województwie śląskim nie będącymi w nadzorze Województwa Śląskiego
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – placówki ochrony zdrowia nadzorowane przez Województwo Śląskie – szpitale uniwersyteckie – izby i organizacje zawodów medycznych
Składniki kosztowe działań	– koszty modernizacji placówek służby zdrowia w kierunku adaptacji do zmian – koszty edukacji i zatrudnienia lekarzy specjalistów w zakresie chorób klimatozależnych – koszty utrzymania laboratoriów medycznych (analiz wyników badań)
Szacowany koszt działań	35,14 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności Działanie D1.1.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury centrów opieki wysokospecjalistycznej i innych podmiotów leczniczych Cel: poprawa efektywności funkcjonowania, dostępności i jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych przez centra opieki wysokospecjalistycznej i inne podmioty lecznicze poprzez istotne polepszenie stanu posiadanej przez nie infrastruktury w obszarach priorytetowych, w szczególności w zakresie chorób zakaźnych, onkologii, kardiologii, psychiatrii, pediatrii i innych dziedzin medycyny związanych z leczeniem dzieci, geriatrici, opieki długoterminowej, chorób układu oddechowego, a także anestezjologii i intensywnej terapii, rehabilitacji. Beneficjenci: Podmioty lecznicze w rozumieniu przepisów ustawy o działalności leczniczej, które udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności Działanie D1.2.1 Rozwój opieki długoterminowej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym Cel: Wykonanie niezbędnych prac budowlano-remontowych oraz zakup sprzętu dla szpitali powiatowych, w których ustanowione zostaną miejsca opieki długoterminowej i geriatrycznej. Beneficjenci: szpitale powiatowe
Harmonogram wdrożenia	2026 – przygotowanie szkolenia pracowników służby zdrowia w zakresie chorób klimatozależnych 2027 – ocena funkcjonowania szpitali będących pod nadzorem Województwa Śląskiego pod kątem wydajności i efektywności leczenia chorób klimatozależnych oraz przygotowanie oddziałów odpowiednio do ryzyka zdrowotnego związanego ze zmianami klimatu Od 2026 sukcesywna modernizacja placówek służby zdrowia (zapewnienie stabilnych dostaw energii i wody)

Kierunek działań 1.1.3 Promowanie i koordynowanie wolontariatu na rzecz osób potrzebujących wsparcia w sytuacjach występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.1.3. Promowanie i koordynowanie wolontariatu na rzecz osób potrzebujących wsparcia w sytuacjach występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko związane z zagrożeniami: upały, chłody, przymrozki, wichury, burze, powodzie, osuwiska. Ryzyko jest związane z zagrożeniem dobrostanu ludzi.
Opis działań	Działania polegają na wspieraniu lokalnych samorządów i społeczności województwa w zorganizowaniu systemu wsparcia grup szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu, takich jak: osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chore, starsze oraz osoby samotne, a także osoby w kryzysie bezdomności. Obejmują współpracę funkcjonujących instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem grup narażonych na wykluczenie społeczne, a także zaangażowanie mieszkańców województwa. Działania obejmują: - opracowanie standardów organizacji i wdrażania wolontariatu dla wspierania potrzebujących wsparcia w sytuacjach występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, - weryfikację zapotrzebowania na pracowników socjalnych w gminach województwa śląskiego i wsparcie zatrudniania takich pracowników, - organizację szkoleń dla przedstawicieli samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia systemu wolontariatu i systemu pomocy sąsiedzkiej, a także współpracy w tym zakresie,

	– tworzenie gminnych rejestrów osób wymagających wsparcia w sytuacji wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych, – tworzenie bazy wolontariuszy, którzy będą wspierać osoby najbardziej wrażliwe na zmiany klimatu. Wolontariuszami mogą zostać osoby dorosłe, starsze (o lepszej kondycji od osób potrzebujących) oraz młodzież szkolna (powyżej 16 roku życia, niepełnoletni za zgodą rodziców). Przykładowe czynności realizowane przez wolontariuszy to: – sprawdzanie samopoczucia i potrzeb sąsiada w sytuacji występowania fal upałów/chłódów/gołoledzi, w tym wezwanie lekarza, jeśli zachodzi potrzeba, – robienie zakupów w sytuacji występowania fal upałów/chłódów/gołoledzi, – przypominanie o piciu większej ilości wody w upalne dni i dostarczenie wody do picia (o ile zachodzi taka potrzeba), – pomoc przy zabezpieczeniu mienia/życia osoby w przypadku wystąpienia takiej konieczności z związku z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Działanie obejmuje także czynności informacyjno-promocyjne o możliwościach uzyskania pomocy wśród mieszkańców miasta i zachęcanie ich do podejmowania się świadczenia pomocy oraz korzystania z niej. Przykładem takich działań jest Francja, gdzie już w 2004 r. opracowano „Plan reagowania na fale upałów”, który już w kolejnym roku został wdrożony, zostały przygotowane rejestry osób najbardziej narażonych na upały i wdrożono system wsparcia (kontakt telefoniczny, kontakt osobisty, dostarczanie niezbędnych rzeczy, wezwanie pomocy lekarskiej). System funkcjonuje od ponad 20 lat i jest rozszerzany. Działanie jest powiązane z systemem ostrzegania przed nadchodzącymi ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, pozwalającym na dotarcie do różnych grup odbiorców.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zwiększenie potencjału adaptacyjnego województwa – poprawa komfortu życia szczególnie wrażliwych grup mieszkańców
Warunki realizacji działań	– pogłębienie wiedzy o potrzebach osób z grup szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu – opracowanie standardów wolontariatu – zaangażowanie samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców województwa
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – jednostki organizacyjne podległe UMWSL, w szczególności instytucje edukacyjne i szpitale – gminy województwa śląskiego

	– organizacje pozarządowe działające na terenie województwa – domy pomocy społecznej, domy opieki, hospicja, ośrodki wsparcia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania i rozpropagowania wśród mieszkańców materiałów promocyjnych – koszt organizacji spotkań/warsztatów promujących działanie i przygotowujących wolontariuszy do pracy – koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne
Szacowany koszt działań	0,72 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego
Harmonogram wdrożenia	2026 – opracowanie standardów i przygotowanie szkoleń dla samorządowców, organizacji pozarządowych i wolontariuszy; przygotowanie bazy osób potrzebujących wsparcia Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 1.1.4 Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.1.4. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko związane z zagrożeniami: upały, chłody, intensywne opady deszczu, susza. Ryzyko jest związane z zagrożeniem dobrostanu ludzi.
Opis działań	Działania adaptacyjne polegają na wprowadzaniu na terenie obiektów użyteczności publicznej rozwiązań pozwalających na ich sprawne funkcjonowanie w warunkach zmieniającego się klimatu. Działania będą realizowane przede wszystkim w obiektach należących do samorządu wojewódzkiego, a także w obiektach należących do samorządów lokalnych w województwie śląskim. Obejmować będzie działania ukierunkowane na poprawę komfortu termicznego w obiektach i w ich otoczeniu, wdrażanie technologii wodooszczędnych w tych obiektach. W szczególności realizowane będą: – wprowadzanie termicznej izolacji ścian i stropów dachowych w budynkach publicznych, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii izolacyjnych, stosowanie jasnych kolorów elewacji i dachów (o niskim albedo), wprowadzanie zielonych ścian i dachów. Odpowiednio przyjęte rozwiązania w budynkach pozwolą na zapewnienie komfortu termicznego mieszkańcom, w tym w szczególności użytkownikom obiektów, w okresie zimowym (zatrzymywanie ciepła) oraz letnim (utrzymywanie chłodu). Wprowadzanie mechanicznej klimatyzacji zasilanej z energii powstałej w wyniku spalania paliw kopalnych, jako przykład wadliwej adaptacji (<i>maladaptation</i>), powinno się ograniczać tylko do wyjątkowych potrzeb niektórych obiektów publicznych (np. instytucji ochrony zdrowia). Niezależnie od wysokiej energochłonności urządzeń klimatyzacyjnych, generują one emisję ciepła na zewnątrz i przyczyniają się do zjawiska miejskiej wyspy ciepła; – zapewnienie stabilności dostaw energii elektrycznej, w tym wykorzystanie lokalnych odnawialnych źródeł energii i poprawa efektywności energetycznej budynków, – zagospodarowanie terenu w otoczeniu budynków zielenią, uwzględnienie prozdrowotnych funkcji zieleni (bufory zieleni wokół szkół, szpitali, itp.), – wdrażanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury dla organizowania miejsc wytchnienia, organizowanie miejsc wytchnienia w budynkach, zapewnienie poidełek dla ludzi i zwierząt, – instalacja technologii wodooszczędnych lub dostosowanie istniejących systemów do technologii wodooszczędnych w budynkach użyteczności publicznej (montaż perlatorów w kranach, spłuczek o zmniejszonym zużyciu wody, przebudowa instalacji wodociągowo-kanalizacyjnych w kierunku

	wykorzystania „wody szarej” oraz „deszczówki”, montaż zmywarek o niskim zużyciu wody w pomieszczeniach socjalnych, itd.), – wspólne projekty województwa, powiatów i gmin w celu dostosowywania obiektów użyteczności publicznej do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych, – współpraca z podmiotami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w zakresie wypracowania optymalnych rozwiązań adaptacyjnych w chronionych układach urbanistycznych i na obiektach zabytkowych, – opracowanie i wdrożenie standardów dostosowywania istniejących obiektów użyteczności publicznej do zmian klimatu i uwzględniania zmian klimatu w planowanych zamierzeniach inwestycyjnych. Działania techniczne realizowane w obiektach użyteczności publicznej przez województwo w ramach tego kierunku będą stanowiły wzór i inspirację w przystosowaniu do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych innych obiektów na terenie województwa. W obiektach dostosowanych do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych (np. w bibliotekach, placówkach kulturalnych, urzędzie miasta) wskazane jest organizowanie punktów schłodzenia. Rozwiązania takie wdraża już miasto Rybnik.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa, w szczególności placówki publiczne będące jednostkami organizacyjnymi Województwa lub spółkami i z udziałem województwa, a także placówki publiczne na terenie gmin województwa
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie publicznego mienia i infrastruktury – poprawa zarządzania ryzykiem – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu – poprawa usług ekosystemowych regulacyjnych
Warunki realizacji działań	– opracowanie dokumentacji projektowej przez specjalistów posiadających kompetencje w stosowaniu technologii izolacyjnych i rozwiązań recyklingu wody oraz uzyskania stosownych pozwoleń – uzyskanie stosownych zgód i pozwoleń na wdrażanie rozwiązań – uwzględnienie rekomendowanych standardów w realizacji na etapie projektowania, aranżacji lub modernizacji obiektów publicznych – powiązanie realizacji działania z wdrażaniem gminnych/miejskich programów rewitalizacji
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – zainteresowane gminy województwa śląskiego – zarządcy obiektów użyteczności publicznej

Składniki kosztowe działań	– koszty związane z zaprojektowaniem nowych instalacji – koszty związane z zakupem i montażem technologii wodooszczędnych – koszty eksploatacji i utrzymania zamontowanych technologii wodooszczędnych – koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak broszury, czy materiały multimedialne dotyczące opracowanych standardów
Szacowany koszt działań	672,12 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – Działanie D1.1.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury centrów opieki wysokospecjalistycznej i innych podmiotów leczniczych – Cel: poprawa efektywności funkcjonowania, dostępności i jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych przez centra opieki wysokospecjalistycznej i inne podmioty lecznicze poprzez istotne polepszenie stanu posiadanej przez nie infrastruktury w obszarach priorytetowych, w szczególności w zakresie chorób zakaźnych, onkologii, kardiologii, psychiatrii, pediatrii i innych dziedzin medycyny związanych z leczeniem dzieci, geriatricznej, opieki długoterminowej, chorób układu oddechowego, a także anestezjologii i intensywnej terapii, rehabilitacji. – Beneficjenci: Podmioty lecznicze w rozumieniu przepisów ustawy o działalności leczniczej, które udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – Działanie D1.2.1 Rozwój opieki długoterminowej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym – Cel: Wykonanie niezbędnych prac budowlano-remontowych oraz zakup sprzętu dla szpitali powiatowych, w których ustanowione zostaną miejsca opieki długoterminowej i geriatricznej. – Beneficjenci: szpitale powiatowe
Harmonogram wdrożenia	2027 – opracowanie standardów dostosowywania istniejących obiektów użyteczności publicznej do zmian klimatu i uwzględniania zmian klimatu w planowanych zamierzeniach inwestycyjnych Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Cel operacyjny 1.2 Sprawne reagowanie w sytuacjach kryzysowych

Kierunek działań 1.2.1 Wsparcie systemowej współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie informowania i reagowania na zagrożenia klimatyczne

Kierunek działań adaptacyjnych	1.2.1. Wsparcie systemowej współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie informowania i reagowania na zagrożenia klimatyczne
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, przymrozki, pożary, intensywne opady deszczu, mgła, powódzie i podtopienia, niedobory wody i susza, intensywne opady śniegu, wichury, burze, wyładowania atmosferyczne, ruchy masowe, osuwiska. Ryzyko jest związane z zagrożeniem bezpieczeństwa. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania polegają na wspieraniu systemowej współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie informowania i reagowania na zagrożenia klimatyczne. Szczególny nacisk położony jest na rozwój kompetencji oraz efektywną współpracę kadr administracji publicznej i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w sytuacji zagrożeń klimatycznych. Realizowane będą następujące działania: – współpraca służb odpowiedzialnych za politykę informacyjną o zagrożeniach ze służbami zapewniającymi bezpieczeństwo w sytuacji zagrożeń, – wspieranie przygotowania kadry administracji publicznej i służb poprzez szkolenia i warsztaty, które pozwolą na podniesienie kwalifikacji pracowników urzędów oraz służb (np. w zakresie komunikacji kryzysowej oraz reagowania na zagrożenia) – współpraca z zarządcami terenów pogórnich – współpraca transgraniczna (w ramach kierunku działań 3.3.3. Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych w celu ograniczenia ryzyka klimatycznego i zwiększenia skuteczności reakcji na zagrożenia) W Diagnozie na potrzeby RPA wskazano, że tylko niektóre gminy organizują ćwiczenia dla służb, a ponad połowa gmin wciąż nie prowadzi szkoleń związanych z reagowaniem w sytuacji zagrożeń związanych ze zmianami klimatu. Ponadto pomiędzy szczeblem gminnym i powiatowym uwidaczniają się również różnice w zakresie przygotowania na zagrożenia związane ze zmianami klimatu – niektóre powiaty nie posiadają odpowiednich procedur zarządzania kryzysowego. Diagnoza wykazała również, że konieczne są dalsze inwestycje w rozwój kompetencji pracowników, by sprostać rosnącym wymaganiom związanym z coraz częstszyimi zagrożeniami klimatycznymi. Zakres wspieranej współpracy oraz podnoszenie kompetencji służb będzie zależeć od specyfiki subregionu, w którym działają. W działaniach uwzględnione zostaną

	różnice w charakterze zagrożeń i w potrzebach operacyjnych m.in. na terenach górniczych, pogórnich, górskich czy atrakcyjnych turystycznie. W działaniach szkoleniowych przewiduje się uwzględnienie scenariuszy sytuacji kryzysowych odpowiadających specyfice poszczególnych subregionów. W ramach realizacji zadania rekomenduje się wprowadzenie elementów dotyczących reagowania w okresach zwiększonego obciążenia związanego z ruchem turystycznym, szczególnie istotne w miejscowościach sezonowo przyciągających dużą liczbę odwiedzających. Rola marszałka województwa nabiera szczególnego znaczenia w kontekście Ustawy o ochronie ludności z dnia 5 grudnia 2024 r., zgodnie z którą zyskał on nowe kompetencje w zakresie planowania i organizowania szkoleń oraz ćwiczeń dla służb i administracji, a także wspierania powiatów i gmin w przygotowaniu do reagowania na zagrożenia klimatyczne Punktem wyjścia dla realizacji działań jest Plan Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego, który określa procedury współpracy służb w sytuacjach zagrożeń, w tym związanych ze zmianami klimatu. Działania mogą być inspirowane przykładami współpracy pomiędzy różnymi podmiotami: https://www.researchgate.net/publication/382011003_Collaborative_governance_and_effectiveness_during_emergency_response_actions_in_Norway Valencian Collaboration Space (Spain)
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, z uwzględnieniem: – specyfiki terenów górniczych i pogórnich, w szczególności: • subregion centralny: powiat będziński, powiat bieruńsko-lędziński, powiat gliwicki, miasto Bytom, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Sosnowiec, miasto Zabrze • subregion zachodni: powiat rybnicki, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik • subregion północny: powiat częstochowski • subregion południowy: powiaty cieszyński i bielski oraz Bielsko-Biała, – specyfiki terenów górskich: • subregion południowy: powiat cieszyński, powiat żywiecki i powiat bielski – specyfiki terenów zagrożenia powodziowego (obszary wrażliwości działań zaplanowanych w Planie Zarządzania ryzykiem Powodziowym), w szczególności: • subregion północny: miasto Częstochowa oraz powiaty częstochowski, kłobucki i myszkowski • subregion centralny: miasta Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Tychy, Zabrze oraz powiaty będziński, zawierciański, mikołowski, gliwicki, bieruńsko-lędziński, pszczyński,

	• subregion zachodni: miasto Żory oraz powiaty raciborski i wodzisławski, • subregion południowy: powiaty bielski, cieszyński, żywiecki oraz miasto Bielsko-Biała. specyfiki terenów o dużym natężeniu ruchu turystycznego • subregion południowy: powiaty cieszyński i bielski oraz Bielsko-Biała
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – uniknięte straty z działalności gospodarczej – poprawa zarządzania ryzykiem – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działań	– uzgodnienie i koordynacja prowadzonych działań i kampanii ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim w Katowicach oraz pozostałymi samorządami regionu, zaangażowanie służb zarządzania kryzysowego – realizacja działań zgodnie z istniejącymi procedurami i planami zarządzania kryzysowego, w szczególności z Planem Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach (Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego) – Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego – Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego – Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego – Wszystkie powiaty i gminy województwa śląskiego – Zarządcy terenów pogórnich
Składniki kosztowe działań	– koszt organizacji szkoleń, spotkań, ćwiczeń symulacyjnych – koszty wynagrodzenia specjalistów prowadzących szkolenia, doradców ds. zarządzania kryzysowego, klimatu, komunikacji kryzysowej
Szacowany koszt działań	18,00 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, PGL LP, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony

	Środowiska, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, wojewódzkie komendy Państwowej Straży Pożarnej, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Instytut Ochrony Środowiska, parki narodowe
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Kierunek działań 1.2.2 Wsparcie systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych i reagowanie mieszkańców w sytuacjach kryzysowych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.2.2. Wsparcie systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych i reagowanie mieszkańców w sytuacjach kryzysowych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, przymrozki, pożary, intensywne opady deszczu, mgła, powodzie i podtopienia, niedobory wody i susza, intensywne opady śniegu, wichury, burze, wyładowania atmosferyczne, ruchy masowe, osuwiska. Ryzyko jest związane z zagrożeniem bezpieczeństwa. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis kierunku	Działania polegają na wspieraniu systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych i reagowania mieszkańców w sytuacjach kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności i skuteczności przekazu oraz integracji różnych kanałów komunikacji. Zgodnie z Ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej zadania marszałka województwa obejmują nadzorowanie, w ramach posiadanych kompetencji, oraz koordynowanie realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej przez podmioty ochrony ludności i obrony cywilnej. Realizowane działania będą zatem opierać się na wspieraniu działań informacyjnych na temat reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń klimatycznych poprzez: – rozwój infrastruktury teleinformatycznej umożliwiającej sprawne przekazywanie informacji kryzysowej, w tym usprawnienie systemów komunikacji w sytuacjach nadchodzącego lub potencjalnego zagrożenia (rozwój wielokanałowych platform ostrzegania, SMS, aplikacje mobilne, strony internetowe, media społecznościowe, tablice informacyjne w przestrzeni publicznej, lokalne media) – opracowanie instrukcji postępowania dla mieszkańców w sytuacjach kryzysowych (broszury, infografiki, filmy instruktażowe – z jasnym wskazaniem kroków, jakie należy podjąć przed, w trakcie i po wystąpieniu zagrożenia). Szczególny nacisk położony jest na niewykluczający dostęp do informacji, z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów, osób nieposługujących się językiem polskim oraz mieszkańców obszarów o ograniczonym dostępie do Internetu.

	Planowane działania informacyjne oraz systemy ostrzegania będą dostosowane do specyfiki terenów górskich i pogórnich oraz związanych z nimi zagrożeń. Uwzględnione będą także tereny o ograniczonym dostępie do Internetu. Przekaz informacyjny będzie dostosowany również do zmieniającej się, w zależności od sezonu turystycznego, liczby ludności – co pozwoli na zwiększenie skuteczności dotarcia z komunikatami do osób przebywających tymczasowo na danym obszarze. Działania mogą być inspirowane przykładami: Rozbudowa systemów informowania i ostrzegania o zagrożeniach w szczególności powodziowych dla Gdańska i Sopotu - Klimada 2.0 Budowa systemów monitoringu i ostrzegania ludności - Klimada 2.0 Działanie uwarunkowane poprzez wytyczne i zapisy uwzględnione w Planie Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, z uwzględnieniem: – specyfiki terenów górniczych i pogórnich, w szczególności: • subregion centralny: powiat będziński, powiat bieruńsko-lędziński, powiat gliwicki, powiat mikołowski, miasto Bytom, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Sosnowiec, miasto Zabrze, • subregion zachodni: powiat rybnicki, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik, • subregion północny: powiat częstochowski, • subregion południowy: powiaty cieszyński i bielski oraz Bielsko-Biała, – specyfiki terenów górskich: • subregion południowy: powiat cieszyński, powiat żywiecki i powiat bielski – specyfiki terenów zagrożenia powodziowego, w szczególności: • subregion północny: miasto Częstochowa oraz powiaty częstochowski, kłobucki i myszkowski, • subregion centralny: miasta Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Tychy, Zabrze oraz powiaty będziński, zawierciański, mikołowski, gliwicki, bieruńsko-lędziński, pszczyński, • subregion zachodni: miasto Żory oraz powiaty raciborski i wodzisławski, • subregion południowy: powiaty bielski, cieszyński, żywiecki oraz miasto Bielsko-Biała, – specyfiki terenów o dużym natężeniu ruchu turystycznego, w szczególności: • subregion południowy: powiat cieszyński, powiat żywiecki i powiat bielski.
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – uniknięcie straty z działalności gospodarczej

	– poprawa zarządzania ryzykiem – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działania	– uzgodnienie i koordynacja prowadzonych działań i kampanii ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim w Katowicach oraz pozostałymi samorządami regionu – analiza dostępności komunikacyjnej terenów objętych działaniem wraz z wyborem kanałów komunikacji dostosowanych do ich uwarunkowań (np. dostęp do Internetu, struktura wiekowa, odsetek mieszkańców niepolskojęzycznych)
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach (Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego) – Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego – Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego – Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego – powiaty i gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszty realizacji kampanii informacyjnych, działań edukacyjnych dotyczących reagowania kryzysowego (koszty przygotowania i dystrybucji materiałów informacyjnych) – koszty rozwoju, modernizacji systemów informowania – platform
Szacowany koszt działań	18,00 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.08 Wsparcie dla klimatu Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: duże przedsiębiorstwa, instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną, jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, partnerstwa publiczno-prywatne, pozarządowe organizacje turystyczne, wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS. Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.09 Wsparcie dla klimatu – ZIT Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

	Beneficjenci: duże przedsiębiorstwa, instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną, jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, partnerstwa publiczno-prywatne, pozarządowe organizacje turystyczne, wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Kierunek działań 1.2.3 Wsparcie przygotowania służb zarządzania kryzysowego

Kierunek działań adaptacyjnych	1.2.3. Wsparcie przygotowania służb zarządzania kryzysowego
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, przymrozki, pożary, intensywne opady deszczu, mgła, powodzie i podtopienia, niedobory wody i susza, intensywne opady śniegu, wichury, burze, wyładowania atmosferyczne, ruchy masowe, osuwiska. Ryzyko jest związane z zagrożeniem bezpieczeństwa. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania polegają na wspieraniu przygotowania służb zarządzania kryzysowego w wielu wymiarach, ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania ich zdolności operacyjnych, a także technicznych. Realizowane w ramach kierunku działania będą obejmowały : – wspieranie wspólnych projektów podmiotów zarządzania kryzysowego (państwowa i ochotnicza straż pożarna, straż miejska) w zakresie poprawy ich zdolności do skutecznego reagowania w sytuacjach kryzysowych, – wsparcie w postaci doposażenia jednostek w nowoczesny sprzęt oraz wyposażenie techniczne, niezbędne do prowadzenia akcji ratowniczych w sytuacjach ekstremalnych zjawisk pogodowych, – wzmacnianie gotowości służb drogowych w sytuacji ekstremalnych warunków pogodowych (drogi wojewódzkie i współpraca z powiatami i gminami), wsparcie może obejmować zarówno zakup sprzętu do utrzymania przejezdności dróg, jak i urządzeń służących do tymczasowego zabezpieczania infrastruktury, – rozwijanie systemu monitorowania zagrożeń klimatycznych. Jak wykazała przeprowadzona diagnoza, Województwo Śląskie intensywnie inwestuje w rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych i innych służb ratowniczych. Zakup nowoczesnych pojazdów i sprzętu zwiększa efektywność działań w sytuacjach kryzysowych. Fundusze unijne oraz środki z budżetu państwa są wykorzystywane na rozwój systemów ratowniczych, co poprawia zdolność regionu do radzenia sobie z zagrożeniami, szczególnie związanymi ze zmianami klimatu. Działania realizowane w ramach kierunku nabierają znaczenia

	w kontekście Ustawy z dnia 5 grudnia 2024 roku o ochronie ludności i obronie cywilnej, która wskazuje, iż zadaniem marszałka województwa jest udzielanie pomocy, w tym finansowej, powiatom wchodzącym w skład województwa w realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej. W planowaniu doposażenia oraz rozwoju operacyjnego służb zarządzania kryzysowego zostanie uwzględniona specyfika funkcjonowania poszczególnych jednostek w subregionach. Wsparcie i doposażenie będzie dostosowane do warunków panujących na terenach górskich, gdzie wyzwaniem stanowi utrudniona logistyka, jak również do terenów górniczych i pogórnich, w przypadku których konieczna jest szybka reakcja na lokalne zagrożenia. Wzmocnione zostaną zdolności operacyjne służb w obszarach szczególnie atrakcyjnych turystycznie, które w sezonach wzmożonego ruchu odwiedzających wymagają szczególnej gotowości do działania.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, z uwzględnieniem: – specyfiki terenów górniczych i pogórnich, w szczególności: • subregion centralny: powiat będziński, powiat bieruńsko-lędziński, powiat gliwicki, powiat mikołowski, miasto Bytom, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Sosnowiec, miasto Zabrze, • subregion zachodni: powiat rybnicki, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik, • subregion północny: powiat częstochowski, • subregion południowy: powiaty cieszyński i bielski oraz Bielsko-Biała, – specyfiki terenów górskich: • subregion północny: powiat cieszyński, powiat żywiecki i powiat bielski – specyfiki terenów zagrożenia powodziowego, w szczególności: • subregion centralny: bieruńsko-lędziński, gliwicki, mikołowski, pszczyński, Miasto Bytom, Miasto Gliwice, Miasto Sosnowiec, Miasto Zabrze • subregion zachodni: powiat raciborski, powiat wodzisławski • subregion południowy: powiat bielski, powiat cieszyński, powiat żywiecki – specyfiki terenów o dużym natężeniu ruchu turystycznego
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – uniknięcie straty z działalności gospodarczej – poprawa zarządzania ryzykiem
Warunki realizacji działań	– analiza potrzeb podmiotów w nastawieniu na identyfikację najważniejszych braków oraz wyzwań w zakresie gotowości operacyjnej, zasobów sprzętowych, kompetencji kadrowych oraz dostępu do aktualnych danych o zagrożeniach klimatycznych
Jednostki i podmioty	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca:

zaangażowane we wdrażanie działań	– Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach (Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego) – Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego – Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego – Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego – Zarząd Dróg Wojewódzkich Województwa Śląskiego, Zarząd Dróg Powiatowych – powiaty i gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszty sprzętu ratowniczego i technicznego, sprzętu do utrzymania dróg, urządzenia zabezpieczające infrastrukturę, pojazdów i innych – koszty rozwoju systemów monitorowania i wczesnego ostrzegania – koszty szkoleń, ćwiczeń oraz projektów operacyjnych służb – koszty spotkań integrujących jednostki
Szacowany koszt działań	1 680,00 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.10 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: administracja rządowa, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, jednostki samorządu terytorialnego, lokalne grupy działania, organizacje pozarządowe, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, policja, straż pożarna i służby ratownicze
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Cel operacyjny 1.3 Stabilne dostawy wody i energii

Kierunek działań 1.3.1 Wsparcie działań na rzecz stabilnego dostępu do usług w zakresie zaopatrzenia w wodę w obliczu zagrożenia suszą oraz powodzią, a także w związku z prognozowanymi zmianami w zapotrzebowaniu na wodę

Kierunek działań adaptacyjnych	1.3.1. Wsparcie działań na rzecz stabilnego dostępu do usług w zakresie zaopatrzenia w wodę w obliczu zagrożenia suszą oraz powodzią, a także w związku z prognozowanymi zmianami w zapotrzebowaniu na wodę
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: powódzie i podtopienia, niedobory wody i susza. Ryzyko związane jest z zagrożeniem stabilności dostaw wody. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania skierowane są na zapewnienie stabilnego dostępu do wody do spożycia w sytuacji występowania negatywnych skutków zmian klimatu, takich jak susza oraz powódzie i podtopienia. Działania polegają na: – promowaniu dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę gmin województwa śląskiego, – opracowaniu analizy możliwości dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę, w szczególności w zakresie działalności Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego, – współpracy z zainteresowanymi gminami i podległymi im podmiotami zapewniającymi dostęp do wody, – promowaniu rozwiązań służących oszczędzaniu wody, w tym retencjonowaniu i wykorzystywaniu wody opadowej, a także ograniczania strat wody w sieci, w tym wdrażanie w przedsiębiorstwach wodociągowych systemów zarządzania wodą i monitoringu sieci wodociągowej, – wsparciu, w szczególności finansowym, wdrażania rozwiązań pozwalających na oszczędzanie wody w obiektach użyteczności publicznej należących do jednostek samorządu terytorialnego, – wsparciu, w tym finansowym, przedsiębiorstw wodociągowych we wdrażaniu technologii oczyszczania wody w warunkach występującej suszy i tym samym większej koncentracji zanieczyszczeń w wodzie, – wsparciu przedsiębiorstw wodociągowych we wdrażaniu technologii podczyszczania słonych wód z odwodnienia kopalń i możliwości ich wykorzystania w przemyśle, – promowaniu zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody, w szczególności ograniczeniu używania wody wodociągowej do podlewania ogródków przydomowych; uwzględnienie tego działania w działaniach edukacyjnych, – promowanie wdrażania ograniczenia zużycia wody w przedsiębiorstwach produkcyjnych poprzez wdrażanie m.in. w zależności od profilu produkcji

	recyklingu i ponownego wykorzystania wody (systemy zamkniętego obiegu wody – odzyskiwanie wody procesowej i jej ponowne użycie, oczyszczanie ścieków w zakładzie i ich wykorzystanie, zagospodarowanie wód opadowych w miejscu powstania), optymalizacji procesów technologicznych w celu ograniczenia zużycia wody (modyfikacja linii produkcyjnych, zastosowanie technologii niskowodnych lub bezwodnych, np. suchych systemów chłodzenia, czyszczenie suchym lodem lub parą zamiast wody) oraz wdrażania systemów zarządzania wodą.
Lokalizacja działań	– Teren całego województwa śląskiego, w szczególności: – subregion północny: miasto Częstochowa, powiat częstochowski, powiat kłobucki – subregion centralny: powiat będziński, powiat bieruńsko-lędziński, powiat gliwicki, powiat mikołowski, powiat pszczyński, powiat zawierciański, miasto Chorzów, miasto Dąbrowa Górnicza, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Tychy, miasto Zabrze, – subregion zachodni: powiat raciborski, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik, miasto Żory – subregion południowy: powiat bielski, powiat cieszyński, powiat żywiecki, miasto Bielsko-Biała
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – uniknięte straty z działalności gospodarczej – poprawa zarządzania ryzykiem – rozbudowa infrastruktury technicznej – dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w wodę – ograniczenie zużycia wody – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działań	– opracowanie przez specjalistów z zakresu geologii, hydrologii i zaopatrzenia w wodę koncepcji dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę – powiązanie realizacji działania z wdrażaniem w gminach rozwiązań wspierających stabilne dostawy wody o odpowiedniej jakości – pozyskanie wymaganych prawem decyzji i pozwoleń na budowę ewentualnych nowych ujęć wody
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. – Współpraca – zainteresowane gminy i podległe im spółki wodociągowe – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania analizy możliwości dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę – koszty wparcia finansowego wdrażania dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę

	– koszty wsparcia finansowego wdrażania rozwiązań oszczędzających wodę w gminnych obiektach użyteczności publicznej – koszty wsparcia finansowego przedsiębiorstw wodociągowych wdrażających technologie oczyszczania wody w warunkach obniżonej jej jakości na skutek suszy – koszty wsparcia finansowego przedsiębiorstw wodociągowych wdrażających technologie podczyszczania wód odwodnieniowych i ich wykorzystania w przemyśle – koszt działań promocyjnych i edukacyjnych
Szacowany koszt działań	512,32 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej Beneficjenci: Jednostki Samorządu Terytorialnego, Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne
Harmonogram wdrożenia	2026 – analiza możliwości dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę, rozpoczęcie promowania zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 1.3.2 Promowanie efektywności energetycznej oraz rozwoju odnawialnych i rozproszonych źródeł energii, z uwzględnieniem ich odporności na skutki zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	1.3.2. Promowanie efektywności energetycznej oraz rozwoju odnawialnych i rozproszonych źródeł energii, z uwzględnieniem ich odporności na skutki zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, przymrozki, pokrywa śnieżna, okresy bez opadów. Ryzyko związane jest z zagrożeniem stabilności dostaw energii. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania koncentrują się na podnoszeniu efektywności energetycznej oraz promowaniu inwestycji w rozproszone źródła energii, takie jak energia słoneczna, wiatrowa czy geotermalna (dolne źródło dla pomp ciepła). Działania obejmują: – uwzględnianie adaptacji do zmian klimatu w nowo powstających lub aktualizowanych dokumentach strategicznych, w tym szczególności do prognozowanego częstszego występowania ekstremalnych zjawisk meteorologicznych. Źródła energii są w różnym stopniu wrażliwe na skutki zmian klimatu i to wymaga uwagi w planowaniu rozwoju odnawialnych źródeł energii;

	– promowanie inwestycji w biogazownie, w tym biogazownie rolnicze w ramach rozwoju obszarów rolnych. Budowa biogazowni rolniczych na obszarach rolnych, jest w szczególności istotna zwłaszcza w subregionie północnym, gdzie rolnictwo stanowi istotną część gospodarki oraz występują korzystne warunki w zakresie produkcji energii pochodzącej z biomasy upraw energetycznych, słomy, pielęgnacji sadów, leśnej, łąk nieużytkowanych jako pastwiska oraz w subregionie południowym charakteryzującym się korzystnymi warunkami do rozwoju biogazowni rolniczych się z uwagi na dominującą hodowlę zwierząt gospodarskich. Działania związane z promowaniem biogazowni rolniczych muszą być skoordynowane i obejmować podnoszenie poziomu wiedzy podmiotów prowadzących działalność rolniczą, a także mieszkańców w sąsiedztwie planowanych inwestycji; – wsparcie organizacyjne tworzenia klastrów energetycznych i spółdzielni energetycznych. Wsparcie polega na zachęcaniu podmiotów do zawierania porozumień w celu powołania klastra/spółdzielni energetycznej, wsparcie w przygotowywaniu odpowiedniej dokumentacji i organizacji współpracy. Tworzenie klastrów i spółdzielni energetycznych przyczynia się do budowania lokalnej samowystarczalności energetycznej oraz zacieśniania współpracy na rzecz odpowiedzialnego zarządzania energią w regionie. – wsparcie budowy lokalnej infrastruktury energetycznej, np. magazynów energii, sieci energetycznej umożliwiającej transfer i pobór energii z lokalnych źródeł. W ramach wsparcia budowy lokalnej infrastruktury energetycznej planowane jest tworzenie programów finansowych oraz promocyjnych sprzyjających inwestycjom w efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii. Działania są spójne z regionalną polityką rozwoju sektora energetyki zapisaną m. in. w Strategii rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Polityce gospodarki niskoemisyjnej dla województwa śląskiego oraz Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego.
Lokalizacja działań	– Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– redukcja emisji gazów cieplarnianych dzięki zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym – poprawa jakości powietrza – zwiększenie niezależności energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego województwa – tworzenie nowych miejsc pracy – rozbudowa infrastruktury technicznej (elektroenergetycznej)
Warunki realizacji działań	– zaangażowanie samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców województwa – uwzględnienie działań promocyjnych

Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - Współpraca: – jednostki naukowo-badawcze – operatorzy systemów energetycznych i ciepłowniczych – wszystkie gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszt przeprowadzenia przeglądu i aktualizacji polityki regionalnej – koszt opracowania mapy drogowej wykorzystania potencjału OZE w województwie – koszty ekspertyz zewnętrznych – koszty programów wsparcia finansowego budowy lokalnej infrastruktury energetycznej – koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych – koszt organizacji spotkań/warsztatów promujących działania
Szacowany koszt działań	2 184,60 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii – projekty grantowe i parasolowe Cel szczegółowy: FST.CP6.I - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie. Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, związki jednostek samorządu terytorialnego, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie 10.6 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii – projekty inne niż grantowe i parasolowe Beneficjenci: administracja publiczna, przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, partnerstwa, służby publiczne, instytucje ochrony zdrowia, organizacje społeczne i związki wyznaniowe, instytucje nauki i edukacji
Harmonogram wdrożenia	2026 – wykonanie przeglądu i aktualizacji polityki regionalnej w zakresie sektora energetyki Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe, związane z transformacją regionu

Kierunek działań 1.3.3 Podejmowanie działań promujących modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.3.3. Podejmowanie działań promujących modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, dni z temperaturą przejściową, intensywne opady deszczu i śniegu, burze, wichury, wyładowania atmosferyczne. Ryzyko związane jest z zagrożeniem stabilności dostaw energii. Dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania koncentrują się na zachęcaniu gestorów sieci przesyłowych do modernizacji i rozbudowy istniejących sieci przesyłowych odpornych na zjawiska ekstremalne. Modernizacja sieci przesyłowych, zwłaszcza napowietrznych, jest kluczowa dla zapewnienia stabilności i niezawodności dostaw energii, a także dla integracji nowych, zrównoważonych źródeł energii. Działania obejmują: – podejmowanie współpracy z dostawcami energii, – identyfikację potrzeb i lobbowanie na rzecz okablowania zamiast infrastruktury napowietrznej, – wspieranie procesu planowania i realizacji prac modernizacyjnych oraz budowy nowych linii przesyłowych czy stacji elektroenergetycznych, – promowanie nowoczesnych technologii i rozwiązań, które przyczynią się do zwiększenia niezawodności i stabilności sieci przesyłowej, minimalizując ryzyko awarii i przerw w dostawach energii, np. inteligentne sieci (smart grids), systemy zarządzania energią oraz kompensatory mocy biernej. – wspieranie wykorzystania potencjału OZE w województwie śląskim dzięki zwiększaniu możliwości podłączania nowych instalacji OZE (Kierunek działań 1.3.2. Promowanie i wspieranie efektywności energetycznej oraz źródeł rozproszonych, z uwzględnieniem ich odporności na skutki zmian klimatu). Rozwój infrastruktury przesyłowej, z naciskiem na sieci podziemne (okablowanie), pozwoli na zwiększenie jej odporności na ekstremalne warunki pogodowe i inne skutki zmian klimatu. W ramach działań możliwe jest przygotowanie wsparcia regulacyjnego i finansowego, np. poprzez tworzenie programów wsparcia finansowego oraz wprowadzenie regulacji sprzyjających inwestycjom w modernizację sieci przesyłowych. Istotnym aspektem w ramach współpracy i koordynacyjnej roli Urzędu Marszałkowskiego jest także prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych oraz kooperacja z różnymi interesariuszami, w tym z sektorem prywatnym, samorządami i organizacjami pozarządowymi.

Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa – (pośrednio) redukcja emisji gazów cieplarnianych dzięki zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym – poprawa jakości powietrza – poprawa jakości usług energetycznych
Warunki realizacji działań	– współpraca z operatorem sieci dystrybucyjnej – zaangażowanie samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców województwa
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – operatorzy systemów energetycznych i ciepłowniczych – jednostki naukowo-badawcze – wszystkie gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania ekspertyz (np. w zakresie regulacji prawnych i możliwych rozwiązań)
Szacowany koszt działań	0,60 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.III - Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania energii poza transeuropejską siecią energetyczną (TEN-E) Beneficjenci: duże przedsiębiorstwa, MŚP
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Cel operacyjny 1.4 Świadomy mieszkaniec wzmacniający społeczną odporność klimatyczną

Kierunek działań 1.4.1 Budowanie i wzmacnianie świadomości klimatycznej różnych grup interesariuszy wspomagające partycypację obywatelską w przystosowywaniu się do zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	1.4.1. Budowanie i wzmacnianie świadomości klimatycznej różnych grup interesariuszy wspomagające partycypację obywatelską w przystosowywaniu się do zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Realizacja działań adaptacji do zmian klimatu w praktyce wymaga powszechnej świadomości klimatycznej. Kluczowa jest wiedza, która będzie impulsem do wdrażania praktycznych rozwiązań i zaangażowania obywatelskiego w procesy przystosowania się do zmiany klimatu. Budowanie świadomego i zaangażowanego społeczeństwa obywatelskiego zarówno w skali lokalnej, jak i ponadlokalnej jest kluczowe w obliczu kryzysu klimatycznego. Partycypacja społeczna daje możliwość współdecydowania i realnego oddziaływania na otoczenie. Służy również zdobywaniu wiedzy i podnoszeniu świadomości oraz budowaniu współodpowiedzialności za realizację polityki klimatycznej. Istotne jest tworzenie platformy współpracy i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Stąd kluczowe będą inicjatywy oraz projekty o oddziaływaniu synergicznym, siecujące różnych partnerów, które kształtują zarówno świadomość klimatyczną, jak i obywatelską. W ramach działań zaplanowano: – wprowadzenie i rozwijanie metod współzrządzenia klimatycznego w różnej skali od poziomu województwa do skali podmiotu: narad obywatelskich, paneli obywatelskich, hackathonów, zielonych budżetów obywatelskich, – organizacja wydarzeń: konferencji, seminariów, warsztatów, pikników, imprez sportowych, imprez artystycznych, wyjazdów studialnych dedykowanych różnym grupom interesariuszy, – organizacja konkursów promujących wdrażanie rozwiązań z zakresu adaptacji do zmian klimatu wypracowanych metodami partycypacyjnymi; – inicjowanie i koordynowanie projektów proklimatycznych w oparciu o prototypowanie, – promocja inicjatyw różnych instytucji, podmiotów i inicjatyw obywatelskich w zakresie budowania świadomości klimatycznej, w tym wsparcie programu edukacji klimatyczno-środowiskowej zainicjowanej przez Śląskie Kuratorium Oświaty. W 2024 r. Cieszyn otrzymał wyróżnienie w konkursie Eco-Miasto za kompleksowe podejście do budowania zielono-błękitnej infrastruktury miasta uwzględnione w miejskich dokumentach strategicznych i ujęte w przemyślaną grupę inicjatyw

	i programów tworzonych przy udziale mieszkańców. Działania w Cieszynie są cennym przykładem także w kontekście budowania świadomości ekologicznej i obywatelskiej poprzez współdziałanie. Powyższy przykład może być inspiracją dla innych samorządów.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu i ich skutków – zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w procesach partycypacyjnych – wdrożenie i upowszechnienie nowych narzędzi i technik partycypacyjnej adaptacji do zmian klimatu – zrealizowane inicjatywy i projekty współprojektowane i współtworzone przez mieszkańców województwa śląskiego – upowszechnianie dobrych praktyk i inicjatyw oddolnych podejmowanych przez mieszkańców, instytucje
Warunki realizacji działań	– współpraca gmin, placówek oświatowych, instytucji kultury, organizacji społecznych
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – placówki oświatowe Współpraca: – jednostki organizacyjne podległe UMWSL – wszystkie gminy województwa śląskiego – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne – koszt organizacji wydarzeń, w tym medialnych takich jak konferencje prasowe, audycje radiowe czy spotkania z mieszkańcami, obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla prelegentów oraz promocję wydarzeń – koszty organizacji szkoleń, warsztatów, wyjazdów studialnych w celu poznawania dobrych praktyk, dzielenia się wiedzą – koszty nagród, wyróżnień w organizowanych konkursach, hackathonach i in.
Szacowany koszt działań	6,60 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

	Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, partnerstwa publiczno-prywatne Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury Edukacja w zakresie ochrony przyrody Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: RDOŚ, PGL LP, parki narodowe, jednostki naukowe i naukowo-badawcze, uczelnie wyższe, pozarządowe organizacje ekologiczne, MKiŚ i jednostki podległe. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych, adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, organy i jednostki organizacyjne nadzorowane lub podległe MKiŚ lub MI, jednostki naukowe i naukowo badawcze, szkoły publiczne i inne placówki systemu oświaty, pozarządowe organizacje ekologiczne, partnerstwa, uczelnie wyższe
Harmonogram wdrożenia	Działanie ciągłe

Kierunek działań 1.4.2 Prowadzenie działań edukacyjnych i organizacja kampanii informacyjnych nt. zagrożeń wynikających ze zmian klimatu i reagowania w sytuacjach kryzysowych

Kierunek działań adaptacyjnych	1.4.2. Prowadzenie działań edukacyjnych i organizacja kampanii informacyjnych nt. zagrożeń wynikających ze zmian klimatu i reagowania w sytuacjach kryzysowych
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami, w szczególności ze zjawiskami ekstremalnymi. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania polegają na przygotowaniu materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat zagrożeń wynikających ze zmian klimatu mogących występować w województwie śląskim, oraz na organizacji wydarzeń (szkoleń, warsztatów,

	ćwiczeń itp.) i kampanii upowszechniających wiedzę na temat właściwego postępowania w sytuacjach kryzysowych, skierowanych do mieszkańców województwa w różnych grupach wiekowych. Uzasadnione jest zaplanowanie spójnego procesu prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych (koncepcji, programu). Odbiorcy działań edukacyjnych i informacyjnych powinni otrzymywać informacje w następującym zakresie: – rodzaje zagrożeń wynikające ze zmian klimatu i ich potencjalne skutki wraz z uwzględnieniem ich specyfiki w subregionach, – system zarządzania kryzysowego (odpowiednie służby i jednostki administracji mogące udzielić wsparcia), – podstawowe zasady reagowania na wystąpienie danego zjawiska ekstremalnego (dokąd się udać w razie braku dostępu do swojego miejsca zamieszkania, mapę schronisk, mapa bezpiecznych miejsc, postępowanie ze swoim dobytkiem), – postępowanie w stosunku do innych osób potrzebujących pomocy w chwili zdarzenia tak, aby najlepiej jak to możliwe ograniczyć zagrożenie własnego życia, – zalecenia profilaktyczne dotyczące zabezpieczenia mienia przed zagrożeniami (np. nieruchomości przed podtopieniami). – postępowanie ze skutkami wystąpienia ekstremalnego zjawiska i szkodami materialnymi spowodowanymi przez zmiany klimatu, wraz ze skierowaniem do odpowiednich służb i jednostek urzędniczych w województwie mogących udzielić wszelakiego wsparcia. Treść materiałów informacyjno-edukacyjnych i forma prowadzonych działań edukacyjnych będą dostosowane do poszczególnych grup wiekowych w taki sposób, aby dla każdej z nich zapamiętanie przynajmniej najważniejszych informacji i wskazówek przyszło z łatwością. W ich tworzeniu wykorzystane zostaną narzędzia do otwartego wykorzystania, m.in. zestawy scenariuszy lekcji, w tym lekcji w terenie, pudełka edukacyjne, mobilne wystawy i gry terenowe. Prowadzenie kampanii szerzących te informacje powinny być działaniem długotrwałym lub regularnym, aby utrwaliły się one w świadomości mieszkańców. Działania powinny być powiązane z inicjatywą wdrożenia programu edukacji klimatyczno-środowiskowej podjętej przez Śląskie Kuratorium Oświaty, a także uwzględniać współpracę Urzędu Marszałkowskiego z Kuratorium Oświaty i szkołami w celu wykorzystania istniejącej infrastruktury i programów do budowania kompetencji praktycznych i postaw wobec zmian klimatu.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – poprawa zarządzania ryzykiem – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu

	– zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej
Warunki realizacji działań	– współpraca ze służbami zarządzania kryzysowego (PSP, OSP, służby ratownictwa medycznego, straż miejska) – współpraca ze Śląskim Kuratorium Oświaty – uwzględnienie w tematyce działań informacyjno-edukacyjnych specyfiki zagrożeń klimatycznych w subregionach i poszczególnych gminach
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania i publikacji materiałów informacyjno-edukacyjnych – koszt organizacji wydarzeń informacyjno-edukacyjnych – koszt prowadzenia kampanii informacyjno-edukacyjnej na platformach internetowych
Szacowany koszt działań	6,72 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki Samorządu Terytorialnego, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury Edukacja w zakresie ochrony przyrody Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: RDOŚ, PGL LP, parki narodowe, jednostki naukowe i naukowo-badawcze, uczelnie wyższe, pozarządowe organizacje ekologiczne, MKiŚ i jednostki podległe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych, adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi

	i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, organy i jednostki organizacyjne nadzorowane lub podległe MKiŚ lub MI, jednostki naukowe i naukowo badawcze, szkoły publiczne i inne placówki systemu oświaty, pozarządowe organizacje ekologiczne, partnerstwa, uczelnie wyższe
Harmonogram wdrożenia	2026 – opracowanie koncepcji prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 1.4.3 Wsparcie inicjatyw oddolnych wzmacniających odporność społeczną na zagrożenia klimatyczne

Kierunek działań adaptacyjnych	1.4.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych wzmacniających odporność społeczną na zagrożenia klimatyczne
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania adaptacyjne skierowane są do organizacji pozarządowych, w tym prowadzących stałe programy edukacji środowiskowej i klimatycznej, lokalnych samorządów, a także szkół, domów kultury, bibliotek oraz ośrodków pomocy społecznej. Polegają na: – wsparciu promocji inicjatyw oddolnych mające na celu włączenie jak najszerszego grona podmiotów w adaptację do zmian klimatu, zarówno podmiotów formalnych, jak i grup oraz osób fizycznych. Działanie wspiera inicjatywy obywatelskie, organizacji pozarządowych, czy biznesowych oraz innych instytucji, wspiera także wolontariat, – koordynacji i integracji działań w tym przeciwdziałaniu dezinformacji, – promowanie dobrych praktyk z zakresu adaptacji do zmian klimatu Działania mają na celu zwiększenie efektywności zarządzania ryzykiem klimatycznym i obejmuje swoim zakresem uzupełnienie dla formalnej struktury zarządzania kryzysowego poprzez wspieranie nieformalnego systemu reagowania na zagrożenie (pomoc sąsiedzka, patrole obywatelskie, wolontariat), który może lepiej odpowiadać na potrzeby różnych grup w zakresie dostępu informacji, w tym osób starszych oraz osób z utrudnionym dostępem do Internetu. Ważnym elementem realizacji działania jest wsparcie osób najbardziej wrażliwych na zagrożenia klimatyczne, wprowadzenie mechanizmów włączających w ochronę, w tym poprzez integrację międzypokoleniową. Ważna jest również współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi działania, które są włączane do systemu komunikacji kryzysowej (szkolenia, dystrybucja materiałów, sieć punktów informacyjnych offline).

	Istotne znaczenie dla realizacji działania ma ścisła współpraca z podmiotami zarządzania kryzysowego na różnych szczeblach administracji oraz zapewnienie spójności działań, także w kontekście przeciwdziałania dezinformacji. Wysoki poziom świadomości klimatycznej warunkuje jednocześnie zaangażowanie społeczności lokalnej w działania adaptacyjne. Działanie powiązane jest zatem z potrzebą edukacji nt. adaptacji do zmian klimatu. Szczególnie istotne jest budowanie i upowszechnianie wiedzy jak chronić siebie i innych w celu rozwoju systemu wzajemnej pomocy w sytuacjach zagrożenia.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	— podniesienie poziomu świadomości i wiedzy społeczeństwa o zmianach klimatu i adaptacji do skutków tych zmian — zwiększenie uczestnictwa interesariuszy w procesach decyzyjnych — zwiększenie społecznej odporności klimatycznej — zwiększenie bezpieczeństwa osób — poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym
Warunki realizacji działań	— współpraca z samorządami lokalnymi i instytucjami zarządzania kryzysowego — zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie realizacji RPA — zapewnienie dostępu do aktualnych danych o zagrożeniach klimatycznych oraz funkcjonujących systemów ostrzegania (rzetelny system informacji i ostrzegania) — rozwijanie na terenie województwa systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych, w tym integracja systemu łączności
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	— Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: — samorządy lokalne województwa śląskiego oraz ich związki — społeczność regionu oraz organizacje pozarządowe z województwa śląskiego — PSP i OSP; policja, wojsko, straż miejska — Śląski Urząd Wojewódzki — ośrodki pomocy społecznej — miejskie i gminne domy kultury — Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	— koszt infrastruktury rozwijania systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych, w tym integracja systemu łączności — koszt organizacji wydarzeń, w tym plenerowych takich jak: spotkania z mieszkańcami, pikniki, dni otwarte jednostek komunalnych, wydarzenia sportowe, wydarzenia artystyczne, obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla organizatorów i prelegentów oraz promocję wydarzeń — koszty organizacji konkursów i nagród — koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne

Szacowany koszt działań	7,20 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, partnerstwa publiczno-prywatne
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Cel strategiczny 2 Województwo śląskie regionem chroniącym **kapitał naturalny** jako podstawę adaptacji do zmian klimatu

Cel operacyjny 2.1 Zdrowe i sprawnie funkcjonujące ekosystemy

Kierunek działań 2.1.1 Wzmocnienie systemu obszarów chronionych, w tym poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody obejmujących cenne ekosystemy i siedliska gatunków, a także z uwzględnieniem potrzeb społecznych

Kierunek działań adaptacyjnych	2.1.1. Wzmocnienie systemu obszarów chronionych, w tym poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody obejmujących cenne ekosystemy i siedliska gatunków, a także z uwzględnieniem potrzeb społecznych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: zmiany temperatury, pożary, zmiana opadów, niedobory wody i susza, wichury. Ryzyko związane jest z zaburzeniami zdrowia i stabilności ekosystemów. Pośrednio dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania odnoszą się do tworzenia spójnego systemu obszarów chronionych uwzględniającego także społeczne funkcje tych obszarów. Zaplanowano następujące działania: 1) W zakresie wspierania, koordynowania i podejmowania działań na rzecz ustanowienia nowych obszarów i obiektów chronionych na podstawie Ustawy o ochronie przyrody:

	– identyfikacja obszarów potencjalnie predestynowanych do objęcia formą ochrony przyrody (obszarów cennych przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo, w tym obszarów pogórnich i przemysłowych oraz obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej), – wspieranie i prowadzenie badania opinii społeczeństwa oraz kampanii informacyjno-edukacyjnej na rzecz ustanawiania nowych obszarów i obiektów chronionych, – prowadzenie uzgodnień z zarządcami terenu (w tym tworzenie potrzeb wykupu gruntów od zarządców prywatnych na rzecz województwa, Skarbu Państwa lub innych podmiotów), – koordynowanie przygotowania lub przygotowanie wniosku o utworzenie formy ochrony przyrody, – wspieranie przygotowania lub przygotowanie projektu aktu prawnego tworzącego proponowaną formę ochrony, – uzgodnienia lub koordynowanie prac uzgodnieniowych projektu uchwał z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska; – uwzględnienie w dokumentach strategicznych i planistycznych, w tym planowania przestrzennego, zapisów Audytu Krajobrazowego dla województwa śląskiego (po jego uchwaleniu, uwzględnienie wniosków i rekomendacji dla wyznaczonych krajobrazów priorytetowych w regionie oraz zarekomendowanych propozycji powołania nowych bądź rozszerzenia istniejących obszarów chronionych w województwie); – kontynuacja działań w celu utworzenia Jurajskiego Parku Narodowego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej (który został zaproponowany już w latach siedemdziesiątych przez zespół botaników z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach);
2)	Aktywne włączenie się samorządów (kontynuowanie prac) w wyznaczanie lasów aglomeracyjnych (cennych społecznie). W 2024 roku MKiŚ zainicjowało pilotażowy proces wyznaczania lasów społecznych dla największych aglomeracji, w którym biorą udział Katowice (Agglomeracja Górnośląska) oraz Bielsko-Biała;
3)	Wzmacnianie współdziałania organów administracji wszystkich szczebli, służb ochrony przyrody, ekspertów przyrodników, organizacji pozarządowych poprzez: – wspieranie i koordynowanie projektów z zakresu ochrony przyrody (w tym wsparcie doradcze oraz szkoleniowe w zakresie przygotowania i rozliczania projektów związanych z tworzeniem nowych form ochrony przyrody), – tworzenie standardów oraz propagowanie dobrych praktyk dotyczących sposobów ochrony obszarów i obiektów chronionych oraz ich stanu https://www.nik.gov.pl/plik/id,17223,vp,19790.pdf), – kontynuowanie działań w celu zapewnienia spójnego funkcjonowania obszarów chronionych (w szczególności dotyczy to parków krajobrazowych

	i obszarów chronionego krajobrazu) obejmujących obszar położony na pograniczu sąsiadujących województw, – kontynuowanie współpracy międzynarodowej z Republiką Czeską i Słowacją w zakresie zarządzania obszarami chronionymi położonymi w strefie pogranicza, – wspieranie i zapewnienie warunków dla opracowania i ustanowienia planów ochrony parków krajobrazowych, – aktualizowanie aktów prawa ustanawiających parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu. W ramach informacji i promocji lokalnych form ochrony przyrody, jak również ich znaczenia w skali regionu i gminy, zaplanowano działania związane z: – sieciowaniem współpracy przy tworzeniu wspólnych wydarzeń dotyczących ochrony przyrody, – tworzeniem platformy współpracy oraz wymiany wiedzy pomiędzy gminami z zakresu ochrony przyrody, – inicjowaniem współpracy z ośrodkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami ochrony przyrody, mieszkańcami w celu tworzenia wspólnych projektów dotyczących zagadnień związanych z ochroną przyrody na terenie gminy, w tym szczególnie tworzenie nowych form ochrony przyrody, – prowadzeniem i organizowaniem warsztatów, spotkań, imprez (np. festiwali, koncertów, wystaw) dla różnych interesariuszy na temat potrzeb i korzyści płynących z ochrony przyrody, – wspieraniem rozwoju i popularyzowaniem rozwoju lokalnych i instytucjonalnych internetowych portali przyrodniczych oraz geoportali i serwisów geoinformacyjnych, – popularyzowaniem wiedzy/informacji o przyrodniczo cennych obiektach i obszarach w województwie śląskim, będących jednocześnie atrakcyjnymi miejscami pod względem poznawczym, edukacyjnym, turystycznym, rekreacyjnym, – wspieraniem gmin w zakresie pozyskiwania funduszy dotyczących promowania lokalnych form ochrony przyrody (tj. np. organizowanie wydarzeń, spotkań edukacyjnych, opracowanie folderów, broszur, przewodników, materiałów multimedialnych). Potrzeba stworzenia spójnego systemu obszarów chronionych wynika ze Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r. Zapisy dotyczące kreowania spójnego systemu przyrodniczego obszaru GZM zawarto także w Schemacie metropolitalnego systemu przyrodniczego wraz z rekomendacjami jego rozwoju (2022).
Lokalizacja działań	– Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– utworzenie spójnego systemu przyrodniczego województwa – podniesienie świadomości dotyczącej ochrony przyrody – wzmocnienie usług ekosystemowych i podniesienie jakości życia mieszkańców

	– zwiększenie potencjału adaptacyjnego dla województwa – zmniejszenie ryzyka klimatycznego dla województwa
Warunki realizacji działań	– współpraca z Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska – współpraca z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Katowicach – współpraca z ośrodkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami ekologicznymi – współpraca z powiatami i gminami – współpraca z PGW Wody Polskie – współpraca z PGL Lasy Polskie
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego Współpraca: – GDOŚ i RDOŚ w Katowicach – PGL Lasy Państwowe i PGW Wody Polskie – gminy województwa śląskiego – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne – koszt organizacji wydarzeń, w tym medialnych takich jak konferencje prasowe, audycje radiowe czy spotkania z mieszkańcami, obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla prelegentów oraz promocję wydarzeń
Szacowany koszt działań	6,60 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: Duże przedsiębiorstwa, Jednostki rządowe i samorządowe ochrony środowiska, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, Lokalne Grupy Działania, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Pozarządowe organizacje turystyczne, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność – ZIT Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury,

	w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: Duże przedsiębiorstwa, Jednostki rządowe i samorządowe ochrony środowiska, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, Lokalne Grupy Działania, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Pozarządowe organizacje turystyczne, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Kierunek działań 2.1.2 Przywracanie ekosystemów do dobrego stanu i promowanie prawa odbudowy zasobów przyrodniczych

Kierunek działań adaptacyjnych	2.1.2 Przywracanie ekosystemów do dobrego stanu i promowanie prawa odbudowy zasobów przyrodniczych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: zmiany temperatury, pożary, zmiana opadów, niedobory wody i susza, wichury. Ryzyko związane jest z zaburzeniami stabilności ekosystemów. Pośrednio dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania odnoszą się do odtwarzania zdrowych ekosystemów i polegają na wdrażaniu środków odbudowy ekosystemów na terytorium województwa śląskiego poprzez projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych, których celem jest odbudowa zasobów przyrodniczych, w tym: — odbudowa różnorodności biologicznej siedlisk i siedlisk gatunków Natura 2000 (na obszarach Natura 2000 oraz poza nimi), — odwrócenie tendencji spadkowej populacji dzikich owadów zapylających, — zatrzymanie utraty terenów zieleni miejskiej i zadrzewienia w obszarach miejskich oraz stały wzrost powierzchni terenów zieleni w miastach i na przedmieściach, — odbudowa ekosystemów w obszarach rolniczych (zapewniających wzrost liczebności motyli łąkowych i ptaków krajobrazu rolniczego, zwiększenie zasobów węgla organicznego w glebach mineralnych gruntów uprawnych, zwiększenie udziału użytków rolnych o cechach krajobrazu o wysokiej różnorodności oraz odtwarzanie osuszonych torfowisk), — odbudowa ekosystemów leśnych, poprawa łączności między nimi, zwiększenie różnorodności pospolitych ptaków leśnych oraz zwiększenie zasobów węgla organicznego w ekosystemach leśnych, — zapewnienie łączności w obrębie rzek, w tym usuwanie barier, oraz przywracanie swobodnego przepływu w rzekach w dolinach. Działania te mogą polegać na:

	– odtworzeniu terenów podmokłych, – usuwaniu niepożądanych zarośli lub nierodzimych plantacji na użytkach zielonych, terenach podmokłych, w lasach i na terenach o ubogiej roślinności, – usuwaniu barier w dolinach rzek i zapewnienie większej przestrzeni dla dynamiki rzek, – tworzeniu buforów nadrzecznych (stref ekotonowych), – wspieraniu rozwoju rodzimych starodrzewów i dojrzałych drzewostanów, – wprowadzeniu elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na terenach rolniczych, – zaprzestaniu lub ograniczeniu stosowania pestycydów chemicznych, a także nawozów, – poprawie łączności między siedliskami, aby umożliwić rozwój populacji gatunków, – promowaniu naturalnej i dzikiej przyrody, – usuwaniu i kontrolowaniu inwazyjnych gatunków obcych oraz zapobieganiu wprowadzaniu nowych gatunków, – przekształcaniu terenów zdegradowanych, dawnych obszarów przemysłowych i kamieniołomów w obszary przyrodnicze. Działania nawiązują do prawa ustanowionego Rozporządzeniem (UE) 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/869 (<i>nature restoration law, NRL</i>). Prawo to ma służyć zapewnieniu długoterminowej i trwałej odbudowie różnorodnych biologicznej i odpornych ekosystemów w państwach członkowskich UE. Ma także przyczynić się do łagodzenia zmian klimatu i przystosowywania się do ich skutków, neutralności degradacji gruntów, a także poprawie bezpieczeństwa żywnościowego. Realizując zapisy Rozporządzenia (UE) 2024/1991 Polska opracowuje Krajowy Plan Odbudowy Zasobów Przyrodniczych (KPO ZP). Plan ten ma powstać w 2026 roku. Za wdrażanie KPO ZP odpowiedzialny jest Rząd, niemniej w opracowaniu oraz we wdrożeniu KPO ZP powinni uczestniczyć interesariusze, do których jako kluczowi należą także samorządy. W ramach działań samorządy województwa śląskiego włączą się w odbudowę ekosystemów na swoich terytoriach. Działania te będą polegały na: – udziale w opracowaniu KPO ZP, w tym w opiniowaniu projektu dokumentu i jego konsultacjach społecznych, – informowaniu społeczności lokalnej o znaczeniu i korzyściach z odbudowy zasobów przyrodniczych (działania informacyjno-promocyjne), – współpracy z administracją krajową w zakresie wdrażania konkretnych działań w zakresie odbudowy ekosystemów na terytorium województwa. Informacje na temat odbudowy zasobów przyrodniczych znajdują się na stronach KE https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en?prefLang=pl
--	---

	Strona internetowa poświęcona krajowemu planowi odbudowy zasobów przyrodniczych znajduje się pod adresem https://www.gov.pl/web/klimat/nrl
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– poprawa usług ekosystemowych, w tym zapewniających łagodzenie zmian klimatu, adaptacje do zmian klimatu, przeciwdziałanie katastrofom naturalnym, ochronę gleb i bezpieczeństwo żywnościowe – poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym – podniesienie poziomu świadomości ekologicznej
Warunki realizacji działań	– współpraca z administracją rządową, w tym w szczególności z MKiŚ, RDOŚ w Katowicach, PGL Lasy Państwowe, PGW Wody Polskie – wysoki poziom świadomości ekologicznej społeczności lokalnej i zrozumienie potrzeby odbudowy ekosystemów
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego Współpraca: – MKiŚ i RDOŚ w Katowicach – PGW Wody Polskie i PGL Lasy Państwowe – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych – udział w konsultacjach społecznych – ekspertyza dot. potrzeb realizacji odbudowy zasobów przyrodniczych na obszarze województwa – koszty współfinansowanie środków odbudowy (np. wkład własny w projektach)
Szacowany koszt działań	0,96 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: administracja rządowa, instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną, jednostki naukowe, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, jednostki samorządu terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, MŚP, organizacje badawcze, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, uczelnie
Harmonogram wdrożenia	2026 rok – udział w konsultacjach społecznych KPO ZP Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.1.3 Zapewnienie ciągłości regionalnej sieci powiązań przyrodniczych niezbędnych dla odporności różnorodności biologicznej i przeciwdziałania jej spadkowi w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	2.1.3. Zapewnienie ciągłości regionalnej sieci powiązań przyrodniczych niezbędnych dla odporności różnorodności biologicznej i przeciwdziałania jej spadkowi w warunkach zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: zmiany temperatury, pożary, zmiana opadów, niedobory wody i susza, wichury. Ryzyko związane jest z zaburzeniami zdrowia i stabilności ekosystemów. Pośrednio dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania służą zapewnieniu ciągłości oraz wzmocnieniu systemu regionalnej sieci powiązań przyrodniczych, co jest podstawą budowania odporności różnorodności biologicznej i przeciwdziałania jej spadkowi w warunkach zmian klimatu. Będą realizowane poprzez: – wzmacnianie i ochronę korytarzy ekologicznych, – wprowadzanie korytarzy ekologicznych do instrumentów planowania przestrzennego. Potrzeba zapewnienia ciągłości regionalnej sieci powiązań przyrodniczych wynika ze Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r. Zapisy dotyczące przeciwdziałaniu fragmentacji obszarów cennych przyrodniczo, w tym korytarzy ekologicznych rekomendowane są również w Schemacie metropolitalnego systemu przyrodniczego wraz z rekomendacjami jego rozwoju (2022) <i>„Zielony wymiar Metropolii potwierdza zasadność kreowania spójnego systemu przyrodniczego w szczególności przez przeciwdziałanie fragmentaryzacji obszaru GZM i jego otoczenia w postaci ochrony w całości lub w znacznym stopniu obszarów cennych przyrodniczo, wyróżniających się terenów zieleni urządzonej oraz przebiegających przez obszar Metropolii korytarzy ekologicznych zlokalizowanych wzdłuż wschodniej i północno-zachodniej granicy”</i>. Działania powinny być prowadzone na wszystkich poziomach: wojewódzkim, powiatowym i gminnym i być spójne ze sobą i działaniami krajowymi. W zakresie wzmacniania i ochrony korytarzy ekologicznych zaplanowano działania polegające na: – analizie istniejącej sieci korytarzy ekologicznych województwa śląskiego wraz z określeniem ich spójności z systemem krajowym i paneuropejskim, drożności korytarzy ekologicznych oraz wskazaniem konfliktów i barier, – wskazaniu potencjalnych obszarów, które mogą pełnić funkcje korytarzy ekologicznych na poziomie wojewódzkim lub wskazanie modyfikacji istniejących korytarzy ekologicznych, – opracowaniu aktualizacji koncepcji korytarzy ekologicznych dla regionu przy uwzględnieniu niezbędnych powiązań przestrzennych pomiędzy obszarami w granicach województwa śląskiego i obszarami sąsiednich województw oraz ważnych miejsc migracji zwierząt w skali lokalnej,

	– wypracowanie metod wyznaczania korytarzy ekologicznych i warunków ich ochrony w skali lokalnej, – propagowanie dobrych praktyk w planowaniu przestrzennym, – wypracowanie form współpracy gmin w zakresie ochrony korytarzy ekologicznych. W ramach tego działania niezwykle istotne jest inicjowanie i wspieranie projektów dotyczących ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk. Często projekty te są podstawą do podejmowania działań w celu ochrony korytarzy migracyjnych zwierząt w skali lokalnej, regionalnej, krajowej a nawet międzynarodowej. Dobrym przykładem jest Program „Ochrona podkowca małego i innych gatunków nietoperzy w południowej Polsce” PODKOWIEC+ zrealizowany w 5 województwach. W ramach tego projektu zainicjowano szereg działań trwale wspierających ochronę podkowców i innych nietoperzy, m.in. zbudowano tożsamość Krainy Podkowca, przeprowadzono szkolenia przewodników turystycznych, powstały trasy turystyczne dedykowane podkowcom, Sądeckie Centrum Informacji o Podkowcu Małym oraz podkowcowa gra miejska, jak również dostosowano warunki siedliskowe letnich schronień nietoperzy, m.in. poprzez nasadzenia drzew na trasach przelotów i w otoczeniu schronień letnich http://podkowiecplus.pl/wp-content/uploads/2018/07/RaportLaika-.pdf, http://podkowiecplus.pl/pl/?portfolio=dzialania&lang=pl W ramach wprowadzania korytarzy ekologicznych do instrumentów planowania przestrzennego konieczna jest ścisła współpraca z Województwa Śląskiego z gminami, w tym wsparcie merytoryczne gmin (ekspertyzy, szkolenia, wytyczne oraz działania mające na celu zwiększania poziomu świadomości potrzeb tworzenia spójnego systemu przyrodniczego województwa). Zaplanowano następujące działania: – wypracowanie wytycznych/zapisów dotyczących ochrony wyznaczonych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania fragmentacji tych obszarów w dokumentach planistycznych na poziomie regionalnym i lokalnym, – wypracowanie metod wdrażania, monitorowania korytarzy ekologicznych oraz oceny skuteczności ich ochrony w dokumentach planistycznych na poziomie regionalnym i lokalnym (przykład dobrej praktyki: W Planie Zagospodarowania Województwa Pomorskiego wprowadzono wskaźnik powierzchni terenów zabudowanych w granicach ponadregionalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych określonych w Planie https://pbpr.pomorskie.pl/wp-content/uploads/MENU/Plan-zagospodarowania-przestrzennego/PZP-Wojew%C3%B3dztwa-Pomorskiego/PLan-2030/PZPWP%202030%20-%2030.12.2016.pdf). – wdrażanie zapisów określonych w dokumentach wynikających z przepisów szczególnych, w tym z planów ochrony i planów zadań ochronnych.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego

Rezultaty	– utworzenie spójnego systemu przyrodniczego województwa – zachowanie ciągłości i integralności powiązań przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych – zwiększenie różnorodności biologicznej – poprawa usług ekosystemowych – poprawa bezpieczeństwa i jakości życia – zwiększenie potencjału adaptacyjnego – poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym
Warunki realizacji działań	– współpraca z Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska – współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Katowicach – współpraca z ośrodkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami ekologicznymi – współpraca z powiatami i gminami – współpraca z PGW Wody Polskie – współpraca z PGL Lasy Państwowe
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	Województwo Śląskie Współpraca: – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego – GDOŚ i RDOŚ w Katowicach – PGL Lasy Państwowe – PGW Wody Polskie – wszystkie gminy województwa śląskiego – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania ekspertyz przyrodniczych i planistycznych
Szacowany koszt działań	1,20 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: Duże przedsiębiorstwa, Jednostki rządowe i samorządowe ochrony środowiska, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, Lokalne Grupy Działania, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Pozarządowe organizacje turystyczne, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS – Działanie FESL.02.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność – ZIT Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania

	przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: Duże przedsiębiorstwa, Jednostki rządowe i samorządowe ochrony środowiska, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, Lokalne Grupy Działania, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Pozarządowe organizacje turystyczne, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – prace analityczne i przygotowawcze Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.1.4 Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych

Kierunek działań adaptacyjnych	2.1.4.Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko klimatyczne wynikające ze zmiany temperatury i zmiany opadów prowadzące do zaburzenia zdrowia i stabilności ekosystemów oraz zmniejszenia różnorodności biologicznej. Pośrednio ryzyko dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Inwazyjne gatunki obce (IGO) powodują zmianę struktury ekosystemów, zmniejszają różnorodność biologiczną oraz jej odporności na zmiany klimatu. Jest to związane z konkurencją IGO o zasoby z gatunkami rodzimymi, wypieraniem tych gatunków i destabilizacją ich populacji, a w skrajnych przypadkach ich eliminacją. Ponadto z IGO wiążą się takie zagrożenia, jak przenoszenie patogenów pomiędzy gatunkami, krzyżowanie się IGO z gatunkami rodzimymi, powodujące zaburzenie puli genowych populacji lokalnych, ograniczenie możliwości korzystania z zasobów rodzimej różnorodności biologicznej obecnym i przyszłym pokoleniom. Działania koncentrują się na ograniczeniu miejsc występowania i kontroli populacji IGO, takich jak np. rdestowce (<i>Polygonales Dumort</i>), które powodują m.in. zmiany w strukturze i funkcjonowaniu ekosystemów nadrzecznych, nawłocie (<i>Solidago L.</i>) powodujące m.in. zmiany właściwości gleb, barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum Sosnowskyi</i>), w którego soku zawarte są substancje toksyczne (furanokumaryny) powodujące m.in. oparzenia po kontakcie ze skórą człowieka oraz nutrie (<i>Myocastor coypus</i>), które stanowią zagrożenie nie tylko dla ekosystemów bagiennych i podmokłych, ale także zdrowia ludzi oraz wyrządzają szkody w brzegach rzek, wałach, groblach i tamach. Działania są realizowane zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych

	stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, działań zaradczych (Dz.U. 2022 poz. 2649) i uwzględniają: – rozpoznanie i monitoring miejsc występowania IGO, w tym identyfikacja zagrożeń powodowanych przez te gatunki, – przekazywanie informacji o obecności inwazyjnego gatunku obcego, stwarzającego zagrożenie dla Unii albo inwazyjnego gatunku obcego stwarzającego zagrożenie dla Polski (raport wg wzoru zgłoszenia opracowanego przez GDOŚ), – ustalanie podmiotu odpowiedzialnego za przeprowadzenia działań zaradczych oraz informowanie tego podmiotu o stwierdzeniu obecności IGO w środowisku oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych, – współpracę z organami ochrony przyrody, RDLP i nadleśnictwami, ośrodkami doradztwa rolniczego oraz jednostkami naukowymi – tworzenie azyli dla wybranych obcych gatunków zwierząt (np. nutrii), – rozpowszechnianie wiedzy o gatunkach inwazyjnych ich szkodliwości i metodach zwalczania, – opracowanie i wdrożenie programu zwalczania inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt oraz działań zaradczych w tym zakresie zdobywanie funduszy na projekty mające na celu redukcję populacji i negatywnego wpływu IGO, – zapewnienie koordynacji działań w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych. W realizacji zadań należy uwzględnić „Kompedia zwalczania wybranych inwazyjnych gatunków obcych” https://www.gov.pl/web/gdos/kompedia-zwalczania-wybranych-igo
Lokalizacja działań	Województwo śląskie, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów: chronionych, leśnych, produkcji rolnej, położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, dolin rzecznych, ogrodów działkowych i przydomowych, miejskich zasiedlonych przez rosnącą populację nutrii.
Rezultaty	– ograniczenie liczby miejsc występowania i kontrola populacji IGO – poprawa stanu ekosystemów zależnych od wód oraz leśnych i rolniczych województwa śląskiego – poprawa stanu populacji gatunków rodzimych – redukcja strat w uprawach i hodowli – wzrost wiedzy i świadomości społeczności lokalnych na temat gatunków inwazyjnych, ich szkodliwości i metod ich zwalczania
Warunki realizacji działań	– współpraca z GDOŚ i RDOŚ, jednostkami doradztwa rolniczego, RDLP i nadleśnictwami, uczelniami i instytutami badawczymi – akceptacja społeczna i gotowość do wdrażania programów zwalczania gatunków inwazyjnych
Jednostki i podmioty zaangażowane	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego UMWSL – Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ŚODR)

we wdrażanie działań	– Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach – wszystkie gminy województwa śląskiego (m.in. w zakresie przekazywania do RDOŚ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy) Współpraca: – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – Regionalne izby rolnicze i organizacje branżowe. – jednostki naukowe, m.in. Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt badań miejsc występowania gatunków inwazyjnych oraz badań nad skutecznymi metodami ich zwalczania – koszt opracowania i wdrażania programu zwalczania i ograniczania populacji gatunków inwazyjnych – koszt szkoleń i doradztwa dla samorządów i społeczności lokalnych
Szacowany koszt działań	2,50 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: administracja rządowa, instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną, jednostki naukowe, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, jednostki samorządu terytorialnego, Lasy Państwowe, parki narodowe i krajobrazowe, MŚP, organizacje badawcze, organizacje pozarządowe, partnerstwa instytucji pozarządowych, uczelnie
Harmonogram wdrożenia	2025-2028 – przeprowadzenie analiz oraz opracowanie programu zwalczania inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt w województwie śląskim. Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.1.5 Wsparcie zarządzania zielenią objętą ochroną na mocy ustawy o zabytkach i opiece na zabytkami

Kierunek działań adaptacyjnych	2.1.5. Wsparcie zarządzania zielenią objętą ochroną na mocy ustawy o zabytkach i opiece na zabytkami
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko klimatyczne wynikające ze zmiany temperatury i zmiany opadów oraz związane z występowaniem zjawisk ekstremalnych.
Opis działań	Działania obejmują:

	– organizacyjne i finansowe wspieranie zadań w zakresie zachowania, rewitalizacji lub odtwarzania oraz długofalowej ochrony terenów zieleni zabytkowej wraz z ich dawną kompozycją przestrzenną, traktując je jako integralną część systemu przyrodniczego województwa. Dotyczy to w szczególności cennego starodrzewu i pomnikowych okazów drzew będących częścią historycznych założeń krajobrazowych byłych parków, ogrodów, zespołów uzdrowiskowych, alei drzew, zieleni towarzyszącej zabytkowym budowlom; – przygotowanie służb do adaptacji obiektów zieleni zabytkowej na skutki zmian klimatu, przede wszystkim na ekstremalne zjawiska pogodowe i suszę, poprzez: zorganizowanie szkoleń, warsztatów lub opracowanie wytycznych/rekomendacji dla osób odpowiedzialnych za opiekę nad zabytkami w jednostkach samorządu terytorialnego w zakresie odpowiedniego doboru gatunków roślin i ich właściwej pielęgnacji, identyfikacji zagrożeń w tym chorób i szkodników rozprzestrzeniających się dzięki zmianom klimatu), rozwiązań opartych na naturze ograniczających wpływ suszy, sposobach technicznego zabezpieczenia okazów, metod usuwania szkód powstałych w wyniku ekstremalnych zjawisk pogodowych), – promocja przyrodniczego dziedzictwa kulturowego województwa oraz ochrony obiektów zabytkowych (np. nagradzanie projektów wpisujących się w historyczny krajobraz i nawiązujących do niego), – wykorzystanie narzędzi planistycznych w ochronie zespołów zabytkowej zieleni – nowe inwestycje w ich otoczeniu powinny uwzględniać wysoki poziom zazielenienia i powierzchni biologicznie czynnej, w celu zabezpieczenia nie tylko spójności z założeniem krajobrazowym, ale i łączności ekologicznej i retencji wodnej na tym obszarze. Działania przyczynią się do spełnienia celów określonych w szeregu regionalnych dokumentów strategicznych, np. w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (ochrona dziedzictwa kulturowego w warunkach zmian klimatu, wspieranie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania różnorodności biologicznej), w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego (zwiększanie udziału starych drzew w drzewostanach wszystkich klas wieku, prowadzenie prawidłowej pielęgnacji drzew ze szczególnym uwzględnieniem okazów sędziwych, w tym pomnikowych), czy w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim.
Lokalizacja działań	Tereny zieleni objęte formą ochrony zabytków lub wpisane do (wojewódzkiej lub gminnych) ewidencji zabytków, w tym w szczególności: – subregion północny: miasto Częstochowa, powiat częstochowski, powiat kłobucki (gminy Opatów i Poraj) – subregion centralny: Miasto Katowice, powiat tarnogórski, powiat pszczyński, Miasto Ruda Śląska, powiat gliwicki, powiat zawierciański, powiat mikołowski, powiat lubliniecki, Miasto Bytom – subregion zachodni: powiat raciborski, powiat rybnicki, powiat wodzisławski, Miasto Żory

	subregion południowy: powiat żywiecki, Miasto Bielsko-Biała, powiat cieszyński, powiat bielski
Rezultaty	- poprawa usług ekosystemowych kulturowych - poprawa usług ekosystemowych regulacyjnych - zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników publicznie dostępnych obiektów zieleni zabytkowej (w tym cmentarzy)
Warunki realizacji działań	- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków - współpraca z zarządcami terenów
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - Śląski Zarząd Nieruchomości w Katowicach Współpraca: - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków i podległe mu służby ochrony zabytków - jednostki kultury podległe UMWSL (m.in. Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej, Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie, Regionalny Instytut Kultury im. Wojciecha Korfańskiego, Zamek Cieszyn) - zarządcy publicznych terenów zieleni zabytkowej (władze lokalne) - zarządcy prywatnych terenów zieleni zabytkowej - zarządcy cmentarzy zabytkowych (m.in. samorządy gminne, parafie) - gminy o statusie uzdrowiska, zarządcy spółek uzdrowiskowych i przyrodoleczniczych gospodarujący zielenią zabytkową (m.in. Ośrodek Lecznico-Rehabilitacyjny "Pałac Kamieniec" Sp. z o.o., Uzdrowisko Ustroń, Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Sp. z o.o.) - Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach - Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	- koszt opracowania materiałów szkoleniowych dla służb opieki nad zabytkami i wytycznych co do adaptacji i ochrony zieleni zabytkowej - koszt organizacji szkoleń dla służb opieki nad zabytkami - koszt dofinansowania projektów odtwarzania zdegradowanych ekosystemów zieleni zabytkowej i założen krajobrazowych, w tym analizy i ekspertyzy z zakresu dziedzictwa kulturowego i zasobów zieleni - koszt dofinansowania utrzymania i pielęgnacji najcenniejszych zasobów zieleni zabytkowej
Szacowany koszt działań	11,42 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona zabytków” Cel programu: Zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Beneficjenci: O dofinansowanie mogą ubiegać się podmioty posiadające osobowość prawną oraz siedzibę, zakład lub oddział na terytorium

	Rzeczypospolitej Polskiej, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie. Program Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej”
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – identyfikacja zasobów zieleni zabytkowej najpilniej wymagających uwagi (najbardziej zdegradowane), opracowanie wytycznych co do adaptacji i ochrony zieleni zabytkowej, przeszkolenie służb opieki nad zabytkami w zakresie adaptacji zieleni zabytkowej do skutków zmian klimatu Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Cel operacyjny 2.2 Odpowiedzialna adaptacja poprzez błękitno-zieloną infrastrukturę

Kierunek działań 2.2.1 Wdrażanie działań spowalniających odpływ ze zlewni poprzez retencję krajobrazową, retencję korytową, zalesianie

Kierunek działań adaptacyjnych	2.2.1. Wdrażanie działań spowalniających odpływ ze zlewni poprzez retencję krajobrazową, retencję korytową, zalesianie
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: powódzie i podtopienia, niedobory wody i susza, ruchy masowe, osuwiska. Ryzyko jest związane z zagrożeniem bezpieczeństwa i warunków życia ludzi. Pośrednio ryzyko dotyczy funkcjonowania całego systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania są skupione na przeciwdziałaniu powodziom i suszy. Realizując działania w powyższym zakresie należy przede wszystkim korzystać z rozwiązań bazujących na naturalnych procesach (NBS). Zaplanowano: – podjęcie działań na rzecz zwiększenia retencji <u>w całej zlewni</u> przede wszystkim poprzez rozwiązania bazujące na naturze, w tym m.in.: • zwiększenie retencji krajobrazowej (m.in. poprzez zwiększenie lesistości i ograniczanie spływu powierzchniowego na obszarach leśnych m.in. poprzez przegradzanie linii spływu wód powierzchniowych (we współpracy z PGL Lasy Państwowe), odpowiednie zabiegi rolnicze sprzyjające zwiększaniu zdolności retencyjnej zlewni oraz ograniczające spływ powierzchniowy (np. orka prostopadła), • renaturyzację rzek prowadzącą do zwiększenia retencji korytovej, spowolnienia prędkości przepływu wody w rzekach dzięki przywracaniu meandrów, respektowaniu potrzeb środowiska (cele środowiskowe) przy planowaniu i realizacji prac utrzymaniowych na ciekach (zgodnie

	z Katalogiem dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych), • ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych oraz zwiększanie infiltracji wód opadowych do wód podziemnych poprzez rozwiązania BZI, stosowanie materiałów przepuszczalnych i półprzepuszczalnych, • wsparcie finansowe inwestycji służących zagospodarowaniu wód opadowych w miejscu wystąpienia opadu, – działania informacyjno-edukacyjne adresowane do społeczeństwa, przedsiębiorców i pracowników urzędów wskazujące na potrzebę zagospodarowywania wód opadowych w miejscu wystąpienia opadu, m.in. poprzez rozwój małej, naturalnej retencji. Działania na rzecz zalesiania terenów w obszarach górskich w celu spowalnia spływu powierzchniowego i zwiększenia retencji krajobrazowej, a także przeciwdziałania osuwiskom. W ramach tych działań istotna jest współpraca z PGL Lasy Państwowe; – działania na rzecz ograniczenia zagrożenia powodziowego (realizowane w ścisłej współpracy z PGW Wody Polskie oraz Ministrem Infrastruktury), w tym m.in.: • zapewnienie przestrzeni dla wezbranych wód rzek (zapewnienie terenów, które mogą być okresowo zalewane, a w czasie występowania niskich i średnich stanów wód użytkowane rolniczo lub rekreacyjnie – suche poldery), • dążenie do wycofania zabudowy z terenów zalewowych i niedopuszczanie do zabudowywania terenów zalewowych (zgodnie z postanowieniami ustawy Prawo wodne)
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem: – terenów górskich, gdzie ze względu na znaczne nachylenie terenu procesy związane ze spływem powierzchniowym przebiegają ze szczególną dynamiką: • subregion południowy: powiat cieszyński, powiat żywiecki i powiat bielski – specyfiki terenów zagrożenia powodziowego, w szczególności: • subregion centralny: bieruńsko-lędziński, gliwicki, mikołowski, pszczyński, Miasto Bytom, Miasto Gliwice, Miasto Sosnowiec, Miasto Zabrze • subregion zachodni: powiat raciborski, powiat wodzisławski • subregion południowy: powiat bielski, powiat cieszyński, powiat żywiecki
Rezultaty	– poprawa bezpieczeństwa ludzi – poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym, w tym ryzykiem powodziowym i osuwiskowym – poprawa usług ekosystemowych (regulacja mikroklimatu i klimatu lokalnego, poziomu wód gruntowych, retencji wody, utrzymywania dobrego stanu wód, wyrównanie przepływów w rzekach (ograniczenie okresów występowania stanów ekstremalnych), samooczyszczania wód i gleb, zapobiegania erozji, regulacji populacji zwierząt i wspomagania funkcji korytarzowych) – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu

Warunki realizacji działań	– współpraca władz samorządowych – otwartość na współdziałanie PGL Wody Polskie i PGL Lasy Państwowe
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – PGL Lasy Państwowe i PGW Wody Polskie – gminy i powiaty województwa śląskiego – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania dokumentacji projektowych – koszty uzyskania uzgodnień, zgód i pozwoleń – koszty związane z ewentualnym wykupem gruntów – koszty związane z przesiedlaniem mieszkańców terenów zalewowych – partycypacja w kosztach inwestycyjnych, w tym również poprzez utworzone fundusze adresowane do osób prywatnych, przedsiębiorców i samorządów – koszty działań informacyjno-edukacyjnych
Szacowany koszt działań	6,06 mln zł (bez uwzględnienia kosztów na wykup gruntów, przesiedlenia)
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom – Wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie – Wspieranie małej retencji, – Renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych, Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, Opracowanie i aktualizacja dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, zarządzania ryzykiem powodziowym oraz ochrony zasobów wodnych
Harmonogram wdrożenia	Działanie ciągłe

Kierunek działań 2.2.2 Wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych

Kierunek działań adaptacyjnych	2.2.2. Wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: powódzie i podtopienia, intensywne opady deszczu, niedobory wody, susza,

	upały, zmiany temperatury. Zmniejszają także zjawisko miejskiej wyspy ciepła w terenach zurbanizowanych. Ryzyko dotyczy warunków życia i zdrowia ludzi.
Opis działań	Błękitno-zielona infrastruktura (BZI) to wielofunkcyjna sieć terenów pokrytych roślinnością lub wodami oraz rozwiązań bazujących na funkcjach przyrodniczych, zaprojektowana i zarządzana w sposób mający zapewnić szeroką gamę usług ekosystemowych. Błękitno-zielona infrastruktura obejmuje wszystkie tereny tworzące system przyrodniczy województwa, w tym systemy przyrodnicze miast. Obejmuje elementy krajobrazu na różnych poziomach skali przestrzennej. Działania samorządu regionalnego służą wsparciu i koordynacji działań adaptacyjnych polegających na wdrażaniu rozwiązań BZI wpisanych w miejskich planach adaptacji do zmian klimatu (MPA) w miastach województwa śląskiego. Działania mają na celu wdrażanie rozwiązań BZI dla stworzenia spójnej sieci BZI w miastach, a więc na poziomie lokalnym, ale w powiązaniu z systemem BZI w skali całego województwa. Rozwiązania BZI uzupełnią istniejący system przyrodniczy miast. Są realizowane w odpowiedzi na potrzeby adaptacyjne – w celu zmniejszenia ryzyka związanego z intensywnymi opadami oraz upałami. Rozwiązania BZI odpowiadają na potrzeby społeczne. Realizacja działań z zakresu BZI należy głównie do kompetencji władz miast. Działania na poziomie wojewódzkim obejmują: – koordynację działań lokalnych (m.in. poprzez opracowywanie wspólnych programów, strategii) prowadzącą do utworzenia spójnej sieci BZI, – inicjowanie wspólnych regionalnych projektów, których przedmiotem będą obszary zurbanizowane i uprzemysłowione, – działania na rzecz pozyskania środków finansowych do wykorzystania na potrzeby rozwoju i utrzymania BZI, – promowanie, wśród mieszkańców i administracji publicznej BZI jako ważnego działania adaptacyjnego przynoszącego szereg korzyści dla mieszkańców (komfort życia w mieście, poprawa bezpieczeństwa termicznego, powodziowego) oraz środowiska (pozytywne oddziaływanie na zasoby wodne, jakość powietrza, wzmocnienia ochrony różnorodności biologicznej), – promowanie BZI wśród przedsiębiorców, w tym szczególnie developerów, – uwzględnienie BZI wśród działań wynikających z <i>Regionalnego planu transportowego dla województwa śląskiego</i> – zacieniania dróg, ścieżek rowerowych i pieszych ciągów komunikacyjnych (przy zachowaniu bezpieczeństwa ruchu drogowego), wykorzystania rozwiązań BZI do zapewnienia zacienienia przystanków autobusowych – stworzenie forum współpracy ze służbami ochrony zabytków w celu usprawnienia wdrażania rozwiązań BZI w zabytkowych układach urbanistycznych oraz w otoczeniu dóbr kultury. Wspólne projekty parasolowe realizowane na terenach zurbanizowanych województwa śląskiego i wdrażające MPA będą obejmowały przygotowanie

	koncepcji konkretnych rozwiązań na podstawie inwentaryzacji terenów i diagnozy w zakresie lokalnych skutków zmian klimatu oraz potrzeb społecznych. Inwestycje z zakresu BZI mogą mieć bardzo zróżnicowaną skalę i charakter w zależności od lokalnych potrzeb i możliwości. Wśród tego rodzaju obiektów należy wymienić m.in. – ogrody deszczowe pozwalające w naturalny sposób gromadzić wody opadowe z terenów nieprzepuszczalnych (drogi, dachy) i umożliwić im infiltrację do wód podziemnych, – ogrody kieszonkowe, skrzynie retencyjne – pełniące analogiczne funkcje jak ogrody deszczowe lecz obejmujące znacznie mniejsze przestrzenie, a więc umożliwiające realizację w ścisłych centrach miast charakteryzujących się gęstą zabudową, również w przypadkach, gdzie nie jest możliwe wprowadzanie dalej idących zmian w krajobrazie na przykład ze względu na istniejącą infrastrukturę miejską, – niecki retencyjne, bioretencyjne, które mogą być wykorzystywane do odwadniania ciągów komunikacyjnych oraz podczyszczania spływających z nich wód opadowych, – parki kieszonkowe, skwery, zieleńce, – łąki kwietne ograniczające proces wysuszania gleby oraz zapewniające odpowiednie warunki bytowania dla wielu cennych gatunków, – tereny zadarnione – zaleca się ograniczenie koszenia do maksymalnie 2 w ciągu roku (za wyjątkiem obszarów, na których konieczne jest częstsze koszenie np. ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniej widoczności w sąsiedztwie dróg), – stawy – szczególnie cenne są te, które nie mają uszczelnionego dna (zapewniają możliwość infiltracji wód opadowych do wód podziemnych) oraz mają zachowane naturalne brzegi (umożliwienie funkcjonowania cennych ekosystemów), – zielone ściany i zielone dachy (w tym coraz powszechniej stosowane dachy biosolarne). Wskazane jest, by projektach z zakresu BZI uwzględniana była mała infrastruktura wykonana z materiałów z odzysku. Działania realizowane w ramach kierunku są elementem budowania spójnej sieci BZI w województwie śląskim, które poświęcone są wszystkie kierunki działań celu strategicznego 2. Województwo śląskie regionem chroniącym kapitał naturalny jako podstawę adaptacji do zmian klimatu.
Lokalizacja działań	– subregion północny: Częstochowa oraz Koniecpol, Kłobuck i Myszków – subregion centralny: gminy Metropolii Górnośląskiej oraz Lubliniec, Zawiercie i Pszczyna – subregion zachodni: Jastrzębie-Zdrój, Wodzisław Śląski, Radlin, Rybnik, Rydułtowy, Żory oraz Racibórz – subregion południowy: Czechowice-Dziedzice, Bielsko-Biała, Cieszyn i Żywiec

Rezultaty	– zwiększenie bezpieczeństwa osób – poprawa usług ekosystemowych regulacyjnych dot. regulacji mikroklimatu, poziomu wód gruntowych, retencji wody, utrzymywania dobrego stanu wód i minimalnych przepływów w ciekach, poprawa usług ekosystemowych regulacyjnych dot. wspomagania samooczyszczania wód i gleb, zapobiegania erozji, regulacji populacji zwierząt i wspomagania funkcji korytarzowych – poprawa usług ekosystemowych zasobowych (zaopatrujących, produkcyjnych) – poprawa usług ekosystemowych kulturowych, takich jak: wypoczynek i rekreacja, turystyka, wartości estetyczne krajobrazu, dziedzictwo historyczne krajobrazu kulturowego, tożsamość lokalna, wartość edukacyjna, naukowa, wartość duchowa i religijna, inspiracja artystyczna – poprawa usług ekosystemowych podstawowych dot. m.in. tworzenia gleby, fotosyntezy i produkcji pierwotnej, cyklu biogeochemicznego, cyklu hydrologicznego – poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym
Warunki realizacji działań	– zapewnienie bezpieczeństwa w przypadku wystąpienia opadów o szczególnie dużym natężeniu (opady nawalne) - przykładem takich zabezpieczeń są odpływy do sieci kanalizacji opadowej zapewniające możliwość odpływu nadmiaru wód opadowych z ogrodów deszczowych – bazowanie na gatunkach roślin odpornych na okresy suche (tak, aby nie wymagały sztucznego nawadniania) oraz na okresy chłodne (muszą być dostosowane do lokalnych warunków klimatycznych) – wykorzystywanie gatunków roślin występujących lokalnie w danym regionie (niedopuszczalne jest wykorzystywanie inwazyjnych gatunków obcych) – uwzględnienie lokalnych uwarunkowań kulturowych – włączanie społeczności lokalnych w projektowanie, pilotaże, prototypowanie, wdrażanie rozwiązań BZI
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszty przygotowania wspólnych projektów – koszty opracowania, ewaluacji i aktualizacji miejskich planów adaptacji do zmian klimatu – partycypacja w kosztach inwestycyjnych i realizacja projektów BZI – koszty działań informacyjno-edukacyjnych
Szacowany koszt działań	41,75 mln zł

Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego
Harmonogram wdrożenia	2026 – przygotowanie koncepcji wspólnych projektów, identyfikacja źródeł finansowania Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.2.3 Współpraca z zarządcami rekultywowanych, rewitalizowanych i rewitalizowanych terenów zdegradowanych na rzecz wykorzystania tych terenów dla wzmacniania i kształtowania błękitno-zielonej infrastruktury

Kierunek działań adaptacyjnych	2.2.3. Współpraca z zarządcami rekultywowanych, rewitalizowanych i rewitalizowanych terenów zdegradowanych na rzecz wykorzystania tych terenów dla wzmacniania i kształtowania błękitno-zielonej infrastruktury
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: powódzie i podtopienia, intensywne opady deszczu, niedobory wody, susza, upały. Zmniejszają także zjawisko miejskiej wyspy ciepła w terenach zurbanizowanych. Ryzyko dotyczy warunków życia i zdrowia ludzi.
Opis działań	Działania odnoszą się do terenów przemysłowych, w tym pogórnich, a także terenów, na których stwierdzono silne przekształcenia powstałe na skutek działalności górniczej (także w przypadku czynnych zakładów wydobywczych). Zakres prac rekultywacyjnych powinien być dostosowany do charakteru prowadzonej na danym terenie działalności, jak również do charakteru i skali / stopnia zdegradowania terenu. Planowanie działań rekultywacyjnych, w przypadku funkcjonujących zakładów górniczych, powinno odbywać się jeszcze na etapie prowadzonej eksploatacji, co w znacznym stopniu ułatwia późniejszy proces zagospodarowania terenów przemysłowych. Docelowy kierunek rekultywacji, np. leśny, rolny, wodny, rekreacyjny, kulturowy, przyrodniczy, gospodarczy, czy mieszkaniowy (Ostręga, Uberman, 2010) powinien zostać uzależniony m.in. od charakteru terenu oraz potrzeb społecznych, środowiskowych i gospodarczych uwzględniając potrzeby adaptacyjne do zmian klimatu i może być różny. Jednym z najlepszych przykładów rekultywacji terenów pogórnich było utworzenie na terenach pokopalnianych przemysłowych Chorzowa i Katowic Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku (obecnie Parku

	Śląskiego), który do dnia dzisiejszego może służyć jako przykład działań adaptacyjnych realizowanych w skali regionalnej. W ramach działań zaplanowano: – stworzenie programu wsparcia finansowego obejmującego dofinansowanie na rekultywację terenów zdegradowanych realizowaną w kierunku utworzenia terenów zieleni, – stworzenie programu finansowego obejmującego rewitalizację i rewaloryzację terenów przemysłowych, w tym pogórnich w celu wykorzystania ich jako obiekty usług publicznych dostosowanych do zmian klimatu, w szczególności z uwzględnieniem błękitno-zielonej infrastruktury, – przygotowanie projektów uwzględniających lokalne skutki zmian klimatu oraz potrzeby społeczne i gospodarcze, – pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację projektów związanych z przekształceniem terenów przemysłowych (w tym pogórnich) w tereny z błękitno-zieloną infrastrukturą dostępną dla mieszkańców (projekty z UMWSL w roli lidera), – promowanie działań w zakresie przekształcania terenów pogórnich i innych przemysłowych w tereny błękitno-zielonej infrastruktury. Programy powinny uwzględniać zarówno wsparcie gmin oraz innych podmiotów, w zarządzie których znajdują się tereny pogórnice i inne przemysłowe, jak również inwestorów prywatnych, którzy będą realizowali na tych terenach inwestycje, uwzględniające błękitno-zieloną infrastrukturę i inne rozwiązania dostępne dla ogółu mieszkańców (np. ogród społeczny, klimatyczna ścieżka edukacyjna itp.). Realizacja zadań powinna dotyczyć w szczególności terenów pogórnich i innych przemysłowych zlokalizowanych w centralnych częściach miast o dużym stopniu zurbanizowania i słabym dostępie do terenów zielonych.
Lokalizacja działań	– subregion centralny, w szczególności: powiat będziński, powiat gliwicki, powiat bieruńsko-lędziński, powiat pszczyński miasto Bytom, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Sosnowiec, miasto Zabrze, miasto Mysłowice, miasto Chorzów, miasto Świętochłowice – subregion zachodni, w szczególności: powiat rybnicki, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik – subregion północny, w szczególności: powiat częstochowski – subregion południowy, w szczególności powiat bialski
Rezultaty	– poprawa usług ekosystemowych – zwiększenie bezpieczeństwa osób / poprawa dostępności terenów przemysłowych, w tym pogórnich, dla mieszkańców – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – poprawa zarządzania ryzykiem

Warunki realizacji działań	– pozyskanie terenów przemysłowych, w tym pogórnicznych na rzecz gminy – wykonanie badań stanu środowiska i ewentualne wykonanie remediacji – usunięcie obiektów i infrastruktury technicznej, które nie będą użytkowane i nie będą stanowić elementów inwestycji – opracowanie dokumentacji projektowej zagospodarowania terenu i rewitalizacji obiektów, ze szczególnym uwzględnieniem wymogów konserwatorskich w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków – pozyskanie wymaganych prawem zgód i pozwoleń – powiązanie realizacji działania ze wdrażaniem w gminach oraz w skali ponadlokalnej innych działań z zakresu tworzenia błękitno-zielonej infrastruktury
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – gminy, które przejęły tereny przemysłowe, w tym pogórniczne – gminy, które zarządzają terenami pogórnicznymi i innymi przemysłowymi będącymi własnością Skarbu Państwa – inwestorzy prywatni, będący właścicielami terenów pogórnicznych i innych przemysłowych i planujący ogólnodostępne inwestycje, uwzględniające błękitno-zieloną infrastrukturę i inne rozwiązania adaptacyjne – zakłady górnicze, przygotowujące plany rekultywacji (do realizacji po zakończeniu eksploatacji) – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszty badań stanu środowiska i przygotowania projektów rekultywacji i remediacji – koszty związane z rekultywacją, remediacją terenu – koszty opracowania dokumentacji projektowej zagospodarowania terenu i rewitalizacji obiektów – koszty zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych – koszty utrzymania zagospodarowanych terenów i obiektów – koszty działań promocyjnych
Szacowany koszt działań	2,28 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 Działanie FESL.02.16 Rekultywacja terenów zdegradowanych – Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Beneficjenci: Duże przedsiębiorstwa, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lokalne Grupy Działania, MŚP, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Podmioty

	zarządzające terenami inwestycyjnymi, Pozarządowe organizacje turystyczne, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – przygotowanie programów wsparcia finansowego, wytypowanie terenów, które zostaną poddane rekultywacji, rewitalizacji lub rewaloryzacji, wykonanie badań stanu środowiska i ewentualnej rekultywacji lub remediacji, opracowanie dokumentacji projektowych (np. koncepcja/projekt zagospodarowania terenu) Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.2.4 Promowanie błękitno-zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich

Kierunek działań adaptacyjnych	2.2.4 Promowanie błękitno-zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich
Redukowane ryzyko	Działania redukują ryzyko wynikające z występowania następujących zagrożeń: upały, chłody, przymrozki, pożary, powodzie i podtopienia, niedobory wody i susza, wichury, burze, wyładowania atmosferyczne, ruchy masowe, osuwiska. Ryzyko dotyczy bezpieczeństwa żywnościowego oraz warunków życia ludzi.
Opis działań	Zaplanowano następujące działania: – wzmocnienie koordynacji zarządzania BZI na obszarach wiejskich – wdrażanie BZI w gminach wiejskich w ramach wspólnych projektów województwa i gmin wiejskich (w tym projektów parasolowych), – uwzględnienie BZI wśród działań wynikających z „Regionalnego planu transportowego dla województwa śląskiego” Wzmocnienie koordynacji zarządzania BZI na obszarach wiejskich polega na: – opracowaniu regionalnego planu zarządzania BZI na obszarach wiejskich, nawiązującego do „Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030”, – opracowaniu i promowaniu wspólnego katalogu rozwiązań opartych na przyrodzie na terenach wiejskich dopasowanych do uwarunkowań subregionów województwa śląskiego (północnego, centralnego, zachodniego i południowego) wraz z katalogiem dobrych praktyk w zakresie wdrażania i promowania rozwiązań z zakresu BZI na obszarach wiejskich, – kontynuowaniu prac nad programami wspierającymi ochronę różnorodności biologicznej na terenach wiejskich, – inicjowanie współpracy między regionem, gminami, ośrodkami doradztwa rolniczego w regionach, specjalistami, ekspertami z zakresu wdrażania BZI – wdrożeniu narzędzia internetowego na poziomie regionalnym dotyczącego BZI na obszarach wiejskich (baza wymiany wiedzy o korzyściach, rozwiązaniach, dobrych praktykach, realizowanych projektach), – promowaniu projektów wdrażających BZI na obszarach wiejskich (np. projekt https://sendimir.org.pl/projekty/miedzy-susza-a-powodzia/);

	Wdrażanie BZI w gminach wiejskich w ramach wspólnych projektów województwa i gmin wiejskich (w tym projektów parasolowych) polega na: – inicjowaniu i tworzeniu wspólnych projektów samorządu województwa i gmin wiejskich poświęconych wdrażaniu BZI, – przygotowaniu koncepcji konkretnych rozwiązań na podstawie inwentaryzacji terenów i diagnozy w zakresie lokalnych skutków zmian klimatu oraz potrzeb społecznych, – wspieranie gmin wiejskich w przygotowaniu projektów, w tym w budowaniu sieci współpracy, oraz w pozyskiwaniu funduszy na projekty poświęcone wdrażanie BZI. Uwzględnienie BZI wśród działań wynikających z „Regionalnego planu transportowego dla województwa śląskiego” polega na: – zacienianie dróg, ścieżek rowerowych i pieszych ciągów komunikacyjnych (przy zachowaniu bezpieczeństwa ruchu drogowego), – wykorzystaniu rozwiązań BZI do zapewnienia zacienienia przystanków autobusowych. Działania są powiązane ze Strategią Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r. oraz Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do 2030 r. Działania są elementem budowania spójnej sieci BZI w województwie śląskim, które poświęcone są wszystkie kierunki działań celu strategicznego 2. Województwo śląskie regionem chroniącym kapitał naturalny jako podstawę adaptacji do zmian klimatu.
Lokalizacja działań	Obszary wiejskie na terenie województwa śląskiego
Rezultaty	– poprawa zarządzania ryzykiem – poprawa usług ekosystemowych – zwiększenie bezpieczeństwa osób – zabezpieczenie mienia prywatnego i infrastruktury publicznej – uniknięcie straty z działalności gospodarczej – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działań	– współpraca ze strony władz samorządowych, ekspertów z zakresu rolnictwa, BZI, usług ekosystemowych, rozwoju terenów wiejskich – współpraca z ARiMR w Katowicach
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego – gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa śląskiego – ARiMR w Katowicach i ośrodki doradztwa rolniczego – PGW Wody Polskie – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia

Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania regionalnego planu zarządzania BZI na obszarach wiejskich – koszty ekspertyz (katalog dobrych praktyk, wytyczne) – koszty przygotowania wspólnych projektów – partycypacja w kosztach inwestycyjnych – koszty opracowania narzędzi informatycznych i internetowych (regionalna platforma)
Szacowany koszt działań	45,53 mln zł (uwzględniono koszty regionalnej platformy zaplanowanej także w kierunku działań 3.2.2. Promowanie i wspieranie adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą)
Potencjalne źródła finansowania	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – Działanie: Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (4.12. B3.3.1) Beneficjenci: Wsparcie może być udzielone gminie lub związkowi międzygminnemu, z zastrzeżeniem, że wsparcie na realizację projektu parasolowego, o którym mowa w regulaminie wyboru przedsięwzięć, może być udzielone wyłącznie gminie. Wsparcia udziela się na realizację przedsięwzięcia na obszarze należącym do: 1) gminy wiejskiej; 2) gminy miejsko-wiejskiej; 3) gminy miejskiej do 5 tysięcy mieszkańców.
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – opracowania regionalnego planu rozwoju BZI na obszarach wiejskich 2026-2027 – opracowanie katalogu rozwiązań opartych na przyrodzie na terenach wiejskich 2026-2027 – wdrożenie narzędzia internetowego na poziomie regionalnym dotyczącego BZI na obszarach wiejskich Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Cel operacyjny 2.3 Skuteczne zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą

Kierunek działań 2.3.1 Rozwój systemu wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa oraz monitorowanie zagrożeń klimatycznych dla przyrody regionu

Kierunek działań adaptacyjnych	2.3.1. Rozwój systemu wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa oraz monitorowanie zagrożeń klimatycznych dla przyrody regionu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikającego ze zmiany temperatury i zmiany opadów prowadzących do zaburzenia zdrowia i stabilności ekosystemów oraz zmniejszenia różnorodności biologicznej. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.

Opis działań	Celem głównym działań jest uzupełnianie i pogłębianie o wiedzy o zasobach przyrodniczych w województwie oraz udostępnianie tej wiedzy poprzez bazy danych o zasobach przyrodniczych. Kierunek działań obejmuje: – prowadzenie inwentaryzacji terenowej zasobów przyrodniczych, – monitorowanie zasobów przyrodniczych, – rozwijanie bazy danych o zasobach przyrodniczych. Działania dotyczą: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginieciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach, zadrzewień. Potrzeba inicjowania i wspierania badań nad słabo rozpoznanymi elementami przyrody wynika m. in. ze <i>Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r.</i> Prowadzenie inwentaryzacji i stałego monitoringu zasobów przyrodniczych, z zastosowaniem ujednoliconych metod badawczych, jest rekomendowane również w <i>Schemacie metropolitalnego systemu przyrodniczego wraz z rekomendacjami jego rozwoju (2022)</i>. Działania powinny być prowadzone na wszystkich poziomach: wojewódzkim, powiatowym i gminnym. We współpracy z GDOŚ, RDOŚ w Katowicach, GIOŚ i WIOŚ w Katowicach opracowany zostanie program inwentaryzacji i monitoringu zasobów przyrodniczych województwa w sposób uzupełniający badania realizowane przez wskazane jednostki. W ramach monitorowania zasobów przyrodniczych uwzględnić należy: – identyfikację i ocenę występujących i potencjalnych zagrożeń klimatycznych dla poszczególnych zasobów przyrodniczych, nie tylko przedmiotów ochrony obszarów chronionych, – prowadzenie bieżącego monitoringu w zakresie występowania i przyczyn pożarów obszarów przyrodniczych, zasięgu i skali występowania suszy (hydrologicznej, glebowej), występowania zniszczeń po wyładowaniach atmosferycznych, wichurach, ruchach masowych i osuwiskach, – występowanie inwazyjnych gatunków obcych i wypieranie gatunków rodzimych. W ramach działań zaplanowano rozwój bazy danych o zasobach przyrodniczych oraz aplikacji mapowej do udostępniania informacji o zasobach przyrodniczych szerokiemu gronu odbiorców. W zakresie rozwijania tej bazy istotne są: – opracowanie standardów dokumentowania, gromadzenia i aktualizacji informacji o zasobach przyrody regionu w systemach bazodanowych, – uwzględnienie wymogu digitalizacji i dostosowania danych do wypracowanych standardów, – zapewnienie dostępu do danych,
----------------------------	---

	– współpraca z WODGiK w Katowicach w ramach rozwoju Regionalnej Infrastruktury Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego, – rozwój narzędzi pozyskiwania i weryfikacji danych pochodzących od interesariuszy (<i>citizens science</i>). Rozwój systemu wiedzy pozwoli na dopasowanie i ukierunkowanie odpowiednich środków ochrony zasobów przyrodniczych województwa. Prowadzona inwentaryzacja przyrodnicza może skutecznie wspierać gminy w procesie aktualizacji opracowań ekofizjograficznych na potrzeby opracowania planów ogólnych gmin. Działania obejmują także promowanie baz danych o przyrodzie jako podstawy budowanie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa i podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– podniesienie świadomości społeczeństwa dot. stanu środowiska poprzez zapewnienie dostępu do informacji o środowisku i jego stanie – poprawa zarządzania środowiskiem i ryzykiem dla środowiska – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu i zagrożeń klimatycznych dla zasobów przyrodniczych – wzmocnienie ochrony zasobów przyrodniczych
Warunki realizacji działań	– współpraca z GDOŚ i RDOŚ w Katowicach, GIOŚ i WIOŚ w Katowicach – współpraca z KG PSP, KW PSP w Katowicach, Komendami Powiatowymi i Miejskimi PSP w województwie – współpraca z Wojewódzkim Ośrodkiem Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Katowicach w zakresie baz danych o zasobach przyrodniczych i udostępniania informacji o zasobach przyrodniczych w aplikacjach/portalach mapowych
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Katowicach – wszystkie powiaty i gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania programu inwentaryzacji i monitoringu – koszty inwentaryzacji przyrodniczej, w tym koszty prac terenowych i kameralnych – koszty opracowania standardów dokumentowania i gromadzenia informacji o zasobach przyrodniczych w bazach danych
Szacowany koszt działań	1,90 mln zł

Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Rozwój monitoringu środowiska Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, urzędy morskie, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny
Harmonogram wdrożenia	Wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.3.2 Wykorzystanie narzędzi planowania przestrzennego i podejmowania decyzji dla tworzenia spójnego systemu błękitno-zielonej infrastruktury

Kierunek działań adaptacyjnych	2.3.2. Wykorzystanie narzędzi planowania przestrzennego i podejmowania decyzji dla tworzenia spójnego systemu błękitno-zielonej infrastruktury
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Ryzyko dotyczy zarówno ekosystemów, jak i warunków życia ludzi. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	W celu umożliwienia budowy spójnego systemu BZI w województwie zaplanowano: – opracowanie i wdrożenie regionalnego standardu błękitno-zielonej infrastruktury, obejmującego zagadnienia BZI w planowaniu rozwoju i podejmowaniu decyzji, – opracowanie i wdrożenie wspólnego standardu inwestycyjnego dla deweloperów dot. BZI, – przegląd i aktualizację dokumentów planistycznych różnego szczebla w celu uwzględnienia BZI w rozwoju przestrzennym regionu, – koordynację opracowania dokumentów planowania przestrzennego w zakresie BZI. Regionalny standard błękitno-zielonej infrastruktury będzie rekomendowany do powszechnego stosowania przez wszystkie gminy i powiaty województwa. Swoim zakresem standard ten obejmie m. in.: – zagadnienia dot. ujmowania BZI w planowaniu rozwoju przestrzennego i procesie podejmowania decyzji planistycznych, – wskazówki i propozycje zapisów wzmacniających ochronę terenów BZI w dokumentach planowania przestrzennego, – przykłady dobrych praktyk planistycznych.

	Standard BZI powinien: – służyć zabezpieczeniu funkcji przyrodniczych terenów BZI w opracowywanych modelach struktury funkcjonalno-przestrzennej, planach ogólnych i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin, – uwzględniać społeczne funkcje BZI oraz jej rolę w kształtowaniu jakości życia mieszkańców gmin, – wspierać gminy w weryfikacji i ocenie obowiązujących dokumentów planistycznych pod kątem prawidłowego uwzględnienia w nich zagadnień kształtowania BZI (poprawne zapisy odpowiednio do dokumentu planistycznego), – wspierać gminy w aktualizacji dokumentów planistycznych i poprawnego ujmowania w nich kwestii BZI, – być dostosowany do specyficznych uwarunkowań województwa śląskiego – wykorzystywać dotychczasowe doświadczenia w województwie, m.in. „Rekomendacje w zakresie kształtowania ładu przestrzennego z wykorzystaniem zieleni miejskiej” (Departament Strategii i Polityki Przestrzennej GZM, 2022) oraz „Standardy kształtowania zieleni w Katowicach” (Miasto Katowice, 2022). Uszczegółowieniem regionalnego standardu na terenach mieszkaniowych będzie wspólny standard inwestycyjny w zakresie kształtowania terenów BZI w inwestycjach deweloperskich. Inwestycje te, zwłaszcza na terenach zurbanizowanych, zajmują znaczne powierzchnie. W standardzie inwestycyjnym powinny znaleźć się katalog rozwiązań BZI z uwzględnieniem aspektów technicznych ich wdrożenia i utrzymania, a także przykłady dobrych praktyk z kraju i zagranicy. Źródłem informacji do opracowania wskazanych dokumentów mogą być m.in. opracowane w ramach projektu Climate NBS Polska publikacje: Błękitno-zielona infrastruktura dla łagodzenia zmian klimatu w miastach – narzędzia strategiczne (2020) oraz Błękitno-zielona infrastruktura dla łagodzenia zmian klimatu w miastach – katalog techniczny (2020). Zarządy Zieleni Miejskiej we Wrocławiu i Krakowie zachęcają do stosowania Standardów utrzymania terenów zieleni w miastach (2022), wypracowanych wspólnie z Fundacją Sendzimira. Inspiracją dla opracowania standardu inwestycyjnego mogą być m.in. rozwiązania zaproponowane dla Bydgoszczy w Katalogu zielono-niebieskiej infrastruktury. Część II. Wytyczne i rozwiązania (2017).
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, ze szczególnych uwzględnieniem terenów zurbanizowanych o wysokim udziale gruntów zabudowanych i uszczelnionych, gdzie tworzenie terenów BZI jest jednym z kluczowych działań adaptacyjnych.
Rezultaty	– poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym – tworzenie spójnego systemu terenów BZI na terenie województwa – wzmocnienie powiązań przyrodniczych między terenami BZI na poziomie lokalnym i ponadlokalnym – podniesienie poziomu świadomości roli w BZI w adaptacji do zmian klimatu

Warunki realizacji działań	– współpraca ze wszystkimi powiatami i gminami województwa śląskiego, a także właścicielami/zarządcami gruntów oraz podmiotami gospodarczymi – deweloperami
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – wszystkie powiaty i gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania regionalnego standardu błękitno-zielonej infrastruktury oraz opracowania wspólnego standardu inwestycyjnego dot. kształtowania BZI dla deweloperów – koszty działań informacyjno-promocyjnych dot. wykorzystania wspólnego standardu inwestycyjnego dot. kształtowania BZI
Szacowany koszt działań	1,78 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 – Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom Wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego
Harmonogram wdrożenia	2026 – opracowanie regionalnego standardu BZI oraz standardu inwestycyjnego dot. kształtowania BZI dla deweloperów Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 2.3.3 Wzmacnianie potencjału województwa w zarządzaniu błękitno-zieloną infrastrukturą

Kierunek działań adaptacyjnych	2.3.3. Wzmacnianie potencjału województwa w zarządzaniu błękitno-zieloną infrastrukturą
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Ryzyko dotyczy zarówno ekosystemów, jak i warunków życia ludzi. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania skupiają się na budowie i rozwoju potencjału kadrowego urzędów marszałkowskiego, powiatowych i gminnych w zakresie zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą. Ocena potencjału adaptacyjnego przeprowadzona w ramach diagnozy do RPA wykazała, że wśród urzędników wiedza o adaptacji do zmian klimatu oraz roli ekosystemów w adaptacji do zmian klimatu jest niewystarczająca, co przekłada się na stosunkowo niski stopień uwzględnienia BZI w procesach decyzyjnych oraz planowaniu rozwoju terytoriów. Wiedza w zakresie BZI jest konieczna, aby jednostki samorządu terytorialnego wykorzystywały jej fundamentalną rolę w adaptacji do zmian klimatu. Wzmacnianie potencjału regionu, zwłaszcza kadrowego, będzie odbywać się poprzez: – organizację i udział w konferencjach, szkoleniach i warsztatach poświęconych tematyce zarządzania BZI, – organizację forum wymiany wiedzy i informacji, w tym dobrych praktyk ochrony ekosystemów między gminami, – włączanie się w inicjatywy krajowe i projekty poświęcone BZI. W procesie wzmacniania potencjału województwa w zarządzaniu BZI istotne są elementy: – zapewnienie ram organizacyjnych dla wymiany wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk między urzędnikami w gminach, powiatach i regionie, – zapewnienie możliwości bieżącego konsultowania się w gronie ekspertów oraz praktyków, – informowanie o krajowych inicjatywach i projektach poświęconych BZI, – wzajemne wspieranie się w procesie angażowania się w nowe projekty i pozyskiwania środków na zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą, – doradztwo w przygotowywaniu wniosków na projekty poświęcone tematyce BZI. Realizacja działań będzie wspierać wdrażanie m. in. pozostałych kierunków działań z celu operacyjnego 2.3 Skuteczne zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą. Kierunek wpisuje się w Strategię Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r.

Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości urzędników zmian klimatu i roli ekosystemów w adaptacji do zmian klimatu – podniesienie umiejętności urzędników w zakresie kształtowania i zarządzania BZI – zwiększenie stopnia uwzględniania BZI w procesach decyzyjnych oraz w kształtowaniu polityk publicznych – poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym
Warunki realizacji działań	– współpraca ze wszystkimi powiatami i gminami województwa śląskiego – włączenie do współpracy ekspertów w dziedzinie nauk przyrodniczych i praktyków w zakresie kształtowania BZI
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – wszystkie powiaty i gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszty opracowania materiałów szkoleniowych dla urzędników – koszt organizacji szkoleń, konferencji, seminariów dla urzędników poświęconych tematyce kształtowania BZI
Szacowany koszt działań	0,40 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Budżety jednostek zaangażowanych w realizację działania
Harmonogram wdrożenia	2026 – zorganizowanie pierwszych szkoleń oraz utworzenie forum dyskusyjnego do wymiany dobrych praktyk Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Cel strategiczny 3 Województwo śląskie regionem współdziałania na rzecz adaptacji do zmian klimatu

Cel operacyjny 3.1 Niezawodna koalicja samorządów lokalnych i regionalnego

Kierunek działań 3.1.1 Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie budowania potencjału adaptacyjnego regionu

Kierunek działań adaptacyjnych	3.1.1. Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie budowania potencjału adaptacyjnego regionu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego jest kluczowa wobec zagrożeń ponadlokalnych. Wiele pojawiających się wyzwań jest zbyt trudnych, aby pojedynczy samorząd był w stanie samodzielnie je rozwiązać. Kultura współzarządzania stwarza przestrzeń dla wymiany wiedzy i dialogu pomiędzy interesariuszami, których wspólne działania mogą przynieść korzyści dla całej społeczności regionu. Działania wynikają z przeprowadzonej diagnozy RPA, w której potencjał adaptacyjny w zakresie zasobów ludzkich w administracji publicznej (wiedza o zagrożeniach klimatycznych, możliwości udziału w szkoleniach, konferencjach poświęconych tematyce zmian klimatu, możliwości podnoszenia kwalifikacji własnych pracowników) został oceniony jako niewystarczający, aby sprostać rosnącym wymaganiom związanym z zagrożeniami klimatycznymi. Wśród działań zaplanowano: – inicjowanie i koordynację koalicji formalnych i nieformalnych wokół kluczowych wyzwań (problemów) województwa śląskiego oraz subregionów, – tworzenie bazy sieci kontaktów dla przepływu informacji oraz transferu wiedzy (dzielenia się wiedzą), – przygotowanie katalogu (przewodnika, kompendium) dobrych praktyk, schematów działań, ograniczania ryzyka klimatycznego i barier adaptacji do zmian klimatu etc., – organizacja warsztatów, kursów, webinarów, wyjazdów studialnych podnoszących świadomość klimatyczną pracowników urzędów marszałkowskiego, powiatów i gmin, a także związków i stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego,

	– udział pracowników administracji publicznej i radnych w szkoleniach, ćwiczeniach, konferencjach organizowanych przez inne podmioty, – wdrażanie rozwiązań służących podnoszeniu kwalifikacji własnych pracowników administracji publicznej (np.: dofinansowanie do studiów podyplomowych, kursów), – uruchomienie regionalnej platformy internetowej poświęconej adaptacji do zmian klimatu służącej upowszechnieniu oraz wymianie wiedzy i doświadczeń. W zakresie udziału pracowników administracji publicznej w szkoleniach (w tym w ramach podnoszenia własnych kwalifikacji) niezbędne jest wypracowanie i wdrożenie jasnych procedur kwalifikowania do udziału (w tym kryteriów) oraz zapewnienie realnego informowania o możliwościach podnoszenia kwalifikacji.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego poprzez Urząd Marszałkowski, starostwa powiatowe, urzędy gmin oraz podległe jednostki organizacyjne, spółki z udziałem województwa, powiatów i gmin
Rezultaty	– nabywanie i rozwijanie kompetencji zawodowych przez przedstawicieli administracji samorządowej – uruchomienie regionalnej platformy internetowej będącej zasobem wiedzy i wymiany doświadczeń dla pracowników administracji samorządowej – integracja środowiska lokalnego i budowanie kapitału relacyjnego poprzez tworzenie sieci kontaktów dla lobbowania wspólnych spraw (inicjatyw, projektów i in.) – budowanie zaufania społecznego i otwartości na współpracę oraz rozwijanie jej nowych form – uruchomienie procesu tworzenia i realizacji wielopodmiotowych ponadlokalnych projektów, działań, inicjatyw – upowszechnianie dobrych praktyk adaptacyjnych pomiędzy samorządami oraz wiedzy na temat barier (ograniczeń) w ramach realizacji projektów, działań proklimatycznych
Warunki realizacji działań	– ścisła współpraca Urzędu Marszałkowskiego z samorządami lokalnymi oraz pomiędzy samorządami – zainicjowanie i opracowanie wspólnie z samorządami schematu przepływu informacji, formuły i zasad współpracy – wyznaczenie/wskazanie/wybór koordynatora współpracy – zapewnienie wsparcia materialnego i organizacyjnego
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – wszystkie gminy i powiaty województwa śląskiego – jednostki organizacyjne i podmioty nadzorowane przez samorządy – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia

Składniki kosztowe działań	— koszt opracowania i publikacji katalogów dobrych praktyk — koszt opracowania, wdrożenia i utrzymania regionalnej platformy internetowej poświęconej adaptacji do zmian klimatu — koszt organizacji wydarzeń (szkoleń, warsztatów, webinarów, konferencji) obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla prelegentów oraz promocję wydarzeń — koszty wyjazdów studyjnych — koszty podnoszenia własnych kwalifikacji pracowników urzędów (np. dofinansowania do studiów, szkoleń)
Szacowany koszt działań	59,62 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach — EE 3.1. Seminaria, sympozja i konferencje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej Opis: wybór i dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej ludzi dorosłych, polegających na organizacji seminariów, sympozjów i konferencji promujących ochronę środowiska naturalnego, upowszechniających wyniki badań naukowych, prezentujących aktualne problemy współczesnej ekologii itp. Beneficjent: podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia Seminaria, sympozja i konferencje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach — EE 3.2. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej i metod oraz celów produkcji rolniczej metodami ekologicznymi Opis: dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej polegających na organizacji kampanii, akcji, itp. Związanych z tematyką rolniczą, których realizacja gwarantuje uzyskanie najlepszych efektów w podnoszeniu świadomości ekologicznej społeczeństwa Beneficjent: podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach — EE 5.2. Jednorazowe publikacje propagujące ochronę środowiska i gospodarkę wodną Opis: wybór i dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej, promujących ochronę środowiska naturalnego. Nabór obejmuje dofinansowanie działalności wydawniczej wspomagającej edukację ekologiczną. Beneficjent: podmioty wyspecjalizowane w prowadzeniu edukacji ekologicznej (podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia)\ Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 — Działanie FESL.01.04 Cyfryzacja administracji publicznej

	Wsparcie w ramach działania 1.4. udzielane będzie projektom przyczyniającym się do realizacji celu szczegółowego: Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych. Do realizacji powyższego celu wyodrębniono następujące typy projektów: 1. Cyfryzacja procesów back-office w podmiotach świadczących usługi publiczne oraz elementy smart city 2. 3. Tworzenie i rozwój e-usług publicznych Digitalizacja i udostępnianie danych Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu EFRR/FS.CP2.IV – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego 046 – Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Kierunek działań 3.1.2 Współprojektowanie przedsięwzięć związanych z adaptacją do zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	3.1.2. Współprojektowanie przedsięwzięć związanych z adaptacją do zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Wielopodmiotowe projekty i działania zorientowane terytorialnie zyskują na znaczeniu w politykach publicznych, tym bardziej w procesach adaptacji do zmian klimatu Współprojektowanie pozwala zapewnić akceptowalność decyzji zgodnych z wartościami interesariuszy procesu, którzy uczestniczyli w ich podejmowaniu (tworzeniu projektów). Ponadto współprojektowanie umożliwia dostosowanie podejmowanych działań i inicjatyw do rzeczywistych potrzeb oraz specyficznych uwarunkowań. Zaangażowanie wielu interesariuszy w procesy adaptacji do zmian klimatu uruchomi efekty synergii oraz zwiększy zdolności rozwojowe jednostek terytorialnych. Adaptacja do zmian klimatu ma charakter lokalny, a przystosowywanie się do zmian klimatu musi być dostosowane do uwarunkowań na tym poziomie. Diagnoza na potrzeby RPA wykazała znaczne zróżnicowanie podatności i ryzyka klimatycznego w subregionach, powiatach oraz gminach. Specyficzne potrzeby adaptacyjne poszczególnych terytoriów muszą być uwzględnione w realizowaniu przedsięwzięć adaptacyjnych.

	Zaplanowano działania mające na celu wspólne przygotowywanie i wdrażanie przedsięwzięć służących adaptacji w gminach i powiatach, aby poprzez te przedsięwzięcia budować odporność klimatyczną całego regionu. W ramach działań Województwo Śląskie: — angażuje gminy i powiaty w tworzeniu projektów służących adaptacji do zmian klimatu, — podejmuje rolę lidera i koordynatora w przygotowywaniu i wdrażaniu projektów adaptacyjnych, — tworzy sieci współpracy pomiędzy gminami i powiatami oraz innymi podmiotami, w tym administracji publicznej szczebla krajowego (takiego jak RDOŚ w Katowicach, PGW Wody Polskie, PGL Lasy Państwowe, ARiMR w Katowicach) oraz innymi województwami, a także gminami i powiatami z innych regionów, — wspiera gminy i powiaty w podejmowaniu roli lidera i koordynatora działań adaptacyjnych realizowanych na obszarze różnych gmin i powiatów, — kształci pracowników jednostek samorządu terytorialnego i liderów lokalnych w zakresie źródeł finansowania projektów i przygotowania wniosków o finansowanie przedsięwzięć, — wspiera gminy i powiaty w angażowaniu interesariuszy innych niż administracja publiczna w poszczególnych gminach i powiatach w działaniach takich jak: • wykorzystywanie metod partycypacyjnych adaptacji do zmian klimatu dla projektowania wielopodmiotowych i innowacyjnych projektów, • inicjowanie i tworzenie laboratoriów ekoinnowacji tj. ośrodków współtworzenia projektów i ich testowania oraz wdrażania w partnerstwie np. przez szkoły podstawowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze, • tworzenie sieci ambasadorów (edukatorów, doradców) dla budowania relacji wokół inicjatyw na rzecz adaptacji do zmian klimatu, — upowszechnia dobre praktyki współpracy i osiąganych korzyści w wymiarze środowiskowym (efekty ekologiczne) i społecznym (wymiana doświadczeń, nabywanie nowych kompetencji).
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego oraz obszar wyznaczony przez zasięg oddziaływania podmiotów współpracujących w ramach poszczególnych działań.
Rezultaty	— budowanie kapitału relacyjnego i tworzenie sojuszy na rzecz pozytywnych zmian w zakresie adaptacji do zmian klimatu — integracja aktywności wielu podmiotów (kapitał społeczny) wokół wspólnych celów i rozwiązywania wspólnych problemów — zwiększenie efektywności podejmowanych działań i zasięgu ich oddziaływania — pozytywny wizerunek regionu – kreatywnego i otwartego na współpracę, umiającego wykorzystać posiadany potencjał — łączenie wiedzy i doświadczeń interdyscyplinarnego zespołu co pozwala zapewnić kompleksowość projektów

	– zwiększanie w środowisku lokalnym akceptacji dla wdrażanych rozwiązań
Warunki realizacji działań	– zainicjowanie i umożliwienie nawiązania kontaktów i relacji przez UMWSL – zapewnienie możliwości kontaktu stacjonarnego (baza lokalowa)
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia – gminy i powiaty województwa śląskiego – administracja publiczna na szczeblu krajowym i regionalnym – Śląskie Centrum Przedsiębiorczości, stowarzyszenia i korporacje branżowe – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt organizacji spotkań networkingowych – koszty organizacji procesów partycypacji społecznej (wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla prelegentów oraz promocję wydarzeń)
Szacowany koszt działań	10,08 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach – EE 3.1. Seminaria, sympozja i konferencje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej Opis: wybór i dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej ludzi dorosłych, polegających na organizacji seminariów, sympozjów i konferencji promujących ochronę środowiska naturalnego, upowszechniających wyniki badań naukowych, prezentujących aktualne problemy współczesnej ekologii Beneficjent: podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.01.07 Klastry 026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego – 046 - Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Cel operacyjny 3.2 Silna lokalna przedsiębiorczość regionu w sektorach rolnictwa i turystyki uwzględniająca zmiany klimatu

Kierunek działań 3.2.1 Wsparcie przedsiębiorców w sektorze rolnictwa mające na celu adaptację przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych

Kierunek działań adaptacyjnych	3.2.1. Wsparcie przedsiębiorców w sektorze rolnictwa mające na celu adaptację przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikające z następujących zagrożeń: susze i deficyt wody, ekstremalne zjawiska pogodowe (burze, gradobicia, przymrozki). Ryzyko związane jest także z erozją i degradacją gleb (zmniejszenie żyzności i zdolności retencyjnej gleby), pogłębianymi w wyniku zmian klimatu. Ryzyko dotyczy bezpieczeństwa żywnościowego.
Opis działań	Działania obejmują wsparcie przedsiębiorców rolnych w województwie śląskim poprzez wdrażanie innowacyjnych technologii, poprawę efektywności gospodarowania zasobami naturalnymi oraz zwiększenie odporności gospodarstw na zmiany klimatu. W ramach wsparcia finansowego i inwestycyjnego dla rolników wdrażających technologie adaptacyjne zaplanowano dotacje na modernizację gospodarstw rolnych w zakresie: - zakupu nowoczesnych systemów nawadniania (np. nawadnianie kropelkowe, zbiorniki retencyjne, deszczownie), - instalacji osłon przeciwgradowych i wiatrochronów w sadownictwie, - budowy i modernizacji budynków inwentarskich dostosowanych do wysokich temperatur (chłodzenie i wentylacja), - wdrażania systemów monitorowania warunków pogodowych i automatyzacji zarządzania produkcją rolną. Działanie może być realizowane także poprzez: - dofinansowania do ubezpieczeń rolniczych chroniących przed skutkami suszy, powodzi i przymrozków, - ulgi podatkowe dla rolników inwestujących w technologie adaptacyjne, np. na instalacje retencji wodnej; Wspieranie upraw i hodowli odpornych na zmiany klimatu polegać będzie na: - selekcji i promowaniu odmian roślin odpornych na suszę i ekstremalne temperatury, np.: pszenica twarda, kukurydza o wysokiej tolerancji na upały, odmiany owoców i warzyw dostosowane do dłuższego sezonu wegetacyjnego, - wspieraniu hodowli zwierząt o większej odporności na wysokie temperatury, np.: popularyzacja ras bydła mlecznego przystosowanych do upalnych warunków, modernizacja pastwisk i budynków inwentarskich w celu poprawy komfortu zwierząt,

	– dofinansowania dla gospodarstw stosujących metody regeneratywnego rolnictwa, takie jak: agroleśnictwo (zadrzewianie pól uprawnych w celu ochrony przed wiatrem i nadmiernym nasłonecznieniem), stosowanie upraw współrzędnych i wielogatunkowych dla zwiększenia odporności ekosystemu. W ramach poprawy retencji wody i gospodarowania zasobami wodnymi w rolnictwie zaplanowano działania: – budowa i modernizacja systemów retencji wodnej obejmująca: • budowę zbiorników retencyjnych na terenach rolniczych w powiatach rybnickim i pszczyńskim, • modernizację melioracji i systemów odwodnieniowych, aby poprawić magazynowanie wody w glebie, • instalację rowów infiltracyjnych i pasów buforowych na terenach o wysokim ryzyku suszy, – wspieranie precyzyjnego nawadniania poprzez systemy monitorujące wilgotność gleby i inteligentne zarządzanie zużyciem wody, – program wsparcia dla spółek wodnych w zakresie utrzymania i modernizacji urządzeń melioracyjnych w regionach o wysokim ryzyku suszy; W ramach szkolenia i doradztwa dla rolników w zakresie adaptacji do zmian klimatu zaplanowani następujące działania: – organizacja warsztatów i kursów w ramach Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (ŚODR) dotyczących: • zmian klimatu i ich wpływu na rolnictwo województwa śląskiego, • nowoczesnych technologii oszczędzania wody i ochrony gleby, • praktyk rolniczych zwiększających odporność gospodarstw na zmiany klimatu, – utworzenie regionalnej platformy internetowej poświęconej adaptacji do zmian klimatu z materiałami edukacyjnymi i doradztwem dla rolników (w ramach kierunku działań 3.1.1. Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy jednostkami samorządu lokalnego w zakresie budowania potencjału adaptacyjnego regionu), – wsparcie w pozyskiwaniu środków unijnych na inwestycje w technologie adaptacyjne.
Lokalizacja działań	Województwo śląskie, ze szczególnym uwzględnieniem: – rejonów zagrożonych suszą: powiat kłobucki, częstochowski, raciborski, będziński, gliwicki i tarnogórski – terenów o wysokim ryzyku podtopień: m.in. w dorzeczu Wisły i Odry, szczególnie w powiatach raciborskim i pszczyńskim – obszarów intensywnej produkcji rolnej wymagających dostosowania do zmian klimatu: powiaty częstochowski, rybnicki, pszczyński, raciborski – obszarów wymagających modernizacji systemów wodnych i melioracyjnych
Rezultaty	– zwiększona odporność rolnictwa województwa śląskiego na skutki zmian klimatu – redukcja strat w uprawach i hodowli dzięki nowoczesnym technologiom

	- poprawa efektywności gospodarowania wodą i glebą - wzrost wiedzy i świadomości rolników na temat zmian klimatu i sposobów adaptacji
Warunki realizacji działań	- współpraca z jednostkami doradztwa rolniczego, uczelniami rolniczymi i instytutami badawczymi - akceptacja społeczna i gotowość rolników do wdrażania innowacyjnych rozwiązań
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	- Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ŚODR) Współpraca: - Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - regionalne izby rolnicze i organizacje branżowe - jednostki naukowe, m.in. Uniwersytet Rolniczy w Krakowie (w zakresie badań nad adaptacją rolnictwa do zmian klimatu) - wszystkie gminy województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	- koszty wdrażania nowych technologii (nawadnianie, adaptacja budynków inwentarskich, ochrona gleb) - koszty szkoleń i doradztwa dla rolników - koszty badań nad wdrażaniem innowacyjnych metod rolnictwa odpornego na zmiany klimatu
Szacowany koszt działań	529,68 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027) - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) - Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi obszar A Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków - Interwencje rolno-środowiskowe - Beneficjenci: Lokalne grupy działania, gmina lub związek międzygminny, zarządca gruntów Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach - EE 3.2. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej i metod oraz celów produkcji rolniczej metodami ekologicznymi - Dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej polegających na organizacji kampanii, akcji, itp. Związanych z tematyką rolniczą, których realizacja gwarantuje uzyskanie najlepszych efektów w podnoszeniu świadomości ekologicznej społeczeństwa - Beneficjent: podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – opracowanie programów wsparcia i działania informacyjne Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 3.2.2 Promowanie i wspieranie adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą

Kierunek działań adaptacyjnych	3.2.2. Promowanie i wspieranie adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikające z następujących zagrożeń: susze i deficyt wody, ekstremalne zjawiska pogodowe (burze, gradobicia, przymrozki). Ryzyko związane jest także z erozją i degradacją gleb (zmniejszenie żyzności i zdolności retencyjnej gleby), pogłębianymi w wyniku zmian klimatu. Ryzyko dotyczy bezpieczeństwa żywnościowego.
Opis działań	Działania koncentrują się na wdrażaniu praktyk regeneracyjnych oraz adaptacyjnych w zarządzaniu wodami i glebami dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych, ochrony przed erozją, poprawy struktury gleby oraz efektywności jej wykorzystania w uprawach. W zakresie wdrażania praktyk regeneracyjnych i ochrony gleb przed erozją zaplanowano następujące działania: – uprawy konserwujące i regeneracyjne – zachęcanie rolników do wdrażania upraw minimalizujących erozję gleby, takich jak uprawy pasowe (strip-till) oraz bezorkowe (no-till). Działania te będą promowane w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (ekoschematy), który wspiera rolników w przyjmowaniu metod minimalizujących destrukcję gleby, – płodozmian i uprawa roślin okrywowych – stosowanie różnorodnych gatunków roślin w rotacji upraw, w tym roślin okrywowych, aby zapobiegać erozji gleby, poprawiać jej strukturę oraz zwiększać różnorodność biologiczną, – praktyki ochrony gleby – wprowadzenie i promowanie systemów nawożenia organicznego, takich jak kompostowanie i stosowanie obornika, co będzie wspierane przez inicjatywy w ramach Polityki Rolnej Województwa Śląskiego, która kładzie nacisk na zrównoważony rozwój rolnictwa; W zakresie modernizacji i adaptacji systemów melioracyjnych zaplanowano następujące działania: – przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji istniejących urządzeń melioracyjnych, takich jak rowy, drenowania, stacje pomp i groble, w celu oceny ich stanu technicznego oraz realizacja prac konserwacyjnych i modernizacyjnych, w tym udrażnianie rowów melioracyjnych oraz naprawa uszkodzonych elementów infrastruktury, co jest istotne dla zapobiegania lokalnym podtopieniom i zwiększenia retencji wodnej, – przebudowa istniejących systemów melioracyjnych, instalacja zastawek i przepusto-zastawek na rowach melioracyjnych w celu umożliwienia zarówno odprowadzania nadmiaru wody, jak i jej zatrzymywania oraz wykorzystania do nawadniania w okresach suszy. Pozwala to na kontrolę poziomu wód gruntowych i zwiększenie retencji wodnej,

	– wykorzystanie przepompowni melioracyjnych do zarządzania wodą na terenach zagrożonych podtopieniami oraz do nawadniania obszarów o niedoborze wody, – współpraca z Rejonowymi Związkami Spółek Wodnych oraz lokalnymi samorządami w zakresie planowania i finansowania działań melioracyjnych; W zakresie poprawy retencji wodnej w gospodarstwach rolnych zaplanowano następujące działania: – systemy małej retencji wodnej – promowanie działań polegających na budowie małych zbiorników retencyjnych oraz rowów infiltracyjnych w gospodarstwach rolnych. Działanie ma na celu poprawę gospodarowania wodami opadowymi. Projekty takie jak budowa zbiorników do gromadzenia wody w regionie Rybnika i Żor stanowią przykład wdrażania takiej polityki, – technologie precyzyjnego nawadniania – wdrożenie nowoczesnych technologii nawadniania (np. nawadnianie kropelkowe) i promowanie ich w ramach programów unijnych, w tym poprzez dofinansowania w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej. Rolnicy z województwa śląskiego będą mogli korzystać z dotacji na zakup nowoczesnych systemów nawadniania; W zakresie edukacji i doradztwa dla rolników w zakresie zarządzania wodą i glebą oraz rolnictwa ekologicznego zaplanowano następujące działania: – szkolenia i warsztaty – regularne szkolenia i warsztaty organizowane przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ŚODR), które będą obejmowały tematy związane z ochroną gleby, poprawą retencji wodnej, zastosowaniem nowoczesnych technologii w gospodarstwach rolnych oraz metod ekologicznej uprawy i korzyści płynących z rolnictwa ekologicznego, – wsparcie dla gospodarstw w procesie uzyskiwania certyfikatów ekologicznych, co zwiększa wartość produktów i otwiera nowe rynki zbytu, – programy edukacyjne – współpraca z uczelniami rolniczymi oraz instytutami naukowymi (np. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach) w zakresie opracowywania materiałów edukacyjnych i organizowania kursów dla rolników na temat nowych metod uprawy i zarządzania wodą; W zakresie rozwoju agroturystyki zaplanowano następujące działania: – wsparcie dla gospodarstw agroturystycznych poprzez doradztwo i szkolenia w zakresie prowadzenia działalności agroturystycznej, co pozwala na dywersyfikację dochodów rolników i promowanie lokalnej kultury oraz tradycji, – promocja lokalnych atrakcji np. tworzenie i promocja szlaków turystycznych, które łączą gospodarstwa agroturystyczne, lokalne atrakcje przyrodnicze i kulturowe, zwiększając atrakcyjność regionu; W zakresie wsparcia przetwórstwa produktów lokalnych i tradycyjnych zaplanowano działania: – wsparcie dla producentów w tworzeniu i promowaniu marek produktów lokalnych, co zwiększa ich rozpoznawalność i wartość na rynku,
--	---

	– promowanie bezpośredniej sprzedaży produktów od rolników do konsumentów (krótkie łańcuchy dostaw) np. poprzez targi lokalne, co zwiększa opłacalność produkcji i świeżość produktów; W ramach wsparcia finansowego dla rolników we wdrażaniu adaptacyjnych praktyk zaplanowano działania: – dopłaty do stosowania nawozów organicznych i ochrony gleby. Zapewnienie wsparcia finansowego dla rolników, którzy wdrażają metody regeneratywne i kologiczne. Będą to m.in. dotacje do zakupu nawozów organicznych i biostymulatorów, a także ulgi podatkowe za budowę infrastruktury retencyjnej w gospodarstwach
Lokalizacja działań	– teren całego województwa śląskiego, z naciskiem na regiony o dużej intensywności produkcji rolniczej, takie jak powiaty tarnogórski, częstochowski, rybnicki, pszczyński i lubliniecki – obszary dotknięte erozją gleb i zagrożone suszą: powiaty częstochowski, kłobucki, lubliniecki, raciborski, Miasto Żory i rybnicki – rejony z problemami w zakresie gospodarki wodnej – terenów o wysokim potencjale przyrodniczym: Jura Krakowsko-Częstochowska (obszar o unikalnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, sprzyjający rozwojowi agroturystyki), Beskid Śląski i Żywiecki (regiony górskie z tradycjami rolniczymi i dużym potencjałem dla rolnictwa ekologicznego), Żywiecczyzna (obszar o bogatej kulturze rolniczej, gdzie możliwe jest promowanie produktów lokalnych i tradycyjnych)
Rezultaty	– ochrona i poprawa jakości gleb dzięki zastosowaniu praktyk ochrony przed erozją – zwiększona retencja wody w glebie poprzez nowoczesne technologie nawadniania i małą retencję wodną – zmniejszenie strat plonów w wyniku lepszego zarządzania wodą i glebą – zwiększenie świadomości rolników na temat adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu wodą i glebą – rozwój lokalnej gospodarki
Warunki realizacji działań	– współpraca z instytucjami naukowymi i ośrodkami doradztwa rolniczego – zapewnienie rolnikom i przedsiębiorcom dostępu do aktualnych informacji i programów edukacyjnych – zaangażowanie rolników w implementację proekologicznych praktyk ochrony wody i gleby
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Współpraca: – Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – PGW Wody Polskie – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach – Lokalne Grupy Działania

Składniki kosztowe działań	– koszty wdrażania nowych metod zarządzania glebą i wodą – koszty budowy i modernizacji systemów retencyjnych oraz infrastruktury nawadniającej – koszty szkoleń i kampanii informacyjnych dla rolników – koszty utworzenia regionalnej platformy internetowej
Szacowany koszt działań	1,92 mln zł (koszty utworzenie regionalnej platformy internetowej uwzględniono w kierunku działań 2.2.4 Promowanie błękitno-zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich)
Potencjalne źródła finansowania	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach – EE 3.2. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej i metod oraz celów produkcji rolniczej metodami ekologicznymi Dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej polegających na organizacji kampanii, akcji, itp. Związanych z tematyką rolniczą, których realizacja gwarantuje uzyskanie najlepszych efektów w podnoszeniu świadomości ekologicznej społeczeństwa Beneficjent: podmioty publiczne i prywatne, fundacje, stowarzyszenia
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – opracowanie programów wsparcia i działań informacyjnych Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 3.2.3 Wsparcie współpracy samorządów i integracji działań w zakresie oferty turystycznej w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	3.2.3. Kierunek działań 3.2.3 Wsparcie współpracy samorządów i integracji działań w zakresie oferty turystycznej w warunkach zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikającego ze zmiany temperatury i zmiany opadów prowadzących do zmiany uwarunkowań przyrodniczych turystyki, w tym ryzyka związanego z występowaniem zjawisk ekstremalnych. Ryzyko dotyczy funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Działania mają na celu integrowanie działań samorządów w zakresie oferty turystycznej w warunkach zmieniającego się klimatu. Oferta turystyczna województwa jest oparta na walorach, które zanikają w warunkach zmian klimatu, np. cieplejsze zimy i krócej zalegająca pokrywa śnieżna. By utrzymać atrakcyjność turystyczną województwa konieczne jest zastosowanie odpowiednich działań aktywizacyjnych, wpływających na zmiany w jego ofercie turystycznej. Wśród działań adaptacyjnych zaplanowano: – przegląd dokumentów strategicznych województwa śląskiego pod kątem uwzględnienia adaptacji turystyki do zmian klimatu, wyznaczenie odpowiadającym ustaleniom diagnozy kierunków rozwoju turystyki w województwie,

	– współpraca w zakresie tworzenia i aktualizacji ponadlokalnych strategii rozwoju turystyki, w tym wzmacnianie współpracy międzygminnej w zakresie rozwoju turystyki odpornej na zmiany klimatu, – wsparcie rozwoju wyspecjalizowanej (w tym w oparciu o mniej popularne formy), odpornej na zmiany klimatu infrastruktury turystycznej tworzonej w oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe regionu, – współpraca z właścicielami terenów przemysłowych, w tym pogórnich, a także ze służbami ochrony zabytków w zakresie przekształceń środowiskowych i infrastrukturalnych terenów zdegradowanych w celu zmiany ich funkcji na turystyczną i rekreacyjną, – uwzględnienie w tworzeniu oferty turystycznej ryzyka klimatycznego w obszarach wykorzystywanych turystycznie i rekreacyjnie, – wspieranie rozwoju markowych produktów turystycznych województwa śląskiego z uwzględnieniem ryzyka klimatycznego, jak np. Szlak Zabytków Techniki i związany z nim festiwal pod nazwą Industriada, – wspieranie dostępności komunikacyjnej rejonów atrakcyjnych turystycznie poprzez rozwój transportu publicznego, w tym szlaków rowerowych. Wsparcie Województwa Śląskiego dla inicjatyw związanych z rozwojem turystyki odpornej na zmiany klimatu powinno uwzględniać aspekty finansowe i pozafinansowe.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, w szczególności terytoria w obszarach górskich oraz na terenach pogórnich i innych przemysłowych: – subregion północny: powiat częstochowski, powiat myszkowski, miasto Częstochowa – subregion centralny: powiat będziński, powiat bieruńsko-lędziński, powiat gliwicki, powiat lubliniecki, powiat pszczyński, powiat tarnogórski, miasto Bytom, miasto Chorzów, miasto Dąbrowa Górnicza, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Siemianowice Śląskie, miasto Tychy, miasto Sosnowiec, miasto Świętochłowice, miasto Zabrze – subregion zachodni: powiat raciborski, powiat rybnicki, powiat wodzisławski, miasto Jastrzębie-Zdrój, miasto Rybnik, miasto Żory – subregion południowy: powiat bielski, powiat cieszyński, powiat żywiecki, miasto Bielsko-Biała
Rezultaty	– uniknięte straty z działalności gospodarczej – przychody finansowe – poprawa zarządzania ryzykiem
Warunki realizacji działań	– zainteresowanie współpracą, inicjowanie jej i włączanie się w nią gmin nastawionych na rozwój sektora turystyki, a także gmin, w których znajdują się tereny i obiekty przemysłowe, w tym pogórnice będące lub mogące stać się atrakcją turystyczną

	– zainteresowanie współpracą, inicjowanie jej i włączanie się w nią organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju turystyki w województwie śląskim – powiązanie realizacji działania ze wdrażaniem w gminach działań z zakresu tworzenia błękitno-zielonej infrastruktury, rozwoju szlaków rowerowych
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – Biuro Zamówień Publicznych UMWSL – gminy nastawione na rozwój sektora turystyki szczególnie w subregionach północnym i południowym – gminy, w których znajdują się tereny i obiekty przemysłowe, w tym pogórnice będące lub mogące się stać atrakcją turystyczną – organizacje pozarządowe i stowarzyszenia zrzeszające podmioty gospodarcze branży turystycznej działające na rzecz podnoszenia atrakcyjności turystycznej regionu
Składniki kosztowe działań	– koszt związany z weryfikacją dokumentów strategicznych – koszt budowy infrastruktury turystycznej, w tym obiektów dla niszowych form turystyki – koszt utrzymania zagospodarowanego terenu i obiektów turystycznych – koszt działań promocyjnych
Szacowany koszt działań	1,44 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 – Działanie FESL.08.07 Kultura i turystyka szczybla regionalnego EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych 165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury – Działanie FESL.09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym - ZIT EFRR.CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury – Działanie FESL.09.02 Rozwój ZIT EFRR.CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

	Beneficjenci: jednostki kultury, organizacje turystyczne, jednostki samorządu terytorialnego
Harmonogram wdrożenia	2026-2027 – przygotowanie programów wsparcia finansowego 2026-2027 – przegląd dokumentów strategicznych, tworzenie i aktualizacja ponadlokalnych strategii rozwoju turystyki Pozostałe działania – wdrażanie ciągłe

Kierunek działań 3.2.4 Wsparcie przedsiębiorców w sektorze turystyki w celu adaptacji przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych

Kierunek działań adaptacyjnych	3.2.4. Wsparcie przedsiębiorców w sektorze turystyki w celu adaptacji przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikającego ze zmiany temperatury i zmiany opadów prowadzących do zmiany uwarunkowań przyrodniczych turystyki, w tym ryzyka związanego z występowaniem zjawisk ekstremalnych. Ryzyko dotyczy funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego.
Opis działań	Turystyka jest jednym z sektorów przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz wzrostu jakości życia mieszkańców, a także transformacji gospodarczej województwa śląskiego, dzięki kreowaniu nowych, atrakcyjnych i stabilnych miejsc pracy. Żeby utrzymać te funkcje konieczne jest: – skuteczniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju turystyki, – rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, – rozwój produktów turystycznych, – sieciowanie współpracy różnych podmiotów sektora turystycznego. W każdym z tych elementów konieczne jest wspieranie przedsiębiorców z sektora turystyki w celu lepszej i skuteczniejszej adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych. W zakresie skuteczniejszego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju turystyki zaplanowano następujące działania: – wypracowanie wspólnych, respektowanych przez wszystkich przedsiębiorców zasad korzystania z zasobów przyrodniczych i kulturowych w taki sposób, żeby nie powstawała nadmierna presja (związana ze zbyt dużą liczbą turystów), zwłaszcza w obszarach i obiektach szczególnie wrażliwych, – opracowanie systemu zarządzania ruchem turystycznym przekierowywania turystów do miejsc mniej znanych, ale z podobnymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Wymaga to przede wszystkim wspólnej promocji i informacji na poziomie regionu oraz terytoriów związanych z rozwojem poszczególnych rodzajów turystyki,

	– analiza i ocena możliwości uprawiania różnych rodzajów turystyki i dyscyplin sportu w kontekście zmian warunków klimatycznych (np. kajakarstwo w kontekście niedoborów wody, narciarstwo w kontekście zmniejszającej się pokrywy śniegowej oraz konieczność naśnieżania stoków – zużycie zasobów wodnych), – tworzenie oferty alternatywnej np. zamiana wyciągów narciarskich na wyciągi, z których można korzystać do turystyki rowerowej w tym na terenie bikeparków (tak jak np. jest to dostępne na stokach Szyndzielni); W zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej zaplanowano następujące działania:: – zwiększanie świadomości przedsiębiorców w zakresie potrzeb adaptacyjnych oraz tworzenie zachęt (także fiskalnych) dla przedsiębiorców, którzy modyfikują swoje obiekty turystyczne wykorzystując rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury (np. zielone ściany i dachy zamiast konwencjonalnych systemów klimatyzacji), magazynują wodę deszczową i wykorzystują ją na swoje potrzeby (np. podlewanie czy mycie powierzchni wokół obiektów), – zapewnienie zacienienia oraz miejsc wytchnienia z dostępem do wody w ramach rozbudowy szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, konnych). W tym zakresie konieczna jest współpraca samorządów i przedsiębiorców tak, żeby tworzyć spójny system informacji (dostępny we wszystkich obiektach turystycznych) w zakresie warunków termicznych, możliwości korzystania z zacienienia oraz miejsc wytchnienia na poszczególnych szlakach turystycznych, – tworzenie jako infrastruktury towarzyszącej obiektom kulturowym i atrakcyjnym turystycznie obiektów takich jak skwery klimatyczne; W zakresie rozwoju produktów turystycznych zaplanowano następujące działania: – zazielenianie przestrzeni, tak żeby była ona bardziej przyjazna dla turystów np. w ramach jednego z kluczowych produktów turystycznych województwa śląskiego tj. Strefy Kultury powstający Park Muzeum Śląskiego w Katowicach (realizację zaplanowano do 2029 roku), – uświadamianie przedsiębiorcom jakie zagrożenia, związane ze zmianami klimatu, można zdefiniować dla obiektów zabytkowych np. drewnianych lub zabytków techniki, które aktualnie stanowią wizytówkę regionu, – poszukiwanie nowych produktów turystycznych nawiązujących np. do Beskidzkiej 5, gdzie możliwy jest wypoczynek i rekreacja niezależnie od pory roku (oferta turystyczna jest bardzo zróżnicowana, a dodatkowo jest to turystyka wykorzystująca walory przyrodnicze), – zwiększenie promocji w skali kraju takich produktów turystycznych jak: Marina Gliwice i wodny szlak Kanału Gliwickiego oraz Kraina Górnej Odry (nazywana zielonymi płucami województwa śląskiego);
--	--

	W zakresie sieciowania współpracy różnych podmiotów sektora turystycznego zaplanowano następujące działania: – tworzenie wspólnych wydarzeń turystycznych (tzw. flagowych, kluczowych dla województwa śląskiego oraz wydarzeń w skali subregionalnej) i włączanie do nich tematyki związanej z adaptacją do zmian klimatu, – tworzenie platformy współpracy oraz wymiany dobrych praktyk z zakresu adaptacji do zmian klimatu dla przedsiębiorców z branży turystycznej, – organizacja przez samorząd województwa we współpracy ze Śląską Organizacją Turystyczną konkursu na działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu (konkurs dla przedsiębiorców z branży turystycznej oraz dla samorządów lokalnych podejmujących działania na rzecz rozwoju turystyki). Ponadto zaplanowano działania: – promowanie w skali regionu i kraju wdrożonych ekoinnowacji oraz rozwiązań z zakresu zielonej gospodarki sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, w branży turystycznej; – prowadzenie foresightu – prognozowanie i planowanie przekształceń oferty turystycznej związane ze skutkami zmian klimatu oraz szerokie udostępnianie wszystkim zainteresowanym podmiotom wyników analiz w tym zakresie.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, w szczególności terytoria związane z różnymi rodzajami turystyki: – turystyka piesza: Główny Szlak Beskidzki, którego fragment przebiega przez województwo śląskie, zaczyna się w Ustroniu i prowadzi w Bieszczady, fragment Szlaku Orlich Gniazd oraz Szlak Warowni Jurajskich – turystyka sanatoryjna i lecznicza: Ustroń i Goczałkowice-Zdrój – turystyka zimowa i narciarstwo: m.in. Szczyrk, Wisła, Ustroń, Korbielów, Zwardoń, Bielsko-Biała, hałdy pokopalnianie, na których możliwe jest uprawianie narciarstwa (Sosnowiec, Bytom) oraz na obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej (Cisowa, Morsko, Smoleń koło Zawiercia) – turystyka konna: gminy przez teren, których przebiegają szlaki konne: Transjurajski i Transbeskidzki (wraz z bazami turystyki jeździeckiej) – turystyka rowerowa: powiaty, przez które przebiegają regionalne i ponadregionalne szlaki rowerowe - powiat: raciborski, wodzisławski, Jastrzębie-Zdrój, cieszyński, pszczyński, bielski, Bielsko-Biała oraz fragment Rowerowego Szlaku Orlich Gniazd – kolarstwo górskie: Bielsko-Biała i okolice – turystyka ekstremalna: w tym paralotniarstwo, lotnictwo szybowcowe – okolice Góry Żar, wspinaczka – Jura Krakowsko-Częstochowska – turystyka religijna: gminy, na terenie których przebiegają szlaki takie jak: Droga św. Jakuba, Szlak Papieski, Europejski Szlak Dziedzictwa Kulturowego Paulinów (z miejscem kultu jakim jest Częstochowa) – turystyka biznesowa: turystyka wystawowa, korporacyjna turystyka biznesowa, turystyka konferencyjna i kongresowa oraz turystyka

	motywacyjna – szczególne warunki do jej rozwoju występują na obszarze Aglomeracji Górnośląskiej
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu w branży turystycznej – zapewnienie przychodów finansowych z turystyki – rozwój społeczno-gospodarczy w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze – zmniejszenie presji na środowisko branży turystycznej
Warunki realizacji działań	– zapewnienie koherencji z wdrażaniem „Polityki Rozwoju Turystyki Województwa Śląskiego 2030”
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – samorządy gmin województwa śląskiego, w których rozwija się turystyka Współpraca: – Śląska Organizacja Turystyczna – jednostki podległe UMWSL działające w obszarze turystyki
Składniki kosztowe działań	– kosztu organizacyjne konkursu skierowanego do przedsiębiorców i samorządów – koszty związane z tworzeniem miejsc wytchnienia (część z nich będzie tworzona przez samorządy) i skwerów klimatycznych – koszty dostosowania tras zjazdowych do wykorzystania ich jako trasy piesze i rowerowe – koszty promocji produktów turystycznych – koszty akcji informacyjnych i promocyjnych – koszt badań foresightowych
Szacowany koszt działań	36,78 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 – Działanie FESL.08.07 Kultura i turystyka szczybla regionalnego EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych 165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury – Działanie FESL.09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym - ZIT - EFRR.CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury

Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe
------------------------------	------------------

Kierunek działań 3.2.5 Promowanie i wspieranie turystyki przyjaznej środowisku w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań adaptacyjnych	3.2.5. Promowanie i wspieranie turystyki przyjaznej środowisku w warunkach zmian klimatu
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka wynikającego ze zmiany temperatury i zmiany opadów prowadzących do zmiany uwarunkowań przyrodniczych turystyki, w tym ryzyka związanego z występowaniem zjawisk ekstremalnych. Ryzyko dotyczy funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Zaplanowano prowadzenie działań edukacyjnych, informacyjnych oraz promujących określone zachowania przyjazne środowisku. Koncentrują się na turystyce, która powinna wspierać adaptację regionu do zmian klimatu. Kierunek działań obejmuje: — działania edukacyjne kierowane do przedsiębiorców oraz turystów. Ich prowadzenie wymaga opracowania materiałów edukacyjnych uwzględniających specyfikę województwa śląskiego w zakresie form turystyki oraz prognozowanych skutków zmian klimatu. Materiały edukacyjne przygotowane będą w formie broszur, materiałów przeznaczonych do dystrybucji on-line, w tym kursów edukacyjnych (przeznaczonych zarówno dla przedsiębiorców z branży turystycznej jak i szkół kształcących w zakresie turystyki na terenie województwa). W ramach kierunku działań przewidziane jest także wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji oraz wiedzy nt. instrumentów organizacyjnych i finansowych związanych z prowadzeniem odpowiedzialnego biznesu w branży turystycznej. — działania promujące turystykę przyjazną środowisku skierowane do mieszkańców regionu. Wykorzystane zostaną w tym zakresie już istniejące kanały edukacji, informacji i promocji związane z imprezami cyklicznymi organizowanymi na poziomie regionu (np. konferencje), subregionów oraz poszczególnych samorządów (np. warsztaty skierowane do przedsiębiorców). Drugą grupą docelową tych działań będą turyści spoza regionu, w tym turyści zagraniczni – w tym wypadku działania informacyjne i promocyjne będą powiązane z promocją regionu np. na targach ogólnopolskich (w tym turystycznych) czy imprezach międzynarodowych. — promocja turystyki przyjaznej środowisku poprzez rozwój transportu zbiorowego. W ramach kierunku działań przewiduje się działania związane z rozwojem nowych kierunków/tras obsługiwanych przez transport zbiorowy

	jak i budowę zintegrowanego systemu informacji nt. możliwości dotarcia do poszczególnych atrakcji. Działanie wymaga współpracy pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za transport zbiorowy na terenie całego województwa. Działania te należy połączyć z sieciowaniem współpracy podmiotów działających w branży turystycznej (kierunek działań 3.2.4. Wspieranie przedsiębiorców w sektorze turystyki w celu adaptacji przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych). – kształtowanie odpowiedzialnych postaw turystów. Konieczne jest zintegrowanie na poziomie regionu różnych podmiotów (takich jak: PGL Lasy Państwowe, zarządzający obszarami chronionymi, NGO prowadzące działania z zakresu edukacji ekologicznej, służby konserwatorskie związane z dziedzictwem kulturowym) prowadzących działania w tym zakresie oraz uspołnienie treści edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki regionu i prognozowanych skutków zmian klimatu. Wsparcie z poziomu województwa powinno obejmować tworzenie platformy współpracy, gromadzenia i wymiany dobrych praktyk oraz systemu wsparcia finansowego (np. w formie małych grantów przyznawanych przez samorząd województwa oraz priorytetów w zakresie edukacji ekologicznej związanej z turystyką przyjazną dla środowiska przez WFOŚiGW). – system certyfikacji/ wyróżniania przedsiębiorców z branży turystycznej prowadzących działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu oraz wdrażających ekoinnovazione (powiązanie z kierunkiem działań 3.2.4), a także promocja ich działań przy okazji promocji turystycznej województwa.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki terytorialnej w sektorze turystyki: – turystyka piesza: Główny Szlak Beskidzki, którego fragment przebiega przez województwo śląskie, zaczyna się w Ustroniu i prowadzi w Bieszczady, fragment Szlaku Orlich Gniazd oraz Szlak Warowni Jurajskich – turystyka sanatoryjna i lecznicza: Ustroń i Goczałkowice-Zdrój – turystyka zimowa i narciarstwo: Szczyrk, Wisła, Ustroń, Korbielów, Zwardoń, Bielsko-Biała, hałdy pokopalnianie, na których możliwe jest uprawianie narciarstwa (Sosnowiec, Bytom) oraz na obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej (Cisowa, Morsko, Smoleń koło Zawiercia) – turystyka konna: gminy, przez których teren przebiegają szlaki konne: Transjurajski i Transbeskidzki (wraz z bazami turystyki jeździeckiej) – turystyka rowerowa: powiaty, przez które przebiegają regionalne i ponadregionalne szlaki rowerowe – powiat: raciborski, wodzisławski, Jastrzębie-Zdrój, cieszyński, pszczyński, bielski, żywiecki, miasto Bielsko-Biała oraz fragment Rowerowego Szlaku Orlich Gniazd – kolarstwo górskie: Bielsko-Biała i okolice – turystyka ekstremalna: w tym paralotniarstwo, lotnictwo szybowcowe – okolice Góry Żar, wspinaczka – Jura Krakowsko-Częstochowska

	– turystyka religijna: gminy, na terenie których przebiegają szlaki takie jak: Droga św. Jakuba, Szlak Papieski, Europejski Szlak Dziedzictwa Kulturowego Paulinów (z miejscem kultu jakim jest Częstochowa) – turystyka biznesowa: turystyka wystawowa, korporacyjna turystyka biznesowa, turystyka konferencyjna i kongresowa oraz turystyka motywacyjna – szczególne warunki do jej rozwoju występują na obszarze Aglomeracji Górnośląskiej
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu w branży turystycznej – poprawa usług ekosystemowych kulturowych, takich jak: wypoczynek i rekreacja, turystyka – rozwój społeczno-gospodarczy w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze – zmniejszenie presji na środowisko branży turystycznej
Warunki realizacji działań	– zapewnienie koherencji z wdrażaniem „Polityki Rozwoju Turystyki Województwa Śląskiego 2030” – zapewnienie zgodności z programami działań przez Śląskie Centrum Przedsiębiorczości oraz Śląską Organizację Turystyczną
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca z następującymi podmiotami: – wszystkie gminy województwa śląskiego, na terenie których znajdują się, obiekty, obszary i atrakcje turystyczne – NGO działające w zakresie turystyki, w tym szczególnie turystyki zrównoważonej (przyjaznej środowisku) – Śląskie Centrum Przedsiębiorczości – Śląska Organizacja Turystyczna – PGL Lasy Państwowe – operatorzy transportu publicznego na terenie województwa śląskiego
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów edukacyjnych takich jak broszury czy materiały multimedialne w tym kursy on-line – koszt organizacji wydarzeń promocyjnych, w tym: cyklicznej corocznej konferencji (koszt wynajmu sali, cateringu, wynagrodzeń dla prelegentów), warsztatów dla przedsiębiorców organizowanych w subregionach (koszty organizacji warsztatów, wynagrodzeń dla trenerów), stoisk promocyjnych na targach krajowych i międzynarodowych – koszt kampanii informacyjno-edukacyjnych, w tym prowadzonych w: radiu, social mediach, telewizji regionalne
Szacowany koszt działań	6,60 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027: Priorytet 1.5 „Promocja potencjału turystycznego regionu” oraz FESL 2021–2027 – Priorytet 3 „Mobilność” – Działanie FESL.08.07 Kultura i turystyka szczybla regionalnego EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury – Działanie FESL.09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym - ZIT EFRR.CP5.I – Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich 165 – Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, 166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Cel operacyjny 3.3 Zgodna współpraca na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom klimatycznym

Kierunek działań 3.3.1 Wzmacnianie współpracy samorządów w zakresie gospodarowania wodą

Kierunek działań adaptacyjnych	3.3.1. Wzmacnianie współpracy samorządów w zakresie gospodarowania wodą
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami, w szczególności powodzią i podtopieniami, intensywnymi opadami, suszą i deficytem wody. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania adaptacyjne zmierzają do zbudowania sieci współpracy pomiędzy samorządami na rzecz rozwiązywania problemów związanych z szeroko rozumianą gospodarką wodną. Kierunek działań jest komplementarny z innymi kierunkami, w których podejmowane są działania dla: – ochrony przeciwpowodziowej, – przeciwdziałania suszy, – zapewnienie bezpiecznych dostaw wody na potrzeby ludności i gospodarki. Samorząd wojewódzki zainicjuje forum współpracy jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego tworząc ramy dla ich współdziałania w zakresie spójnej polityki adaptacyjnej w obszarze gospodarki wodnej w poszczególnych gminach, a także wspólnego tworzenia mechanizmów i narzędzi jej wdrażania. Forum powinno obejmować działania w następującym zakresie: – mapowanie zagrożeń klimatycznych w gospodarce wodnej oraz systematyczna aktualizacja informacji w zakresie potrzeb adaptacyjnych poszczególnych gmin, – identyfikacja barier utrudniających adaptację gospodarki wodnej do zmian klimatu oraz problemów do rozwiązania poprzez wspólne projekty z zakresu gospodarki wodnej, – mapowanie potencjalnych źródeł finansowania oraz analiza ścieżek finansowania wspólnych działań, tak aby zapewnić maksymalizację korzyści adaptacyjnych w różnych gminach i regionie. Forum współpracy powinno działać na następujących zasadach: – sformalizowanie (np. poprzez podpisanie porozumienia między gminami) i ustanowienie formy współpracy przedstawicieli samorządów, – określenie celu współpracy, zakresu zadań i kompetencji forum, – regularność i cykliczność spotkań przedstawicieli samorządów, – włączanie do współpracy podmiotów kluczowych dla wypracowywania rozwiązań opartych na wiedzy, – tworzenie grup roboczych lub ad hoc dla wypracowania konkretnych rozwiązań,

	– monitorowanie efektów współpracy. Dla skutecznej adaptacji społeczności lokalnych, w tym wdrażania RPA oraz lokalnych dokumentów uwzględniających adaptację do zmian klimatu zbudowanie sieci współpracy pomiędzy województwem i gminami usprawni wymianę informacji, pozwoli na wzajemne wsparcie i wspólne rozwiązywanie problemów, które nie są możliwe do rozwiązania poprzez działania w granicach administracyjnych gmin. Choć różne gminy w różnym stopniu dotknięte są zagrożeniami w sektorze gospodarki wodnej, do realnego rozwiązywania problemów wodnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania powodziom, konieczne jest zarządzanie w zlewniach rzek. Dlatego istotne jest, aby w forum współpracy uczestniczyły wszystkie gminy województwa.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym – poprawa bezpieczeństwa powodziowego i ochrony przed suszą – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działań	– włączenie w forum współpracy wszystkich gmin i powiatów regionu
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – organizacja – Zarząd Województwa Śląskiego, Marszałek Województwa Śląskiego – wójtowie, burmistrzowie i prezydenci gmina w województwie śląskim – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania ekspertyz zewnętrznych dot. mapowania zagrożeń klimatycznych w gospodarce wodnej, identyfikacja barier utrudniających gospodarki wodnej do zmian klimatu oraz problemów do rozwiązania poprzez wspólne projekty z zakresu gospodarki wodnej, źródeł finansowania oraz analiza ścieżek finansowania wspólnych działań, – koszty spotkań w ramach forum współpracy
Szacowany koszt działań	0,42 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego 046 – Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości

Harmonogram wdrożenia	Rok 2026 – ustanowienie ram organizacyjnych dla forum współpracy Cykliczne spotkania przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego
------------------------------	--

Kierunek działań 3.3.2 Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną i leśną na rzecz adaptacji poprzez ochronę ekosystemów

Kierunek działań adaptacyjnych	3.3.2. Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną i leśną na rzecz adaptacji poprzez ochronę ekosystemów
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami, w szczególności powodzią i podtopieniami, intensywnymi opadami, suszą i deficytem wody. Ryzyko dotyczy warunków życia ludzi oraz ekosystemów. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania skupiają się na ochronie ekosystemów jako priorytetowej potrzebie adaptacyjnej województwa śląskiego. Ochrona ekosystemów jest determinowana kompetencjami różnych podmiotów. Współpraca instytucjonalna pomiędzy tymi podmiotami jest niezbędna do systemowej, bazującej na przyrodzie adaptacji do zmian klimatu. Działania mają na celu wyjście poza administracyjną rolę poszczególnych instytucji, tak, aby lepiej zarządzać ekosystemami i wykorzystać ich funkcje w adaptacji do zmian klimatu. Zaplanowano działania polegające na wzmacnianiu współpracy administracji regionalnej i lokalnej z administracją centralną, tak aby głos samorządu był uwzględniany w tworzeniu ram formalno-prawnych istotnych w zarządzaniu ryzykiem klimatycznym, w tym poprzez ochronę ekosystemów. Województwo Śląskie zapewnia koordynację tej współpracy na poziomie regionalnym oraz wspiera inicjatywy gmin i powiatów. Działania obejmują: – tworzenie platformy współpracy w zakresie ochrony ekosystemów na poziomie regionalnym z różnymi partnerami instytucjonalnymi, – aktywne włączanie się samorządu wojewódzkiego i samorządów lokalnych w działania realizowane przez administrację publiczną na poziomie krajowym, – inicjowanie włączania się administracji publicznej z poziomu krajowego w działania realizowane na poziomie regionalnym. Działania odnoszą się do współpracy w szczególności z takimi podmiotami jak: MKiŚ, GDOŚ, MI, PGW Wody Polskie, PGL Lasy Państwowe, MFiPR, NFOŚiGW, WFOŚiGW. Ochrona ekosystemów powinna być promowana przez samorząd regionalny poprzez następujące działania: – wypracowywanie i przekazywanie stanowisk samorządu regionalnego dot. tworzonych ram formalno-prawnych adaptacji do zmian klimatu, w tym aktywny udział w:

	• tworzeniu przepisów prawa (inicjowanie potrzeby zmian przepisów), opiniowanie projektów aktów prawa, w tym w zakresie zarządzania kryzysowego (planowane „uporządkowanie” systemu), planowania przestrzennego, ochrony przyrody, ustawy o lasach (planowane wypracowanie nowej ustawy), • pracach Grupy Roboczej ds. Regionalnych Planów Adaptacji do Zmian Klimatu przy MKiŚ w ramach „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju” oraz innych inicjatywach administracji centralnej, • opiniowaniu i konsultowaniu dokumentów programowych, takich jak Krajowa Strategia Adaptacji do zmian klimatu (MKiŚ rozpoczęło pracę nad tą strategią), dokumentów z zakresu gospodarki wodnej takich jak: plan zarządzania ryzykiem powodziowym, plan przeciwdziałania skutkom suszy, plan gospodarowania wodami, • tworzeniu dokumentów programowych w zakresie struktury finansowania projektów z funduszy UE związanych z ochroną ekosystemów; – inicjowanie współpracy z PGL Lasy Państwowe i PGW Wody Polskie w celu rozwiązywania problemów i przełamywania barier wdrażania rozwiązań bazujących na przyrodzie w ramach adaptacji do zmian klimatu. Dla realizacji działania wykorzystane może zostać forum współpracy samorządowej (kierunek działań 3.3.1. Zorganizowanie i liderowanie współpracy samorządów w zakresie gospodarowania wodą).
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– poprawa zarządzania ryzykiem klimatycznym – wzmocnienie odporności ekosystemów leśnych i wodnych – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu
Warunki realizacji działań	– zaangażowanie urzędników – wsparcie merytoryczne w wypracowywaniu stanowisk województwa śląskiego – akceptacja samorządu dla podejmowanych działań
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Zarząd Województwa Śląskiego, Marszałek Województwa Śląskiego – wójtowie, burmistrzowie i prezydenci gmin w województwie śląskim – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia Współpraca: – MKiŚ, GDOŚ, PGL Lasy Państwowe – MI, PGW Wody Polskie – MFIPR, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Składniki kosztowe działań	– koszt ewentualnego opracowania ekspertyz zewnętrznych – koszt organizacji wydarzeń, spotkań

Szacowany koszt działań	0,48 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Budżety jednostek zaangażowanych w realizację działania.
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

Kierunek działań 3.3.3 Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych w celu ograniczania ryzyka klimatycznego i zwiększenia skuteczności reakcji na zagrożenia

Kierunek działań adaptacyjnych	3.3.3. Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych w celu ograniczania ryzyka klimatycznego i zwiększenia skuteczności reakcji na zagrożenia
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami, w szczególności takimi jak: upały, pożary, intensywne opady deszczu, powódzie i podtopienia, wichury, ruchy masowe i osuwiska. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Współpraca na rzecz adaptacji regionu do zmian klimatu powinna odbywać się na różnych płaszczyznach i skupiać się zarówno na współpracy wewnątrz regionu, jak i z jego najbliższym otoczeniem. W ramach kierunku przewidziano działania nastawione na: – współpracę ponadregionalną i transgraniczną, – gromadzenie danych i udostępnianie informacji, – realizację wspólnych programów i projektów związanych z ograniczaniem ryzyka klimatycznego i skutków zmian klimatu. Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych będzie obejmować: – współpracę ponadregionalną z sąsiednimi województwami: opolskim, łódzkim, świętokrzyskim i małopolskim, – współpracę transgraniczną z Republiką Czeską i Republiką Słowacką. Współpraca powinna być prowadzona: – na wszystkich szczeblach: wojewódzkim, powiatowym i gminnym, – dotyczyć różnych aspektów (np. gospodarczych, społecznych) związanych z podnoszeniem potencjału adaptacyjnego regionu i obniżaniem ryzyka klimatycznego, – być sformalizowana poprzez stosowne porozumienia czy umowy partnerskie, które będą określać zasady i zakres współpracy, – koordynowana lub wspierana przez Województwo Śląskie w przypadku współpracy pomiędzy podmiotami na poziomie lokalnym. Koordynująca rola Województwo Śląskiego obejmuje także zachęcanie do nawiązywania

	i wzmacniania współpracy podejmowanej przez samorządy lokalne. Zachęcanie obejmuje upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ponadregionalnej kooperacji. Współpraca obejmuje działania: – gromadzenie i udostępnianie danych i informacji m. in. o stanie środowiska, występowaniu zagrożeń oraz planowaniu działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych. Istotność współpracy i przepływu informacji między regionami i państwami wynika z potrzeby zapewnienia m.in. bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ludności, które wymaga działań w układzie zlewniowym, a nie administracyjnym (przyroda nie zna granic), – podejmowanie wspólnych inicjatyw, przygotowywanie i wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na przeciwdziałanie zagrożeniom klimatycznym i wzmacnianiu potencjału adaptacyjnego. Mogą obejmować np. wspólny monitoring obszarów przygranicznych, realizowanie wspólnych, uzupełniających się inwestycji zmniejszających ryzyko klimatyczne. Potrzeba współpracy przygranicznej została dostrzeżona w <i>Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do 2030 r.</i> w kierunku III.4 – Rozwój współpracy w zakresie zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią województwa śląskiego. Wskazano tam konieczność rozwoju współpracy i współdziałania organów administracji i służb ochrony przyrody w zakresie zarządzania obszarami chronionymi położonymi na pograniczu dwóch województw, a także potrzebę wypracowania zasad współpracy międzynarodowej z Republiką Czeską i Słowacją w zakresie zarządzania obszarami chronionymi położonymi w strefie pogranicza. Doświadczenia z czesko-polskiego projektu LIFE-IP COALA, a także ze współpracy międzyregionalnej w projekcie LIFE-IP EKOMAŁOPOLSKA mogą zostać wykorzystane w promowaniu współpracy na poziomie lokalnymi oraz podejmowaniu współpracy z różnymi podmiotami.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego, ze szczególnych uwzględnieniem gmin i powiatów położonych przy granicach województwa śląskiego z sąsiednimi województwami oraz Republiką Czeską i Słowacją: – subregion północny: powiat kłobucki (gminy Przystajń, Krzepice, Lipie, Popów, Miedźno), powiat częstochowski (gminy Mykanów, Kryszna, Kłomnice, Dąbrowa Zielona, Koniecpol) – subregion centralny: powiat gliwicki (gminy Sośnicowice, Rudziniec, Toszek, Wielowieś), powiat tarnogórski (gmina Krupski Młyn), powiat lubliniecki (gminy Pawonków, Ciasna), powiat zawierciański (gminy Szczekociny, Żarnowiec, Pilica, Ogrodzieniec, Łazy), Miasto Dąbrowa Górnicza, powiat będziński (gmina Sławków), Miasto Jaworzno, powiat bieruńsko-lędziński (gminy Imielin, Chełm Śląski, Bieruń, Bojszowy), powiat pszczyński (gmina Miedźna) – subregion zachodni: powiat raciborski (gminy Kuźnia Raciborska, Rudnik, Pietrowice Wielkie, Krzanowice, Krzyżanowice), powiat wodzisławski (gminy Gorzyce, Godów), Miasto Jastrzębie-Zdrój

	subregion południowy: powiat cieszyński (gminy Zebrzydowice, Hażlach, Cieszyn, Goleiszów, Ustroń, Wiśla, Istebna), powiat żywiecki (gminy Rajcza, Ujsoły, Jeleśnia, Koszarawa, Ślemień, Łękawica), powiat bielski (gminy Porąbka, Kozy, Wilamowice)
Rezultaty	- budowanie i wzmacnianie ponadregionalnych i transgranicznych relacji partnerskich, co pozwoli na wzmocnienie powiązań społecznych, gospodarczych i przyrodniczych - koordynacja działań, programów i projektów prowadzonych na terenach przygranicznych - poprawa zarządzania ryzykiem na terenach przygranicznych - zwiększenie bezpieczeństwa osób i mienia na terenach przygranicznych regionu
Warunki realizacji działań	- zaangażowanie gmin i powiatów województwa śląskiego - wola współpracy sąsiednich województw (opolskiego, łódzkiego, świętokrzyskiego, małopolskiego) oraz ich przygranicznych powiatów i gmin - wola współpracy sąsiednich państw (Republiki Czeskiej, Słowacji) - współpraca instytucji mających wpływ na zarządzanie i funkcjonowanie terenów przygranicznych, m. in. GDOŚ, RDOŚ, PGW Wody Polskie, PGL Lasy Państwowe
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: - powiaty i gminy województwa śląskiego położone na jego obrzeżach
Składniki kosztowe działań	- koszty działań informacyjno-promocyjnych dot. możliwości i korzyści płynących ze współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej (m.in. koszty opracowania materiałów informacyjnych, udziału pracowników w wydarzeniach lokalnych i regionalnych, organizacji spotkań stacjonarnych i online, organizacji stoisk na wydarzenia) - koszty realizacji wspólnych projektów lub finansowego wkładu własnego w projekt
Szacowany koszt działań	67,07 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Interreg Europa Środkowa 2021–2027 Priorytet 2. Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej 2.2. Zwiększenie odporności na zmiany klimatu Działania w ramach współpracy transnarodowej będą służyć zwiększeniu zdolności i zdobywaniu wiedzy na temat polityki w celu wzmocnienia odporności i wczesnego przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatu w Europie Środkowej. Przyczynią się one także do poprawy koordynacji działań dostosowawczych i ograniczających ryzyko i będą prowadzić do szerszego zastosowania nowatorskich rozwiązań

	po ich przetestowaniu i potwierdzeniu w ramach działań pilotażowych. Oczekuje się, że w działaniach będą wykorzystywane fundusze przeznaczone na adaptację do zmian klimatu i wzmocnienie odporności w skali całej Europy Środkowej.
Harmonogram wdrożenia	Działanie ciągłe

Kierunek działań 3.3.4 Wzmacnianie współpracy ze środowiskiem naukowym w celu budowania wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie i adaptacji

Kierunek działań adaptacyjnych	3.3.4. Wzmacnianie współpracy ze środowiskiem naukowym w celu budowania wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie i adaptacji
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Uzupełnianie i pogłębianie wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie jest niezwykle istotne z uwagi na specyficzne problemy i potencjały województwa śląskiego w kontekście polityki klimatycznej. W kształtowaniu tej polityki administracja publiczna może być wspierana przez środowisko naukowe województwa śląskiego, które może dostarczać rzetelnej wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie oraz możliwych rozwiązaniach adaptacyjnych. Działania obejmują: – kontynuowanie i wzmacnianie współpracy ze środowiskiem naukowym w celu budowania wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie i adaptacji do nich, – przygotowanie wspólnych projektów i organizacja wydarzeń ze środowiskiem naukowym, – współpraca z jednostkami naukowym w regionie w celu prowadzenia badań nad wpływem zmian klimatu w regionie, w tym wspólna identyfikacja problemów badawczych odpowiadających potrzebom adaptacyjnym regionu, – wspólne aplikowanie o środki na realizację projektów adaptacyjnych ze środków krajowych i zagranicznych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, NCBiR, Programy LIFE, Horyzont, Fundusze Norweskie itp.), – udział środowiska naukowego w budowaniu świadomości klimatycznej mieszkańców, zaangażowanie w upowszechnianie wiedzy i budowanie polityki adaptacyjnej opartej na nauce, – wspieranie samorządów województwa śląskiego w polityce rozwoju dzięki narzędziom nauki obywatelskiej (<i>citizen science</i>).
Lokalizacja działań	– teren całego województwa śląskiego – obszar wyznaczony przez zasięg oddziaływania podmiotów realizujących działania, w tym w szczególności ośrodki akademickie i jednostki naukowo-badawcze na terenie całego województwa śląskiego, zlokalizowane w subregionach:

	• subregion północny: Częstochowa • subregion centralny: Katowice, Gliwice, Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Ruda Śląska • subregion zachodni: Rybnik, Racibórz, Wodzisław Śl., Jastrzębie Zdrój • subregion południowy: Bielsko-Biała, Cieszyn
Rezultaty	– wzrost potencjału adaptacyjnego w zakresie zasobów ludzkich – poprawa zarządzania ryzykiem – podniesienie poziomu świadomości zmian klimatu i ich skutków
Warunki realizacji działań	– zaangażowanie ze strony środowiska naukowego – zaangażowanie samorządów lokalnych w proces planowania i realizacji wspólnych projektów (wsparcie merytoryczne, logistyczne) – współpraca z mediami w celu promocji inicjatyw – zapewnienie dostępu do aktualnych danych naukowych – zapewnienie wsparcia finansowego projektów naukowych (badań i wydarzeń)
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca: – uczelnie publiczne i prywatne w województwie śląskim – GIG-PIB oraz IETU w Katowicach – samorządy lokalne województwa śląskiego – Górnośląsko Zagłębiowska Metropolia, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Związek Gmin Jurajskich – organizacje pozarządowe z województwa śląskiego – Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika w Chorzowie, Park Naukowo-Technologiczny Eurocentrum, Biblioteka Śląska, Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej, Muzeum Górnośląskie, Muzeum "Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie"
Składniki kosztowe działań	– koszt opracowania wniosków projektów naukowych i popularyzujących wiedzę o klimacie – koszt organizacji wydarzeń, w tym medialnych takich jak: konferencje, seminaria, warsztaty, spotkania z mieszkańcami obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla prelegentów oraz promocję wydarzeń – koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak: ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne, czy audycje radiowe
Szacowany koszt działań	3,74 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.01.01 B+R - organizacje badawcze 004 – Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi, 172 – Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych

	dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych) – Działanie FESL.01.02 Badania, rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach. 002 – Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi)
Harmonogram wdrożenia	Działanie ciągłe

Kierunek działań 3.3.5 Zwiększenie skuteczności partnerstwa społecznego i współudziału mieszkańców w kreowaniu polityki rozwoju i procesach decyzyjnych samorząd

Kierunek działań adaptacyjnych	3.3.5. Zwiększenie skuteczności partnerstwa społecznego i współudziału mieszkańców w kreowaniu polityki rozwoju i procesach decyzyjnych samorząd
Redukowane ryzyko	Działania służą redukowaniu ryzyka klimatycznego związanego ze wszystkim zdiagnozowanymi zagrożeniami. Zmniejszanie ryzyka ma charakter pośredni.
Opis działań	Działania związane są ze wzrostem znaczenia i wsparciem zarządzania partycypacyjnego w adaptacji do zmian klimatu. Wymaga zaangażowania zarówno administracji regionalnej i lokalnej, jak i różnych interesariuszy, w tym mieszkańców regionu. Samorząd regionu może odegrać istotną rolę w zwiększeniu wachlarza i dostępności narzędzi i metod partycypacji wykorzystywanych w polityce rozwoju, w szczególności w adaptacji do zmian klimatu. Celem jest wzrost zainteresowania społeczności regionu udziałem w podejmowaniu decyzji związanych z adaptacją do zmian klimatu regionu oraz wzrost skuteczności wprowadzanych mechanizmów uspołecznienia prowadzonej polityki rozwoju. Kreowanie polityki regionu, w tym polityki klimatycznej z udziałem interesariuszy poprzez realizowane działania obejmujące następujące elementy: – rozwój narzędzi partycypacji związanych z zagadnieniami zmian klimatu, w tym: zielony budżet, klimatyczny panel obywatelski, – rozwój wiedzy i kompetencji administracji samorządów i jednostek podległych (kursy, szkolenia, konferencje) w zakresie współpracy z różnymi interesariuszami oraz metod i narzędzi partycypacji, – wzmacnianie postaw partycypacyjnych wśród lokalnych liderów formalnych i nieformalnych oraz mieszkańców poprzez wspólne projekty, granty i konkursy, – promocja aktywności obywatelskiej w zakresie adaptacji do zmian klimatu poprzez kampanie społeczne i organizowane wydarzenia, – prowadzenie bieżącej polityki z zakresu polityki klimatycznej w regionie, w tym promocji dobrych praktyk,

	– prowadzenie transparentnej i dostępnej polityki współtworzenia i konsultacji przygotowywania dokumentów strategicznych i planistycznych, – współtworzenie proklimatycznych przestrzeni publicznych, w tym miejsc rozwoju aktywności obywatelskiej np. centrów aktywności obywatelskiej, centra doradztwa dla organizacji pozarządowych, – prowadzenie platformy współdziałania umożliwiające sieciowanie różnych podmiotów i jednostek w celu realizacji wspólnych projektów.
Lokalizacja działań	Teren całego województwa śląskiego
Rezultaty	– podniesienie poziomu świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat zmian klimatu i adaptacji do skutków tych zmian – zwiększenie społecznej odporności klimatycznej i gotowości mieszkańców do radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych wynikających ze zmian klimatu – zwiększenie poziomu zaufania i akceptacji dla działań samorządu w zakresie polityki adaptacji – osiągnięcie wyższego niż obecnie poziomu uczestnictwa interesariuszy w procesach decyzyjnych związanych z polityką rozwoju – zwiększenie realnego wpływu na opracowanie dokumentów strategicznych i planistycznych
Warunki realizacji działań	– współpraca z samorządami lokalnymi w regionie – zapewnienie wiedzy i kompetencji związanych z partycypacją wszystkich uczestników procesu – zapewnienie koordynacji i organizacji procesu przez samorząd regionu – dostępność do szkoleń i kursów z zakresu metod i narzędzi partycypacji
Jednostki i podmioty zaangażowane we wdrażanie działań	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Współpraca – wszystkie samorządy lokalne województwa śląskiego oraz ich związki – organizacje pozarządowe z województwa śląskiego – miejskie i gminne domy kultury
Składniki kosztowe działań	– koszt organizacji wydarzeń, w tym plenerowych takich jak: spotkania z mieszkańcami, pikniki, dni otwarte jednostek komunalnych, wydarzenia sportowe, wydarzenia artystyczne, obejmujące wynajem sal, catering, wynagrodzenia dla organizatorów i prelegentów oraz promocję wydarzeń – przeprowadzanie analizy potrzeb metodą ankietową, analiza wyników, ich komunikacja, catering na spotkania, zapraszanie, prowadzenie spotkań – udział przeszkolonych w partycypacji członków współpracujących JST oraz koszty związane z usługami zewnętrznymi - ankietowaniem i przeprowadzeniem spotkań wraz z cateringiem) – koszty organizacji konkursów i nagród – koszt opracowania, publikacji i dystrybucji materiałów promocyjnych i edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty, broszury, czy materiały multimedialne

	– koszt realizacji „projektów” w ramach budżetu obywatelskiego, zielonego budżetu, panelu obywatelskiego, czy innych metod włączania mieszkańców
Szacowany koszt działań	61,68 mln zł
Potencjalne źródła finansowania	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Program priorytetowy edukacji ekologicznej. Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 – Działanie FESL.02.17 Budowanie świadomości na rzecz klimatu EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego 046 - Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości
Harmonogram wdrożenia	Działania ciągłe

HARMONOGRAM

	Realizacja działań adaptacyjnych w ramach kierunku działań
	Działania organizacyjne lub edukacyjno-informacyjne, inne niż ciągłe (analizy, opracowanie programów, opracowanie koncepcji, tworzenie platform internetowych, przeglądy dokumentów planistycznych, opracowanie standardów itp.)
	Działania techniczne

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel strategiczny 1	Województwo śląskie regionem bezpiecznym w obliczu zmian klimatu											
Cel operacyjny 1.1	Wysoka jakość usług ochrony zdrowia											
Kierunek działań 1.1.1	Wspieranie profilaktyki zdrowotnej w obliczu zmieniającego się klimatu, w tym tworzenie programów profilaktyki chorób klimatozależnych											
	Opracowanie (weryfikacji) procedur informowania i ostrzegania o klimatycznych zagrożeniach zdrowia											
	Opracowanie koncepcji działań edukacyjnych na temat klimatycznych zagrożeń zdrowia											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kierunek działań 1.1.2	Rozwój usług zdrowotnych, w tym poprawa jakości i lepsze dopasowanie usług zdrowotnych do potrzeb wynikających ze zmian klimatu											
	Ocena funkcjonowania szpitali będących pod nadzorem Województwa Śląskiego pod kątem wydajności i efektywności leczenia chorób klimatozależnych											
	Sukcesywna modernizacja placówek służby zdrowia											
Kierunek działań 1.1.3	Promowanie i koordynowanie wolontariatu w zakresie wspierania osób potrzebujących wsparcia w sytuacjach występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych											
	Opracowanie standardów i przygotowanie szkoleń dla samorządowców, organizacji pozarządowych i wolontariuszy; przygotowanie bazy osób potrzebujących wsparcia											
	Przygotowanie bazy osób potrzebujących wsparcia											
Kierunek działań 1.1.4	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do sprawnego funkcjonowania w ekstremalnych warunkach pogodowych											
	Opracowanie standardów dostosowywania istniejących obiektów użyteczności publicznej do zmian klimatu i uwzględniania zmian klimatu w planowanych zamierzeniach inwestycyjnych											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	Sukcesywne dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej do zmian klimatu											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel operacyjny 1.2	Sprawne reagowanie w sytuacjach kryzysowych											
Kierunek działań 1.2.1	Wspieranie systemowej współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie informowania i reagowania na zagrożenia klimatyczne											
Kierunek działań 1.2.2	Wspieranie systemu informowania o zagrożeniach klimatycznych i reagowanie mieszkańców w sytuacjach kryzysowych											
	Rozwój infrastruktury teleinformatycznej umożliwiającej sprawne przekazywanie informacji kryzysowej											
	Opracowanie instrukcji postępowania dla mieszkańców w sytuacjach kryzysowych											
Kierunek działań 1.2.3	Wspieranie przygotowania służb zarządzania kryzysowego											
	Doposażenie jednostek w nowoczesny sprzęt oraz wyposażenie techniczne, niezbędne do prowadzenia akcji ratowniczych w sytuacjach ekstremalnych zjawisk pogodowych											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	Zakup sprzętu do utrzymania przejezdności dróg, jak i urządzeń służących do tymczasowego zabezpieczania infrastruktury											
Cel operacyjny 1.3	Stabilne dostawy wody i energii											
Kierunek działań 1.3.1	Wspieranie działań na rzecz stabilnego dostępu do usług w zakresie zaopatrzenia w wodę w obliczu zagrożenia suszą oraz powodziami, a także w związku z prognozowanymi zmianami w zapotrzebowaniu na wodę											
	Analiza możliwości dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w wodę, w szczególności w zakresie działalności Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego											
Kierunek działań 1.3.2	Promowanie efektywności energetycznej oraz rozwoju odnawialnych i rozproszonych źródeł energii, z uwzględnieniem ich odporności na skutki zmian klimatu											
Kierunek działań 1.3.3	Podejmowanie działań promujących modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych											
	Identyfikacja potrzeb w zakresie okablowania zamiast infrastruktury napowietrznej											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel operacyjny 1.4 Świadomy mieszkaniec wzmacniający społeczną odporność klimatyczną												
Kierunek działań 1.4.1	Budowanie i wzmacnianie świadomości klimatycznej różnych grup interesariuszy wspomagające partycypację obywatelską w przystosowywaniu się do zmian klimatu											
Kierunek działań 1.4.2	Prowadzenie działań edukacyjnych i organizacja kampanii informacyjnych nt. zagrożeń wynikających ze zmian klimatu i reagowania w sytuacjach kryzysowych											
	Opracowanie koncepcji prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych											
Kierunek działań 1.4.3	Wsparcie inicjatyw oddolnych wzmacniających odporność społeczną na zagrożenia klimatyczne											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel strategiczny 2		Województwo śląskie regionem chroniącym kapitał naturalny jako podstawę adaptacji do zmian klimatu										
Cel operacyjny 2.1		Zdrowe i sprawnie funkcjonujące ekosystemy										
Kierunek działań 2.1.1	Wzmocnienie systemu obszarów chronionych, w tym poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody obejmujących cenne ekosystemy i siedliska gatunków, a także z uwzględnieniem potrzeb społecznych											
Kierunek działań 2.1.2	Przywracanie ekosystemów do dobrego stanu i promowanie prawa odbudowy zasobów przyrodniczych											
	Udział w opracowaniu KPO ZP, w tym w opiniowaniu projektu dokumentu i jego konsultacjach społecznych											
	Odbudowa zasobów przyrodniczych regionu zgodnie z KPO ZP											
Kierunek działań 2.1.3	Zapewnienie ciągłości regionalnej sieci powiązań przyrodniczych niezbędnych dla odporności różnorodności biologicznej i przeciwdziałania jej spadkowi w warunkach zmian klimatu											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	Analiza i opracowanie aktualizacji koncepcji korytarzy ekologicznych dla regionu											
	Wypracowanie wytycznych dotyczących ochrony korytarzy ekologicznych w dokumentach planistycznych na poziomie regionalnym i lokalnym											
Kierunek działań 2.1.4	Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych											
	Rozpoznanie miejsc występowania IGO, w tym identyfikacja zagrożeń powodowanych przez te gatunki											
	Opracowanie programu zwalczania inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt oraz działań zaradczych, w tym zakresie zdobywanie funduszy na projekty mające na celu redukcję populacji i negatywnego wpływu IGO											
	Tworzenie azyli dla wybranych obcych gatunków zwierząt											
Kierunek działań 2.1.5	Wspieranie zarządzania zielenią objętą ochroną na mocy ustawy o zabytkach i opiece na zabytkami											
	Opracowanie wytycznych/rekomendacji dla osób odpowiedzialnych za opiekę nad zabytkami w jednostkach samorządu terytorialnego w zakresie identyfikacji											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	zagrożeń związanych ze zmianami klimatu i potrzeb adaptacji do skutków tych zmian											
Cel operacyjny 2.2	Odpowiedzialna adaptacja poprzez błękitno-zieloną infrastrukturę											
Kierunek działań 2.2.1	Wdrażanie działań spowalniających odpływ ze zlewni poprzez retencję krajobrazową, retencję korytową, zalesianie											
	Zwiększenie retencji w całej zlewni poprzez rozwiązania bazujące na naturze											
Kierunek działań 2.2.2	Wspieranie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych											
	Uwzględnienie BZI wśród działań transportowych – zacienianie dróg, ścieżek rowerowych i pieszych ciągów komunikacyjnych, wykorzystanie rozwiązań BZI do zapewnienia zacienienia przystanków autobusowych											
	Realizacja projektów – wdrożeń błękitno-zielonej infrastruktury											
Kierunek działań 2.2.3	Współpraca z zarządcami rekultywowanych, rewitalizowanych i rewaloryzowanych terenów zdegradowanych na rzecz wykorzystania tych terenów											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	dla wzmocnienia i kształtowania błękitno-zielonej infrastruktury											
	Stworzenie programu wsparcia finansowego obejmującego dofinansowanie na rekultywację terenów zdegradowanych realizowaną w kierunku utworzenia terenów zieleni											
	Stworzenie programu finansowego obejmującego rewitalizację i rewaloryzację terenów przemysłowych, w tym pogórnich w celu wykorzystania ich jako obiekty usług publicznych dostosowanych do zmian klimatu											
Kierunek działań 2.2.4	Promowanie błękitno-zielonej infrastruktury w obszarach wiejskich											
	Opracowanie regionalnego planu zarządzania BZI na obszarach wiejskich											
	Wdrożenie narzędzia internetowego na poziomie regionalnym dotyczącego BZI na obszarach wiejskich											
	Opracowanie katalogu dobrych praktyk BZI na obszarach wiejskich											
	Uwzględnienie BZI wśród działań transportowych – zacielenie dróg, ścieżek rowerowych i pieszych ciągów komunikacyjnych, wykorzystania											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	rozwiązań BZI do zapewnienia zacienienia przystanków autobusowych											
Cel operacyjny 2.3 Skuteczne zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą												
Kierunek działań 2.3.1	Rozwój systemu wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa oraz monitorowanie zagrożeń klimatycznych dla przyrody regionu											
Kierunek działań 2.3.2	Wykorzystanie narzędzi planowania przestrzennego i podejmowania decyzji dla tworzenia spójnego systemu błękitno-zielonej infrastruktury											
	Opracowanie regionalnego standardu BZI oraz standardu inwestycyjnego dot. kształtowania BZI dla deweloperów											
Kierunek działań 2.3.3	Wzmacnianie potencjału województwa w zarządzaniu błękitno-zieloną infrastrukturą											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel strategiczny 3		Województwo śląskie regionem współdziałania na rzecz adaptacji do zmian klimatu										
Cel operacyjny 3.1		Niezawodna koalicja samorządów regionalnego i lokalnych										
Kierunek działań 3.1.1	Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy jednostkami samorządu lokalnego w zakresie budowania potencjału adaptacyjnego regionu											
	Utworzenie regionalnej platformy internetowej poświęconej adaptacji do zmian klimatu											
Kierunek działań 3.1.2	Współprojektowanie przedsięwzięć związanych z adaptacją do zmian klimatu											
Cel operacyjny 3.2		Silna lokalna przedsiębiorczość regionu w sektorach rolnictwa i turystyki uwzględniająca zmiany klimatu										
Kierunek działań 3.2.1	Wspieranie przedsiębiorców w sektorze rolnictwa mające na celu adaptację przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych											
	Opracowanie programu wsparcia przedsiębiorców sektora rolniczego											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
	Utworzenie regionalnej platformy internetowej poświęconej adaptacji do zmian klimatu z materiałami edukacyjnymi i doradztwem dla rolników oraz wsparcie w pozyskiwaniu środków unijnych na inwestycje w technologie adaptacyjne											
Kierunek działań 3.2.2	Promowanie i wspieranie adaptacyjnych praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą											
	Wdrażanie praktyk regeneracyjnych i ochrony gleb i wody											
Kierunek działań 3.2.3	Wspieranie współpracy samorządów i integracji działań w zakresie oferty turystycznej w warunkach zmian klimatu											
	Przegląd dokumentów strategicznych, tworzenie i aktualizacja ponadlokalnych strategii rozwoju turystyki											
	Przygotowanie programów wsparcia finansowego											
Kierunek działań 3.2.4	Wspieranie przedsiębiorców w sektorze turystyki w celu adaptacji przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych											
	Rozwoju infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej poprzez wdrażanie błękitno-zielonej infrastruktury towarzyszącej infrastrukturze turystycznej											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kierunek działań 3.2.5	Promowanie i wspieranie turystyki przyjaznej środowisku w warunkach zmian klimatu											
	Rozwój transportu zbiorowego, działania związane z rozwojem nowych kierunków i tras obsługiwanych przez transport zbiorowy jako promowanie turystyki przyjaznej środowisku											
Cel operacyjny 3.3	Zgodna współpraca na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom klimatycznym											
Kierunek działań 3.3.1	Zorganizowanie i liderowanie współpracy samorządów w zakresie gospodarowania wodą											
	Zainicjowanie forum współpracy jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego i utworzenie formalnych ram dla współdziałania											
	Mapowanie zagrożeń klimatycznych, identyfikacja barier utrudniających adaptację gospodarki wodnej do zmian klimatu, mapowanie potencjalnych źródeł finansowania oraz analiza ścieżek finansowania adaptacji do zmian klimatu											
Kierunek działań 3.3.2	Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną i leśną na rzecz adaptacji poprzez ochronę ekosystemów											

Cele, kierunki działań i działania		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kierunek działań 3.3.3	Integrowanie działań adaptacyjnych w strefach przygranicznych w celu ograniczania ryzyka klimatycznego i zwiększenia skuteczności reakcji na zagrożenia											
Kierunek działań 3.3.4	Wzmacnianie współpracy ze środowiskiem naukowym w celu budowania wiedzy o skutkach zmian klimatu w regionie i adaptacji											
Kierunek działań 3.3.5	Zwiększenie skuteczności partnerstwa społecznego i współudziału mieszkańców w polityce rozwoju i procesach decyzyjnych samorządu											

Cele, kierunki działań	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Cel strategiczny 1											
Cel operacyjny 1.1											
Kierunek działań 1.1.1											
Kierunek działań 1.1.2											
Kierunek działań 1.1.3											
Kierunek działań 1.1.4											
Cel operacyjny 1.2											
Kierunek działań 1.2.1											
Kierunek działań 1.2.2											
Kierunek działań 1.2.3											
Cel operacyjny 1.3											
Kierunek działań 1.3.1											
Kierunek działań 1.3.2											
Kierunek działań 1.3.3											
Cel operacyjny 1.4											
Kierunek działań 1.4.1											
Kierunek działań 1.4.2											
Kierunek działań 1.4.3											
Cel strategiczny 2											
Cel operacyjny 2.1											
Kierunek działań 2.1.1											
Kierunek działań 2.1.2											
Kierunek działań 2.1.3											
Kierunek działań 2.1.4											
Kierunek działań 2.1.5											
Cel operacyjny 2.2											
Kierunek działań 2.2.1											
Kierunek działań 2.2.2											
Kierunek działań 2.2.3											
Kierunek działań 2.2.4											
Cel operacyjny 2.3											
Kierunek działań 2.3.1											
Kierunek działań 2.3.2											
Kierunek działań 2.3.3											
Cel strategiczny 3											
Cel operacyjny 3.1											
Kierunek działań 3.1.1											
Kierunek działań 3.1.2											
Cel operacyjny 3.2											
Kierunek działań 3.2.1											
Kierunek działań 3.2.2											
Kierunek działań 3.2.3											
Kierunek działań 3.2.4											
Kierunek działań 3.2.5											
Cel operacyjny 3.3											
Kierunek działań 3.3.1											
Kierunek działań 3.3.2											
Kierunek działań 3.3.3											
Kierunek działań 3.3.4											
Kierunek działań 3.3.5											

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Województwo
Śląskie

